Guy de Maupassant

Masken

og andre fortællinger

Maupassants 7 fortællinger

Guy de Maupassant

Masken

og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Guy de Maupassant: *Masken og andre fortællinger* er baseret på originaler, som (på udgivelsestidspunktet) er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Guy de Maupassant: *Masken og andre fortællinger* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years, and in the USA (at the time of publishing).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Til

Henry Cazalis

Masken

I anledning af midfasten var der karneval i Elysée-Montmartre. Som vandet i en sluseport strømmede mængden ind i den illuminerede gang, der fører hen til dansesalen. Orkestrets vældige kalden brød løs som et musikalsk uvejr, trængte ud igennem tag og vægge, bredte sig ud over hele kvarteret og vakte rundt omkring på gaderne og selv helt inde i husene den uimodståelige lyst til at hoppe, danse, blive varm og more sig, der slumrer på bunden af ethvert menneskeligt væsen.

Stedets stamgæster kom da også troligt fra alle kanter af Paris. Det var folk af alle samfundsklasser, folk, som holder af den grove, støjende lystighed, der let udarter til plump sviren. Der var kontormennesker, soutenører og pigebørn af alle slags, pigebørn i bomuldslinned og pigebørn i det fineste batist, rige, gamle, diamantbesåede fruentimmere og fattige, sekstenårs piger, som dirrede af længsel efter at nyde livet, kaste sig i armene på mændene og øse penge ud. En del elegante, kjoleklædte herrer, der var på jagt efter unge kvindelegemer, som fristede i deres tidligt afblomstrede jomfruelighed, slentrede rundt i den ophedede mængde, medens maskeradefigurerne omkring dem kun syntes at tænke på at more sig. De mest berømte af de dansende par havde allerede samlet en tæt kreds af tilskuere omkring deres spring. Den uroligt bølgende ring af mænd og kvinder, som omsluttede de fire dansende, bugtede sig som en slange, idet den snart snævrede sig ind og snart igen udvidede sig for at følge dansens svingninger. Det så ud, som om benene på de to dansende

kvinder var hæftet fast med gummifjedre, der tillod dem at gøre de mest forbavsende bevægelser. Snart slyngede de benet lige op i luften med en sådan kraft, at man troede, det skulle ryge af, og snart lod de begge benene glide så pludseligt ud, det ene foran og det andet bagved, at det var, som om deres legeme blev delt helt op til bæltestedet, og i et sekund hvilede de mod gulvet i en lynsnar, hæslig og grotesk skræven.

Deres kavalerer hoppede og sprang, gjorde piruetter og fægtede med armene, som om det var fjerløse vingestumper, medens man under deres masker gættede deres anstrengte åndedræt.

En af dem, som havde fået plads i en af de mest ansete kvadriller i stedet for en fraværende berømthed: "Tøsenes Fryd", og som anspændte sig for at holde sin utrættelige dame: "Kalvebenet" stangen, udførte så løjerlige soloer, at tilskuerne fulgte ham med lystige, ironiske tilråb.

Han var meget mager og yderst lapset klædt med en smuk malet maske over ansigtet, en maske med et lille, blondt, krøllet overskæg og en kruset paryk.

Han lignede en voksfigur fra Musée Grévin, en underlig, fantastisk karikatur på de bedårende unge mænd, der fremstilles på alle modetegninger, og han dansede med overbevist, men kejtet lidenskab og med den mest komiske iver. Når han prøvede på at efterligne de andres spring, var det, ligesom hans lemmer var rustet fast, han var tung og træg som en buldog, der leger med mynder. De omkringstående spottende bifaldsråb opmuntrede ham. Ør af begejstring snurrede han sig rundt med en sådan fanatisme, at han pludselig midt i sin rasende fart styrtede med hovedet forrest

over mod menneskemuren, der et øjeblik åbnede sig for at give plads, men straks efter lukkede sig på ny om danserens bevidstløse legeme, der med ansigtet nedad lå livløs på gulvet.

Et par herrer samlede ham op og bar ham ud af salen.

"En læge! En læge!" blev der råbt fra alle sider.

En yngre, meget elegant herre i kjole og med store perler i sin ulastelige manchetskjorte banede sig vej igennem mængden.

"Jeg er professor ved fakultetet," sagde han beskedent.

Der blev givet plads for ham og han trængte ind i et lille værelse, hvor der var fuldt af mapper og papirer som på et forretningskontor. Den besvimede var blevet lagt på nogle stole. Han var endnu ikke kommet til bevidsthed.

Doktoren ville først og fremmest tage masken af, men opdagede, at den var sat fast på en meget indviklet måde ved hjælp af en masse små metaltråde, som var stukket igennem kanten af parykken, således at hele hovedet var lukket inde i et helt stativ, hvis hemmelighed man måtte kende for at få det åbnet. Selv halsen var skjult under en falsk hud, som gik i umiddelbar fortsættelse af hagen og var fastgjort til skjortelinningen.

Det måtte alt sammen skæres over med en skarp saks; lægen gjorde et langt snit fra skulderen op til tindingen, tvang den mærkelige hjelm til side og fandt indenfor et udslidt, blegt, indfaldent og rynket oldinge-ansigt. Alle de, der havde været med til at bringe den unge, krøllede maskeradefigur derind, blev så grebet ved dette syn, at ingen af dem lo og ingen af dem sagde et ord.

De stod og stirrede på det uhyggelige ansigt, der lå på stolesædet; øjnene var lukkede, nogle lange hvide hår faldt fra

panden ned over øjnene og på kinderne og hagen voksede nogle korte, hvide skægstubbe. Ved siden af dette stakkels, gamle hoved lå den smukke, malede maske, den friske, unge maske, der havde beholdt sit evindelige smil.

Langt om længe begyndte manden endelig at komme til sig selv, men han så ud til endnu at være så svag, at lægen var bange for, at det skulle være farligere, end han først havde tænkt sig.

"Hvor bor De?" spurgte han.

Den gamle mand syntes at lede i sin hukommelse, omsider lykkedes det ham at klare sine tanker og han nævnede navnet på en gade, som ingen kendte. Lægen måtte derfor spørge ham nærmere ud om kvarteret. Med det største besvær og med en famlende usikkerhed, der viste, hvor forvirrede hans tanker var, gav han de ønskede oplysninger.

Lægen tog en rask beslutning.

"Jeg vil selv køre Dem hjem," sagde han.

Han var blevet nysgerrig efter at få at vide, hvem denne underlige danser kunne være, og efter at se, hvorledes han boede.

Lidt efter sad de begge i en droske og rullede langt over på den anden side af Montmartres højder.

Det var et højt, fattigt udseende hus med en snavset, fedtet trappe, en af de store arbejderkaserner, som aldrig bliver helt færdige, som med deres utal af vinduer rager op mellem to ubebyggede grunde, og som huser en masse pjaltede og elendige skabninger.

Doktoren klamrede sig med den ene hånd til det klæbrige rækværk og støttede med den anden den gamle mand, som lidt

efter lidt begyndte at komme til kræfter.

Han boede helt oppe på fjerde sal. Døren, som de bankede på, blev lukket op og en kone kom ud med et lys i hånden. Hun var også gammel, men ren og proper; en hvid natkappe indrammede et benet ansigt med skarpe træk, et af den slags grove, barske og godmodige ansigter, som plejer at sidde på stræbsomme og trofaste arbejderhustruer.

Hun udbrød:

"Å, Gud! Hvad er der sket med ham?"

Da hun med et par ord var blevet sat ind i sagen, blev hun beroliget og beroligede også doktoren ved at fortælle ham, at det ikke var første gang, at det var hændt.

"Han trænger bare til at komme i seng, det er det hele, så sover han, og i morgen er det ovre."

Doktoren svarede:

"Ja, men han kan jo næsten ikke tale."

"Å, det betyder ikke noget, det er blot, fordi han har drukket. Han har ingenting spist for at være lettere, og så har han drukket to glas absinth for at stramme sig op. Absinth, ser De, det stiver benene af, men det slår sig på hans hoved. I hans alder kan man virkelig ikke mere danse sådan. Nej, det ved Gud, man skulle tro, at han ikke var ved sine fulde fem!"

Overrasket spurgte lægen:

"Ja, men hvorfor danser han også således, så gammel som han er?"

Hun trak på skulderen, blev rød i hovedet af vrede og hidsede sig, efterhånden som hun talte, mere og mere op:

"Åh ja, det må De såmænd nok spørge om! Hvorfor? For at man skal tro, at han endnu er ung under sin maske, for at

kvinderne endnu skal tage ham for en hjerteknuser og hviske ham deres tvetydigheder i øret, og for at han kan gnide sig op ad dem og lugte til alt deres stinkende pudder og sminke og pomade – – – Ja, det er en nydelig historie! De kan tro, hr. Doktor, at jeg ikke har danset på roser i de fyrre år, det har varet. – – – Men lad os nu først og fremmest få ham i seng, at han ikke skal blive dårlig. Vil De være så venlig at hjælpe mig? Når han er i den tilstand, er det så svært at tumle med ham."

Den gamle havde sat sig på sin seng, han stirrede omtåget frem for sig, og det hvide hår faldt ham ned over ansigtet.

Konen så på ham med et blik, der på én gang var kærligt og rasende, og sagde:

"Se på ham, ser han ikke pæn ud af en gammel mand at være; og så klæder han sig ud som en ung laps for at skjule sin alder! Er det ikke synd og skam! Han er virkelig helt køn endnu. Vent lidt, så skal jeg vise Dem det, inden han bliver lagt i seng."

Hun gik hen til servanten, hvor der ved siden af vandfadet og vandkanden lå et stykke sæbe, en kam og en børste. Hun tog børsten, gik tilbage til sengen, børstede mandens sammenfiltrede hår tilbage og fik ham i en håndevending forvandlet til en smuk og værdig olding, hvis hoved med det krøllede hår, der nåede helt ned til halsen, kunne tjene til model for en maler.

Hun gik et par skridt tilbage for bedre at se på ham og spurgte:

"Ikke sandt! Er han ikke køn af sin alder?"

"Jo, det er han," bekræftede doktoren, der begyndte at more sig.

Hun tilføjede:

"Så skulle De bare have kendt ham, da han var fem og tyve! Men lad os nu få ham i seng, ellers ødelægger absinthen ham. Se her, hr. doktor, vil De trække i det ærme? … Højere op … sådan … nu er det godt … Så skal vi til benklæderne … vent lidt … det er bedst, jeg først tager hans støvler af … nu er det i orden … Vil De holde lidt på ham, medens jeg slår tæppet til side … Ja, tak, sådanne … Lad os så lægge ham ned … Hvis De tror, at han flytter sig siden for at gøre plads for mig, så tager De fejl. Jeg må selv se at finde mig et sted, hvor jeg kan sove. Han er ligeglad, den drivert!"

Så snart den gamle mand var blevet lagt tilrette og dækket til, lukkede han øjnene, åbnede dem igen og lukkede dem på ny, medens hele hans ansigt udtrykte en tilfreds beslutning om, at han nu ville sove.

Doktoren, der betragtede ham med stadig voksende interesse, spurgte:

"Nå, han går således rundt på maskerader og spiller ung?"

"Ja, han er med til dem alle, og om morgenen kommer han hjem til mig i en tilstand, som jeg ikke kan beskrive. Men han kan ikke lade være, han må derhen og så tager han papmasken dér over ansigtet for at narre sig selv og andre. For det piner ham, ser De, det piner ham, at han ikke længere er det, som han tidligere var, og at han ikke længere kan fejre triumfer som i gamle dage!"

Han var allerede faldet i søvn og han begyndte at snorke. Hun så på ham med en medlidende mine og fortsatte:

"Ja, han har fejret triumfer! Mange flere end man skulle tro, hr. doktor, mange flere end både de fornemme herrer og alle tenorsangere og alle generaler til sammen."

"Nej, virkelig? Hvad var han da?"

"Å, det vil nok forundre Dem ligestraks, fordi De ikke har kendt ham i hans gode dage. Første gang, jeg traf ham, var på et bal, for lige fra han var ganske ung, gik han på baller. Jeg var straks væk, da jeg så ham, færdig som en fisk, der spræller på krogen. Han var så køn, at man kunne få tårer i øjnene af at se på ham. Han var så sort som en ravn og ganske krøllet, og hans øjne var sorte og lige så store som et par vinduer. Ak ja, han var rigtignok smuk. Han tog mig med sig straks samme aften og siden har jeg aldrig forladt ham, aldrig, ikke så meget som en dag, trods alt! Og De kan tro, at jeg har haft det slemt."

Doktoren spurgte:

"Er De gift med ham?"

Hun svarede ligefrem:

"Ja, det er jeg … ellers havde han nok kastet mig væk ligesom alle de andre … Jeg har været hans kone og hans tjenestepige, alt, alt, hvad han ville … og han har fået mig til at græde … tårer, som jeg ikke lod ham se! For han fortalte mig, *mig*, alle sine eventyr … det faldt ham aldrig ind, hvor ondt det måtte gøre mig at høre på ham …"

"Men hvad var han? Hvad levede han af?"

"Det er sandt … det glemte jeg at sige Dem. Han var første svend hos Martel … det vil sige en svend, som han aldrig havde haft mage til … han var kunstner og han fik ti francs timen i gennemsnit …"

"Martel? … Hvem er det, Martel?"

"Frisøren … Den store frisør ved Operaen, ham, som alle skuespillerinderne lod sig frisere hos. Ja, de lod sig alle sammen, selv de allerstørste, frisere af Ambroise, og de gav

ham gratialer, som blev til en hel formue. Ak ja, hr. doktor, alle kvinder er éns, alle. Synes de om en mand, så vil de have ham. Det er så let … men det gør en anden én så ondt at høre om. For han fortalte mig alt … han kunne ikke tie stille med det … nej, han kunne ikke. Den slags ting volder mændene så megen fornøjelse! Men deres største fornøjelse, tror jeg næsten, er at tale om det.

Når jeg om aftenen så ham komme hjem, lidt bleg, men med et tilfreds smil om munden og strålende øjne, sagde jeg til mig selv: "En til! Jeg er vis på, at han har fået fat på én til." Så havde jeg lyst til at spørge ham ud, en lyst, der stak mig i hjertet, og på samme tid havde jeg også lyst til at slippe for at få noget at vide, til at hindre ham i at begynde. Og vi så på hinanden.

Jeg vidste godt, at han ikke ville tie, at han måtte komme frem med det. Jeg kunne se det på hans ansigt, jeg kunne høre det på den latter, hvormed han søgte at få mig til at forstå det: "Jeg har en god historie i dag, Madelaine." Jeg lod, som om jeg ikke havde lagt mærke til noget, som om jeg slet intet gættede. Jeg dækkede bordet, jeg bragte suppen ind og jeg satte mig lige overfor ham.

I sådanne øjeblikke var det, som om nogen tog en stor sten og knuste min kærlighed til ham inde i mig. Det gør ondt, kan jeg forsikre Dem, forfærdelig ondt. Men det forstod han slet ikke, det tænkte han aldeles ikke på. Han trængte til at fortælle det til nogen, til at prale med det, til at vise, hvor efterstræbt han var … og han havde kun mig, han kunne sige det til … forstår De … ikke andre end mig … Så var jeg naturligvis nødt til at høre på ham … og sluge det … som en gift.

Han spiste først lidt af sin suppe, så sagde han:

"Der er én til, Madelaine."

"Nu kommer det," tænkte jeg. Å Gud, hvilket menneske! Hvorfor skulle jeg dog også møde ham her i livet!

Så snakkede han løs: "Endnu én … og hun var min salighed fiks …" Det var en lille skuespillerinde fra Vaudevilleteatret eller en lille fra Variétés, eller også var det en af de store, en af de mest berømte iblandt dem. Han sagde mig deres navne, beskrev deres møbler og fortalte mig alt, alt, ja, alt, hr. doktor … Han kom med detaljer, der ligefrem skar mig i hjertet. Og han blev ved at komme tilbage til det og begyndte forfra på historien lige fra først til sidst, og han var så glad og fornøjet, at jeg måtte tvinge mig til at le, for at han ikke skulle blive vred på mig.

Det kan godt være, at det ikke var sandt alt sammen! Han holdt så meget af at rose sig af sine bedrifter, at det godt kunne ligne ham at opdigte det hele. Det kan også godt være, at det virkelig var sandt. De aftener plejede han gerne at lade, som om han var meget træt, og lige så snart vi havde spist, gik han i seng. Vi spiste nemlig ikke før elleve, for han kunne aldrig komme tidligere hjem, da han havde så mange frisurer til aftenselskaber og baller.

Når han var færdig med beretningen om sit eventyr, gik han op og ned i stuen og røg cigaretter, og han var så smuk med sit kønne overskæg og sit krøllede hår, at jeg sagde til mig selv: "Det er nok alligevel sandt, hvad han fortalte. Når jeg er så fjollet efter ham, hvorfor skulle de andre så ikke også være det?" Å, jeg havde lyst til at græde, til at skrige, til at løbe min vej eller til at springe ud af vinduet. Men jeg gjorde ingen af delene. Jeg gik ganske roligt og tog af bordet, medens han blev ved med at

ryge. Han gabede, himmelhøjt, for at vise mig, hvor udmattet han var, og inden han gik til ro, sagde han en tre, fire gange:

"Å, Gud! hvor skal jeg sove godt i nat!"

Jeg har dog aldrig været vred på ham, for han vidste jo ikke, hvorledes han pinte mig. Nej, han kunne ikke vide det! Han holdt bare af at prale med sine eventyr som en påfugl med sin hale. Til sidst troede han, at de alle sammen så på ham og var gale efter ham.

Det var drøjt, da han begyndte at blive gammel.

Å, hr. doktor! Jeg husker endnu, da jeg så hans første hvide hår. Jeg blev først så betaget, at jeg næsten ikke kunne få vejret, men bagefter blev jeg så glad … så glad! Det var stygt, men jeg kunne ikke gøre for det. Jeg sagde til mig selv: "Nu er det forbi … nu er det forbi …" Jeg havde en fornemmelse af, at jeg blev sluppet ud af et fængsel. Når de andre ikke ville vide af ham mere, ville jeg endelig få ham for mig selv alene.

Det var en morgen i sengen … Han sov endnu og jeg bøjede mig over ham for at vække ham med et kys, da jeg pludselig oppe ved tindingen, midt imellem hans krøller, fik øje på et lille hår, der lyste som sølv. Det var en overraskelse! Jeg ville ikke have troet det muligt! Først tænkte jeg på at rive det ud, for at han ikke selv skulle se det, men da jeg så nøjere til, opdagede jeg et til højere oppe. Det var ikke til at tage fejl af, han var i færd med at blive hvidhåret … hvidhåret! Mit hjerte gav sig til at banke og jeg kom til at svede over hele kroppen. Men inderst inde var jeg lykkelig og tilfreds.

Det var grimt af mig at tænke således, men jeg stod op og gjorde med let hjerte huset i stand uden at vække ham. Da jeg

var færdig, kaldte jeg på ham og sagde, da han havde fået øjnene rigtig op:

"Ved du, hvad jeg har opdaget, medens du sov?"

"Nej."

"Jeg har opdaget, at du har hvide hår."

Det gav et ryk i ham af ærgrelse, og han satte sig op i sengen, som om jeg havde kildet ham, og sagde i en ondskabsfuld tone:

"Det er ikke sandt."

"Jo vist er det så. De sidder i den venstre tinding. Der er fire."

Han sprang ud af sengen og løb hen til spejlet.

Han kunne ikke finde dem. Jeg viste ham det første, det nederste, der var helt kruset, og jeg sagde:

"Det er ikke så underligt med det liv, du fører. Om to år er du færdig."

Jeg talte sandhed. Det slog til. To år efter ville ingen have kunnet kende ham igen. Hvor en mand dog hurtigt kan forandre sig! Han så endnu godt ud, men han havde mistet sin ungdommelighed og kvinderne brød sig ikke længere om ham. Det var et drøjt liv, jeg havde i den tid! Han var næsten ikke til at holde ud. Ingenting var til pas for ham, hvad jeg så gjorde. Han gav afkald på sin stilling for at blive hattemager. Det kostede en masse penge. Så ville han være skuespiller, men det duede han ikke til og så var det, at han gav sig til at gå rundt på alle de offentlige baller. Han havde dog så megen sund fornuft tilbage, at han beholdt lidt af sine penge. Det er dem, vi lever af. Det kan lige slå til, men det er ikke store sager. At tænke sig, at der var en tid, hvor han næsten ejede en formue!

Nu ser De selv, hvorledes han er. Det er som et raseri, der kommer over ham. Han må være ung og han må danse med

fruentimmere, der stinker af parfume og pomade. Min egen, stakkels skat!"

Bevæget og med tårer i øjnene så hun på sin gamle mand, der lå og snorkede. På tåspidserne listede hun sig hen til ham og kyssede ham let på håret.

Lægen havde rejst sig og forberedte sig på at gå. Han så på det underlige par og kunne ikke finde noget at sige.

Da hun lukkede døren op for ham, sagde hun:

"Vil De alligevel ikke give mig Deres adresse? Hvis han skulle blive dårligere, så henter jeg Dem."

Et portræt

"Nej, se, der har vi jo Milial!" var der én, der sagde tæt ved mig.

Jeg så på den mand, der blev talt om, for allerede i lang tid havde jeg haft lyst til at lære denne Don Juan at kende.

Han var ikke længere ung. Hans hår var gråt, men ubestemmelig, urent gråt og lignede lidt de pelshuer, enkelte nordiske folkeslag plejer at gå med; også hans temmelig lange, fine og bløde skæg, der faldt ned over hans bryst, så ud, som om det var en slags skind. Han var ivrigt optaget af at passiare med en dame; han stod bøjet over hende og talte med sagte stemme, medens hans øjne udtrykte en mild, kærtegnende og ærbødig hyldest.

Jeg vidste besked om hans liv eller rettere med så meget af det, som andre kendte til det. Han havde flere gange været genstand for en vanvittig kærlighed og hans navn var indblandet i flere dramaer. Han blev altid omtalt som en meget forførende, næsten uimodståelig mand. Når jeg spurgte mig for hos damerne, der var mest begejstrede over ham, for at få at vide, hvori hans magt bestod, fik jeg altid efter nogen søgen dette svar:

"Det ved jeg ikke … det er en slags fortryllelse."

Han var ærlig talt slet ikke køn. Han havde intet af den elegance, som man i almindelighed anser for særlig egnet til at erobre kvindehjerter. Jeg spurgte interesseret mig selv, hvor hans forførende evner lå skjult? Var det i hans ånd? … Jeg havde aldrig hørt en bemærkning af ham blive citeret og ingen talte nogensinde om hans intelligens … Lå det i hans blik? … Måske …

Eller i stemmen? … Enkelte mennesker kan i deres stemme have en egen, sanselig ynde, som man ikke kan modstå, ligesom man ikke kan lade være at spise de ting, der smager godt. Man sulter ligefrem efter at høre dem tale og lyden af deres ord bibringer én den samme følelse af velbehag som en lækkerbisken.

En af mine venner gik forbi. Jeg spurgte ham: "Kender du Milial?"

"Ja."

"Vil du ikke forestille os for hinanden?"

Et øjeblik senere vekslede vi et håndtryk og passiarede sammen mellem to døre. Alt, hvad han sagde, var korrekt og behageligt uden dog på nogen måde at være overlegent. Som jeg havde tænkt mig, var hans stemme ganske rigtig smuk, blød, kærtegnende og musikalsk, men jeg havde dog hørt de stemmer, som var mere indtagende og gik dybere til hjertet. Man hørte på ham med samme fornøjelse som den, hvormed man betragter en rislende kilde. Der udkrævedes ingen tankeanspændelse for at følge ham, ingen underforståelser hidsede éns nysgerrighed, ingen forventning holdt interessen vakt. Hans konversation var snarere en hvile, den tændte ingen lyst til at svare igen eller sige imod, men henrev heller ikke til begejstring.

Det var i øvrigt lige så let at svare ham som at høre på ham. Svaret kom ganske af sig selv på éns læber, så snart han hørte op med at tale, og sætningerne formede sig, som om det, han havde sagt, ganske naturligt lokkede dem ud af éns mund.

Der var én ting, der hurtigt slog mig. Jeg havde kun kendt ham i et kvarter og jeg havde en følelse af, at han var en af mine

gamle venner, og at alt hos ham var mig kendt og tilvant: hans ansigt, hans bevægelser, hans stemme og hans meninger.

Vi havde kun talt nogle øjeblikke sammen og han var allerede trængt ind i min fortrolighed. Alle døre var åbne imellem os, og hvis han blot havde spurgt mig, ville jeg have fortalt ham ting, som man ellers kun udleverer til sine bedste og ældste venner.

Der var sandelig et mysterium. De skranker, som spærrer to mennesker ude fra hinanden, og som kun tiden, når først gensidig sympati, samme anskuelser, samme åndelige kultur og en stadig, fortrolig omgang har løsnet dem, formår at styrte omkuld, syntes slet ikke at eksistere mellem ham og mig og eksisterede formodentlig heller ikke mellem ham og alle dem, mænd eller kvinder, som tilfældet førte på hans vej.

Efter en halv times forløb skiltes vi, idet vi lovede hinanden at ses ret ofte. Han indbød mig til frokost to dage senere og gav mig sin adresse.

Da jeg havde glemt, hvilken tid det var, kom jeg for tidligt. En tavs og korrekt tjener lukkede op for mig og viste mig ind i en lidt mørk, rolig og hyggelig dagligstue.

Jeg følte mig vel til mode derinde og havde straks en fornemmelse af, at jeg var hjemme. Hvor mange gange har jeg ikke lagt mærke til den indflydelse, som et hjem kan have på ens karakter og på ens ånd. Der er stuer, hvori man altid føler sig dum, og der er andre, hvori man tværtimod føler sig oplagt. Nogle gør én forstemte, selv om de er lyse, hvide og forgyldte, medens andre sætter én i godt humør til trods for, at de er betrukket med mørke, stilfærdige stoffer.

Vore øjne kan ligesom vort hjerte føle sig tiltrukket eller frastødt; ofte trænger det ikke ind til vor bevidsthed, men det

sætter alligevel i al hemmelighed sit præg på vort humør. Møblernes harmoni, væggenes udsmykning, stilen i helheden indvirker øjeblikkelig på vore tanker ligesom luften på havet, i skovene eller i bjergene indvirker på vort legeme.

Jeg satte mig på en divan, der næsten var helt begravet under puder, og jeg følte mig straks støttet og blødt afstivet af alle disse små silkebetrukne dunsække, som om dette møbel på forhånd havde været afpasset efter formen af mit legeme.

Så så jeg mig omkring i værelset. Der var ikke noget særlig fremtrædende i stuen. Over alt var der smukke, men fordringsløse ting, enkle og sjældne møbler, orientalske gardiner, der ikke så ud, som om de kom fra Louvres magasiner, men fra det indre af et harem, og lige foran mig et kvindeportræt. Det var et billede af middelstørrelse, der så's kun ansigtet, den øverste del af kroppen og hænderne, som holdt om en bog. Hun var ung, barhovedet, med håret i en glat skilning, og om hendes mund lå et lidt sørgmodigt smil. Var det, fordi hun intet havde på hovedet, eller var det, fordi hele hendes holdning var så naturlig? Aldrig har noget billede forekommet mig at høre til den grad hjemme i en stue som dette portræt. Næsten alle de kvindeportrætter, jeg ellers har set, har været opstillede, hvad enten damen er i elegant aftentoilette med en klædelig frisure og et udtryk, der viser, at hun tænker på først at tage sig ud for kunstneren og derefter for alle dem, der skal se billedet, eller hun i en omhyggelig studeret hjemmedragt indtager en bekvem, skødesløs stilling.

Nogle af dem står op, majestætiske i al deres dejlighed og med en mine så stolt, at de sikkert ikke længe har kunnet beholde den i det daglige liv; andre smiler sødladent i lærredets

ubevægelighed; men alle har de et eller andet, en ren ubetydelighed, en blomst, et smykke, en kjolefold, et træk om munden, som man føler, at maleren har anbragt for effektens skyld. Hvad enten de har en hat, et kniplingstørklæde eller slet ingenting på hovedet, har man altid fornemmelsen af, at der er noget hos dem, som ikke er naturligt. Hvilket? Det kan man ikke sige, fordi man ikke har kendt dem, men man føler det. De ser ud, som om de var på besøg et eller andet sted hos nogle mennesker, som de gerne ville have skulle synes om dem, og for hvem de helst vil vise sig til deres fordel; de har derfor forud nøje indstuderet deres holdning, hvad enten den er beskeden eller stolt.

Hvad kan jeg sige om hende her! Hun var hjemme og hun var alene. Ja, hun var alene, for hun smilede, som man smiler, når man i ensomhed tænker på noget mildt og vemodigt, og ikke som man smiler, når der er nogen, der ser på én. Hun var til den grad alene og hjemme, at hun skabte tomhed om sig i den store stue, den mest ubetingede tomhed. Hun boede i den, hun fyldte den, hun alene gav den liv. Der kunne komme mange mennesker derind, og de kunne alle sammen tale, le og synge, om de ville, men hun ville alligevel blive ved at være alene med sit ensomme smil, hun alene ville med sit malede blik gøre stuen levende.

Jeg har aldrig set mage til dette blik. Det faldt lige ned på mig, kærtegnende og bestemt, uden at se mig. Alle portrætter ved, at de bliver betragtet, og de svarer med øjnene, med øjne, der ser, tænker og følger os, lige fra vi kommer, og til vi forlader den stue, de bor i.

Men dette portræt så mig ikke, så intet, skønt dets blik var rettet lige på mig. Jeg kom til at tænke på en mærkelig linje af Baudelaire, hvori han taler om et par øjne, der drager ham som øjnene på et portræt.

Jeg følte, at disse malede øjne, som havde levet, og som måske levede endnu, drog mig uimodståeligt til sig med en underlig, ny og forvirrende magt. Å, hvilket uendeligt trylleri, så blødt som en brise, der glider hen over siv, så dårende som en himmel, der dør i lilla, rosa og blåt tusmørke, og så vemodigt som natten, der bagfra lister sig frem, udgik der ikke fra denne mørke ramme og de uigennemtrængelige øjne! Disse øjne, øjne, der var skabt af nogle penselstrøg, gemte på mysteriet om alt det, der synes at være og ikke eksisterer, om alt det, der kan åbenbares i et kvindeblik, om alt det, der får kærligheden til at spire frem i os.

Døren gik op, og Milial kom ind. Han undskyldte, at han kom for sent, og jeg undskyldte, at jeg var kommet for tidlig. Så sagde jeg:

"Er det indiskret at spørge Dem om, hvem den kvinde er?"

Han svarede:

"Det er min moder. Hun døde, da jeg var ganske ung."

Så forstod jeg, hvad det var, der gjorde denne mand så bedårende.

Den unyttige skønhed

I

Den elegante victoria, der var forspændt med to pragtfulde, sorte heste, holdt og ventede foran stentrappen. Det var i slutningen af juni henimod klokken halvseks, og det stykke af himlen, som man kunne se over indkørselsgården, var klart, varmt og smilende.

Grevinde de Mascaret trådte ud på trappens øverste trin, ligesom hendes mand, der havde været ude, kom ind ad porten. Han standsede nogle øjeblikke for at se på sin hustru og blev lidt bleg. Hun var meget smuk, slank og fornem med sit aflange ansigt, sin elfenbensmatte teint, sine store grå øjne og sit sorte hår. Uden at se på ham, uden en gang at lade sig mærke med, at hun havde opdaget ham, steg hun op i vognen med en så elegant holdning, at den afskyelige skinsyge, der så længe havde pint ham, på ny stak ham i hjertet.

Han gik hen til vognen og spurgte, idet han hilste:

"Skal du ud at køre?"

Uden at nedlade sig til at lukke munden op stødte hun foragteligt frem mellem læberne:

"Det ser du jo."

"Vil du i Boulogneskoven?"

"Rimeligvis."

"Tillader du, at jeg kører med?"

"Vognen er din."

Uden at blive forundret over den tone, hvori hun svarede ham, steg han op og satte sig ved siden af hende. Så befalede han:

"Til Boulogneskoven."

Tjeneren svang sig op på bukken ved siden af kusken; og hestene vrinskede og rystede på hovederne, som de plejede, indtil de var drejet ud af porten og ned ad gaden.

De to ægtefæller talte ikke til hinanden. Han søgte efter en anledning til at indlede en samtale, men hendes ansigt var så hårdt og afvisende, at han ikke turde begynde.

Til sidst lod han forsigtigt sine fingre glide hen til grevindens behandskede hånd og rørte ved den, som om det skyldtes et tilfælde, men den bevægelse, hun gjorde, idet hun trak sin arm til sig, var så hastig og udtrykte en sådan modbydelighed, at han, til trods for sine tyranniske vaner, blev helt ængstelig.

Han hviskede:

"Gabrielle!"

Uden at dreje hovedet spurgte hun:

"Ja, hvad er der?"

"Jeg finder dig bedårende."

Hun svarede ikke, men blev siddende tilbagelænet i vognen med en mine som en krænket dronning.

De kørte nu op ad Champs-Elysées, op imod Triumfbuen. Det vældige monument hævede sig for enden af avenuen som en kæmpemæssig bue op imod den røde himmel. Solen så ud, som om den gled lige ned bag den, og horisonten var skjult bag en glødende støvtåge.

Og den dobbelte strøm af vogne gik op mod Boulogneskoven og ned mod byen. Metalbeslagene, det skinnende seletøj og

glasset i lygterne glimrede i solen.

Grev de Mascaret gentog:

"Gabrielle! Kære Gabrielle!"

Hun kunne ikke længere beherske sig og svarede med en irriteret stemme:

"Å, jeg beder dig, lad mig dog være i fred. Kan jeg nu ikke en gang have lov til at være alene i min vogn længere?"

Han lod, som om han ikke havde hørt, hvad hun sagde og vedblev:

"Du har endnu aldrig været så smuk som i dag."

Hendes tålmodighed var åbenbart udtømt, for uden at gøre sig umage for at skjule sin vrede afbrød hun ham:

"Det burde du bestræbe dig for ikke at lægge mærke til, for jeg sværger dig til, at jeg aldrig mere bliver din."

Han blev overrasket og så oprørt, at hans heftighed fik overhånd og han udslyngede et "Hvad skal det sige?" som åbenbarede mere af den brutale despot end af den tilbedende elsker.

Skønt kusken og tjeneren, takket være den døvende vognrummel, umuligt kunne høre noget, sænkede hun stemmen, idet hun gentog:

"Hvad det skal sige? Hvad det skal sige? Nu er du nok dig selv igen … Vil du gerne have det at vide?"

"Ja."

"Vil du gerne have alt at vide?"

"Ja."

"Alt det, som har ligget mig på hjerte, lige siden jeg blev et offer for din ubarmhjertige egenkærlighed?"

Han var blevet helt rød i hovedet af forundring og ærgrelse. Med sammenpressede tænder udstødte han:

"Ja, sig det kun."

Han var høj og kraftig med brede skuldre og et stort, rødligt skæg, en smuk mand, en fornem mand, en verdensmand og en mand, dér gik for at være en mønsterværdig ægtemand og en udmærket familiefader.

For første gang, siden de var svunget ud af deres port, vendte hun sig om imod ham og så ham lige ind i ansigtet:

"Det er ikke behageligheder, du vil få at høre, men du skal vide, at jeg er parat til alt; jeg vil trodse alt, jeg frygter intet og dig nu mindre end nogen anden."

Han så også hende lige ind i øjnene og mumlede, medens han allerede dirrede af raseri:

"Du må jo være gal!"

"Nej, men jeg vil ikke længere være offer for de forhadte moderpligter, som du i de sidste elleve år har påtvunget mig. Nu vil jeg endelig leve, som jeg har ret til, som alle kvinder har ret til."

Han var pludselig igen blevet bleg og han stammede:

"Jeg forstår ikke, hvad du mener."

"Jo, du forstår det godt. Det er nu tre måneder siden, at jeg fødte mit sidste barn, og da jeg endnu, til trods for alle dine anstrengelser, har beholdt min figur og er blevet ved at være smuk, hvad der slog dig, da du så mig oppe på trappen, så synes du, at det nu ville være på tide, at jeg igen blev frugtsommelig."

"Du taler i vildelse."

"Nej. Jeg er tredive år gammel, jeg har syv børn, efter at vi har været gifte i elleve år, og du håber på, at det skulle blive ved

endnu i ti år, hvorpå du omsider ville høre op med at være skinsyg."

Han greb hende hårdt om armen:

"Jeg finder mig ikke i, at du taler på den måde til mig."

"Det gør mig ondt, for jeg agter at tale, indtil jeg har talt ud, indtil jeg har fået sagt alt, hvad jeg har at sige dig, og hvis du vil forsøge på at forhindre mig i det, hæver jeg stemmen, så at de kan høre mig oppe på bukken. Det er ene og alene af den grund, at jeg lod dig stige op i vognen til mig, for her har jeg et par vidner, som tvinger dig til at høre på mig og beherske dig. Jeg går altså videre. Du har altid været mig imod og jeg har altid ladet dig se det, jeg har aldrig hyklet. Du ægtede mig imod min vilje, du tvang næsten mine forældre til at give mig til dig, fordi de var i forlegenhed og du var meget rig. De overtalte mig til det, skønt jeg græd og bad for mig.

Du købte mig altså, og så snart jeg var i din magt, så snart jeg begyndte at blive dig en livsledsagerinde, som var parat til at slutte sig til sin mand, og jeg prøvede på at glemme de skræmmende tvangsmidler, du havde bragt i anvendelse overfor mig og min familie, for kun at huske, at jeg skulle være en hengiven hustru og holde af dig, så meget som det stod i min magt, gav du dig til at være skinsyg, som aldrig nogen mand før har været det. Din skinsyge var spionerende, lav og hæslig, nedværdigende for dig og krænkende for mig. Jeg havde endnu ikke været gift med dig i otte måneder, førend du tiltroede mig enhver nederdrægtighed. Du lod mig endog forstå det. Hvor jeg skammede mig på dine vegne! Og da du ikke kunne forhindre mig i at være køn og i at behage eller i rundt omkring i selskabslivet og i bladene at blive kaldt en af de smukkeste

kvinder i Paris, gjorde du dig umage for at udpønse noget, der kunne holde enhver hyldest på afstand. Så var det, at du fandt på den djævelske idé at lade mig tilbringe hele mit liv i et evigt svangerskab, indtil jeg var blevet så gammel, at mændene ikke længere ville bryde sig om mig. Å, nægt det ikke! Det varede længe, inden jeg forstod det, men så gik det op for mig. Du har endog pralet med det til din søster, der fortalte mig det, fordi hun holder af mig, og fordi hun var oprørt over din plumpe råhed.

Husk på alle vore kampe, på de sprængte døre og låsene, der blev lukket op med magt! Hvad er det ikke for en tilværelse, du i elleve år har fordømt mig til! Jeg blev behandlet som en tillægshoppe i et stutteri. Så snart jeg så var blevet frugtsommelig, blev du led ved mig og sendte mig på landet, ud på et eller andet gammelt familieslot, for at bringe mit barn til verden. Og når jeg kom tilbage, smuk og frisk, uforandret, stadig forførende og stadig omringet af mændenes ridderlige galanteri og håbende, at jeg nu endelig måtte få lov til at leve som en ung, rig kvinde, der tilhører verden, brød din skinsyge atter ud, og du begyndte på ny at forfølge mig med den skændige og forhadte attrå, som du nu i dette øjeblik, hvor du sidder ved siden af mig, lider under. Og din attrå går ikke i retning af at eje mig – så ville jeg aldrig have vægret mig ved at tilhøre dig – den er kun et udtryk for dit ønske om at ødelægge mig.

Så er der ydermere sket noget hæsligt og afskyeligt, som jeg var længe om at gætte, men som det endelig lykkedes mig at gennemtrænge, for jeg er efterhånden kommet til at se så skarpt, at jeg kender de tanker, der besjæler din handlemåde:

Du gav dig til at elske dine børn som en tak for den tryghedsfølelse, de gav dig i den tid, jeg bar dem i mit skød. Den modbydelighed, du i den periode havde for mig, blev til kærlighed til dem, din faderlige ømhed skabtes gennem din grimme, midlertidigt beroligede frygt og din glæde over at se mig blive svær og uformelig.

Å, hvor mange gange har jeg ikke følt den glæde hos dig, set den i dine øjne og gennemskuet den. Du elsker dine børn som dine sejre og ikke som dit kød og blod. Det er dine sejre over mig, over min ungdom, over min skønhed, over min ynde, over de komplimenter, der blev henvendt til mig, og over de, der blev hvisket rundt omkring mig, uden at man turde sige dem. Og du er stolt af dine børn, du paraderer med dem, du kører med dem i Boulogneskoven i char-à-bancs og du rider på æsler med dem i Montmorency! Du tager dem med til matinéer i teatrene, for at man skal se dig sammen med dem og sige: "Hvilken mageløs fader!" ... og fortælle det videre ..."

Med næsten barbarisk voldsomhed greb han hende om håndleddet og knugede det så hårdt, at hun tav og en undertrykt stønnen banede sig vej fra hendes strube.

Og med dæmpet stemme sagde han:

"Jeg elsker mine børn, forstår du! Du, som moder, skulle skamme dig over, hvad du nu har sagt. Men du tilhører mig ... jeg er din herre ... din herre ... jeg kan forlange af dig, hvad jeg vil, og når jeg vil ... jeg har loven ... loven, hører du ... på min side."

Han søgte at knuse hendes fingre under det knugende tryk af hans kraftige hånd. Hun var blevet ligbleg af smerte og anstrengte sig forgæves for at trække sin hånd ud af denne

tang, der pressede den sammen. Det gjorde så ondt, at hun snappede efter vejret og fik tårer i øjnene.

"Dér ser du, at det er mig, der er herren," sagde han, "jeg er den stærkeste."

Han havde løsnet sit tag en lille smule. Hun svarede:

"Tror du på min fromhed?"

Han stammede overrasket:

"Ja, naturligvis."

"Føler du dig overbevist om, at jeg tror på Gud?"

"Ja."

"Tror du, at jeg kunne lyve, hvis jeg foran alteret, der gemmer Kristi legeme, svor på noget?"

"Nej."

"Vil du så køre med mig hen til en kirke?"

"Hvorfor det?"

"Det skal du nok få at se. Vil du?"

"Ja, hvis du absolut ønsker det."

Hun hævede stemmen og kaldte:

"Philippe!"

Kusken bøjede sig lidt tilbage uden at tage øjnene fra hestene. Det så ud, som om han kun vendte det ene øre ned mod sin frue, der befalede:

"Til Saint-Philippe-du-Roule kirken."

Victoriaen, der var nået til Boulogneskoven, vendte om og kørte tilbage ind mod byen.

De to ægtefæller vekslede ikke længere en stavelse. Da vognen endelig standsede uden for kirkens portal, steg grevinden ud og gik ind i kirken fulgt af sin mand, der kom et par skridt bagefter.

Uden at betænke sig gik hun lige hen til gitteret omkring koret, knælede ned på en bedeskammel, skjulte ansigtet i hænderne og bad. Hun bad længe, og greven, der stod op lige bag ved hende, lagde mærke til, at hun græd. Hun græd stille og lydløst, således som kvinder græder i de store sorger. Det var, som om der igennem hele hendes legeme gik en slags bølgen, der endte i en kort hulken, som skjultes og kvaltes mellem hendes fingre.

Grev de Mascaret begyndte at finde, at det trak alt for længe ud, og han rørte ved hendes skulder.

Denne berøring vakte hende som en brænden. Hun rejste sig op og så ham lige ind i øjnene:

"Nu skal du høre, hvad det er, jeg har at sige dig. Jeg er ikke bange for noget, du kan gøre ved mig, hvad du vil. Du kan dræbe mig, hvis du har lyst. Et af børnene er ikke dit, det sværger jeg her foran Guds alter, hvor Gud selv hører mig. Det var den eneste hævn, jeg kunne få over dig, over dit afskyelige tyranni, over din grænseløse egenkærlighed og over det forplantelses-tvangsarbejde, du fordømte mig til. Hvem var min elsker? Det får du aldrig at vide. Du kan mistænke hele verden, om du vil, men du opdager det aldrig. Jeg gav mig hen til ham uden kærlighed, uden lyst, ene og alene for at bedrage dig. Han gjorde mig også til moder. Hvem af dem er hans barn? Det vil du heller aldrig få at vide. Jeg har syv, søg selv! Det var min hensigt senere at sige det alt sammen til dig, for det er ikke nok at hævne sig på en mand ved at bedrage ham, han må også vide, at han er blevet bedraget. Du har tvunget mig til at tilstå det nu i dag. Jeg har ikke mere at sige."

Og hun flygtede ud igennem kirken og ud gennem portalen, idet hun ventede at høre den krænkede ægtefælles hastige skridt bag ved sig og blive slået til jorden af et næveslag.

Men hun hørte intet og nåede ud til vognen. Med et spring var hun oppe i den og med ansigtet fortrukket af angst og stønnende af skræk råbte hun til kusken:

"Kør hjem."

Vognen rullede rask af sted.

II

Grevinde de Mascaret havde lukket sig inde i sit værelse og ventede på, at det skulle blive middagstid, som en dødsdømt venter på straffen. Hvad ville han gøre? Var han kommet hjem? Hun kendte hans tyranniske karakter, hun vidste, at han ikke gøs tilbage for nogen som helst voldsomhed, og hun spurgte sig selv, hvad han kunne have udtænkt, forberedt og besluttet. Der hørtes ikke en lyd i hele huset og hvert øjeblik så hun hen på uret. Kammerpigen havde været der for at hjælpe hende med at klæde sig på til middagen og var gået igen.

Klokken slog otte og næsten lige i det samme blev der banket to gange på døren.

"Kom ind."

Hushovmesteren viste sig og meldte:

"Der er serveret."

"Er greven kommet hjem?"

"Ja, greven er i spisestuen."

Et minut tænkte hun på at bevæbne sig med en lille revolver, som hun nogen tid i forvejen havde købt, med tanken på det drama, der forberedtes i hendes hjerte. Men så huskede hun på,

at alle børnene var til stede, og hun tog kun sin lugteflaske med sig.

Da hun kom ind i spisestuen, stod hendes mand allerede ved sin stol og ventede. De vekslede en let hilsen og satte sig. Derpå indtog børnene deres pladser. De tre sønner og deres huslærer, fader Marin, sad til højre for moderen, de tre døtre med deres engelske guvernante, miss Smith, til venstre. Kun det yngste barn, der ikke var mere end tre måneder gammelt, blev i barnekammeret med sin amme.

De tre pigebørn, der alle var ganske lyse, og hvoraf den ældste var ti år, var i blå kjoler med hvide kniplinger og lignede tre henrivende små dukker. Den yngste var endnu ikke tre år. De var alle kønne og tegnede til at blive skønheder ligesom deres moder.

De tre sønner havde brunt hår og den ældste var allerede helt mørk; de så ud til at ville vokse op til at blive høje, kraftige og bredskuldrede mænd. Hele familien gjorde fuldt ud indtrykket af at være af det samme stærke og sunde blod.

Præsten sagde bordbøn, således som han plejede, når der ikke var fremmede, for var der gæster, sad børnene ikke med til bords. Så gav de sig til at spise.

Grevinden, som var bytte for en bevægelse, hun ikke havde forudset, sad med nedslagne øjne, medens greven undersøgte snart de tre drenge og snart de tre piger med usikre øjne, der flakkende af angst vandrede fra den ene til den anden. Pludselig kom han til at sætte sit glas så hårdt mod bordet, at det knustes og rødvinen spildtes ud over dugen. Dette lille uheld fik grevinden til at skælve og fare halvt op fra sin stol. For første gang mødtes deres øjne. Derefter krydsedes hvert øjeblik

deres blikke som kårdestik, uagtet de gjorde alt for at undgå det og uagtet hvert blik fik deres hjerte til at krympe sig sammen og fyldte deres legeme med angst.

Præsten, som følte, at stemningen var trykket, uden at han kunne gætte grunden, forsøgte på at indlede en samtale. Han slog ind på forskellige emner, men hans anstrengelser var frugtesløse. Hans ord fødte ingen tanker og intet svar.

Grevinden prøvede, ledet af sin kvindelige takt, flere gange på at svare ham, men det var forgæves. Hendes tanker var i en sådan uorden, at hun ikke kunne finde ord og hendes egen stemme gjorde hende næsten bange i stuens stilhed, der kun afbrødes af knivene og gaflernes lette klirren mod tallerkenerne.

Pludselig bøjede hendes mand sig over imod hende og sagde:

"Tør du her, i dine børns nærværelse, sværge mig til, at det du før sagde mig, var sandhed?"

Det had, der gærede i hende, gjorde hende stærk, og hun besvarede hans spørgsmål med den samme energi, hvormed hun besvarede hans blik; hun løftede begge sine hænder, den højre op mod sønnernes hoved og den venstre mod døtrenes og sagde i en fast og bestemt tone, hvori der ikke sporedes den ringeste vaklen: "På mine børns hoveder, sværger jeg, at jeg har sagt sandheden."

Han rejste sig, kastede rasende servietten fra sig på bordet, gav stolen et spark, så at den fløj over mod væggen, og forlod stuen uden at tilføje et eneste ord.

Hun udstødte et dybt suk som efter en første sejr og sagde med en rolig stemme til børnene:

"Det skal I ikke bryde jer om, børn. Jeres fader har for lidt siden haft en stor sorg. Han er endnu i meget dårligt humør, men om nogle dage er det nok ovre."

Så gav hun sig til at passiare med præsten og med miss Smith og havde til hvert af børnene et af de kærlige ord, der får de små hjerter til at svulme af glæde.

Da middagen var færdig, gik hun ind i dagligstuen, med hele sin husstand. Hun fik de ældste af børnene til at pludre løs, fortalte de yngste historier, og da det var blevet deres sengetid, kyssede hun dem kærligt og længe til godnat. Så gik hun alene op på sit værelse.

Hun ventede, for hun tvivlede ikke om, at han ville komme. Nu, da hendes børn ikke længere var til stede, besluttede hun sig til at forsvare sig imod den virkelige død, som hun havde forsvaret sig imod den sociale død, og hun tog derfor den lille, ladte revolver, som hun havde købt nogle dage tidligere, og skjulte den i sin kjolelomme.

Timerne gik. Klokken slog elleve, tolv, et og to. Enhver lyd i hele huset døde. Kun den fjerne rullen af droskerne, der kørte forbi udenfor, trængte ind gennem murene og de svære tapeter.

Hun ventede nervøs, men energisk. Hun var nu ikke længere bange for ham, men parat til alt og næsten triumferende, for den straf, hun havde udfundet til ham, ville pine ham hele hans liv og forgifte alle hans timer.

Men dagens første skær stjal sig ind under gardinernes nederste frynser, uden at han bankede på hendes dør. Så forstod hun, at han ikke ville komme, og hun var lammet af overraskelse. Hun drejede nøglen to gange om og skød sikkerhedslåsen, som hun havde ladet anbringe, for døren. Så

gik hun i seng, men blev liggende med åbne øjne og grublede. Hun forstod ham ikke mere og hun kunne ikke tænke sig, hvad han ville gøre.

Da kammerpigen kom med teen, leverede hun hende et brev fra greven. Han meddelte, at han samme morgen agtede sig ud på en meget lang rejse og underrettede hende i en efterskrift om, at hans notar ville udbetale hende de summer, hun ønskede til sine udgifter.

III

Det var i den store opera i en af mellemakterne til *Robert le Diable*. Nede i parkettet stod kjoleklædte herrer med hatten på hovedet og vesten vidt udskåret over det blændende skjortebryst, hvori der glimrede guld og juveler, og så op imod logerne, som var fyldte med nedringede, perle- og diamantbesåede damer, der i dette strålende oplyste drivhus, ombølget af musikken og de mange menneskestemmer, ligesom blomster syntes at udfolde deres ansigters skønhed og deres skuldres hvidhed under de iagttagende blikke.

To venner, der stod med væggen lænet mod orkestret, lod deres kikkerter vandre rundt langs hele dette galleri af elegance, hele denne udstilling af sand og falsk ynde, af juveler, luksus og prætentioner, der bredte sig i kreds langs det mægtige teaterrums vægge.

Den ene af dem, Roger de Salins sagde til sin ledsager Bernard Grandin:

"Se dog på grevinde de Mascaret, hvor hun stadig er smuk!"

Den anden rettede sin kikkert mod en loge lige overfor, hvori der sad en høj, slank kvinde, der endnu så ud til at være meget

ung og hvis blændende skønhed syntes at drage alles blikke til sig. Hendes blege teint med dens elfenbensfarvede lød fik hende til at ligne en statue, medens et diamantpudret, regnbuefarvet diadem blinkede som en mælkevej i hendes hår, der var sort som natten.

Da Bernard Grandin havde set noget på hende, sagde han i en let, konverserende tone, hvorigennem der sporedes en oprigtig overbevisning:

"Ja, det har du ret i – hun er dejlig!"

"Hvor gammel kan hun mon nu være?"

"Vent lidt, så skal jeg sige dig det aldeles nøjagtigt. Jeg har kendt hende, lige siden hun var barn. Jeg så hende, da hun som ganske ung pige gjorde sin indtræden i selskabslivet. Hun er … tredive … hun er seks og tredive år."

"Det er da ikke muligt."

"Jo, jeg er vis på det."

"Hun ser ikke ud til at være mere end fem og tyve."

"Og hun har fået syv børn."

"Det er utroligt."

"De lever endda alle syv og hun er en udmærket moder. Jeg kommer lidt der i huset, der er overordentlig behageligt; man føler, at det er en sund og rolig atmosfære, der omgiver én. Hun forstår den store kunst på én gang at være en god moder og en feteret verdensdame."

"Det er højst interessant. Og er der aldrig blevet sagt noget om hende?"

"Aldrig."

"Men hvorledes er manden? Jeg har hørt, at han skal være lidt underlig. Passer det?"

"Ja og nej. Der er måske blevet udspillet et drama imellem dem, en af den slags små dramaer, som ofte finder sted mellem ægtefolk, og som man har en anelse om og så nogenlunde gætter sig til, uden at man dog nogensinde får rigtig besked om dem."

"I hvilken retning?"

"Det kan jeg virkelig ikke sige. Mascaret er nu en stor levemand efter tidligere at have været en mønsterværdig ægtemand. I den tid, han levede eksemplarisk, havde han en afskyelig karakter, han var vranten og gnaven. Fra det øjeblik, han begyndte at more sig, er han nærmest blevet ligeglad, men alligevel har man en fornemmelse af, at der er en eller anden bekymring, der trykker ham, en orm, der gnaver ham. Han er allerede blevet meget gammel."

De to venner filosoferede derpå i nogle minutter om de hemmelige og ukendte sorger, som forskellighed i karaktererne eller måske en legemlig antipati, der i begyndelsen ikke er blevet ænset, kan afføde i en familie.

Roger de Salins, der vedblev at betragte grevinde de Mascaret igennem kikkerten, kom tilbage til sin første tanke:

"Det er ufatteligt, at den kvinde har fået syv børn! "

"Det er ikke desto mindre tilfældet. Hun har fået syv børn i løbet af elleve år, hvorefter hun i trediveårsalderen afsluttede sin forplantningsperiode for at indtræde i en glimrende repræsentationsperiode, som ikke ser ud til foreløbig at skulle ophøre."

"Stakkels kvinder!"

"Hvorfor beklager du kvinderne!"

"Hvorfor? Men, kære ven, tænk dig om! Hvad tror du ikke elleve års fortsat svangerskab betyder for en kvinde som hun? Det er jo et rent helvede! Det er hele hendes ungdom, hele hendes skønhed, hele hendes sejrshåb, hele hendes poetiske ideal om en glimrende tilværelse, der bliver bragt som offer for forplantningens hæslige lov, der forvandler den normale kvinde til en simpel udrugningsmaskine."

"Ja, herregud, det er der jo intet at sige til. Det er naturens gang."

"Det kan nok være, men efter min mening er naturen vor fjende. Vi må bestandig kæmpe imod den, for den vil bestandig tvinge os tilbage til det samme standpunkt som dyrene. Alt, hvad der er rent, smukt, elegant og ideelt her på jorden, stammer ikke fra Gud, men fra menneskene. Det er menneskehjernerne, som har frembragt det. Det er os, som ved at besynge det skabte, ved at fortolke det, ved at beundre det som digtere, idealisere det som kunstnere og forklare det som videnskabsmænd, der vel kan tage fejl, men som finder sindrige årsager til de forskellige fænomener, bringer lidt ynde, skønhed, ukendt trylleri og lokkende hemmelighedsfuldhed ind i det. Gud har kun skabt nogle plumpe væsener, som er fyldt med sygdomsspirer, og som efter nogle års dyrisk udfoldelse bliver gamle og forkrøblede og dør i hæslighed, afmagt og affældighed. Det ser ud, som om han kun havde skabt dem, for at de kunne parre sig så svinsk som muligt og derefter dø ligesom døgnfluer en sommeraften. Jeg sagde: "så svinsk som muligt" og det mener jeg. Når man tænker sig om, gives der så noget mere nedværdigende og frastødende end den grimme og latterlige forplantningsakt, som enhver finttænkende sjæl føler

sig og i al evighed vil blive ved at føle sig oprørt over? Eftersom hvert af de organer, som den ondsindede og sparsommelige Skaber har opfundet, tjener to forskellige øjemed, hvorfor har han så ikke valgt at betro andre, der var mindre malpropre og mindre besudlede, denne hellige mission, der skulle være den ædleste og mest opløftende af alle menneskelige funktioner? Munden, der gennem den materielle føde nærer legemet, udbreder også éns ord og éns tanker. Legemet styrkes gennem den på samme tid som den meddeler éns ånd til andre. Gennem lugteorganet går den livbringende luft til lungerne og samme vej går al jordens vellugt: blomsterduft, skovduft, granluft og havluft, til hjernen. Øret, ved hvis hjælp vi kommer i forbindelse med vore lige, har yderligere tilladt os at opfinde musikken og gennem tonerne skabe drømme, lykke, uendelighed og endog legemlig fryd! Men man skulle tro, at den lyriske Skaber med ond hensigt udtrykkelig har villet hindre manden i nogensinde at kunne forædle, forskønne og idealisere sit møde med kvinden. Ikke desto mindre har manden udfundet kærligheden, en slet ikke så uvittig måde at svare den hånleende Skaber på, og han har smykket den med så megen litterær poesi, at kvinden ofte glemmer de krænkende berøringer, hun er udsat for. De iblandt os, der ikke er i stand til at narre sig selv og blive begejstrede, har opfundet lasten og raffineret udsvævelserne, hvad der også er en måde at vrænge ad Vorherre på og bringe en hyldest, ganske vist en skamløs hyldest, til skønheden.

Men de normale mennesker avler børn ligesom dyr, der føres sammen for at parre sig.

Se nu på denne kvinde! Er det ikke modbydeligt at tænke sig, at en sådan juvel, en sådan perle, der er født til at være smuk, beundret, fejret og tilbedt, har tilbragt elleve år af sit liv med at give grev de Mascaret arvinger?"

Bernard Grandin lo og sagde:

"Der er meget sandt i det, du siger, men der er ikke mange mennesker, som ville forstå dig."

Salins blev ivrig:

"Ved du, hvorledes jeg opfatter Gud? Som et vældigt skabende organ, som vi ikke kender, og som ud i rummet sår milliarder af verdener ligesom en eneste kæmpefisk ville gyde sine æg ud i havet. Han skaber, fordi det er hans gudsbetingelse, men han ved intet om det, han selv skaber, han avler i blinde uden bevidsthed om de mangfoldige kombinationer, der opstår gennem de sædekorn, han spreder ud i universet. Den menneskelige tanke er en heldig lille foreteelse, der skyldes en af hans befrugtningers tilfældigheder, en rent lokal, flygtig og uforudset omstændighed, som er fordømt til at forsvinde sammen med jorden for måske at genopstå her eller andet steds, ensartet eller forskellig, ved nye sammenstillinger af det evige kredsløb.

Denne lille tilfældighed, som gav os vor forstand, skylder vi, at vi befinder os meget slet i de omgivelser, som ikke er blevet skabt for os, som ikke er blevet forberedt til at modtage, huse, ernære og tilfredsstille tænkende væsener, og vi skylder den også, at vi bestandig, når vi virkelig har svunget os op til den rette forfinelse, må kæmpe imod det, som man endnu kalder Forsynets planer."

Grandin havde hørt opmærksomt på ham. Han havde allerede længe kendt de blændende og overraskende tankeeksperimenter, vennen kunne komme med, og han spurgte:

"Du tror altså, at den menneskelige tanke kun er et vilkårligt produkt af guddommens blinde forplantningsiver?"

"Ja, det er soleklart! Det er en tilfældig funktion af de nervøse centrer i vor hjerne, ligesom de uforudsete, kemiske virkninger, der opstår gennem nye blandinger, ligesom de frembringelser af elektricitet, der fremkommer ved gnidninger eller ved uventede indvirkninger af kræfter, som befinder sig i nærheden, kort sagt, ligesom alle de fænomener, der skyldes den levende materies uendelige og frugtbare gæren.

Herregud, kære, beviset falder én jo lige i øjnene, hvis man blot vil se sig omkring. Hvis den menneskelige tanke var et værk af en bevidst, villende Skaber, og skulle være det, den er blevet til, så forskellig fra dyrenes tankeevne og tålmodighed, så fordringsfuld, søgende, urolig og forpint, ville så den verden, der blev skabt til at modtage de væsener, vi nu har udviklet os til, have været denne uhyggelige, lille, dyreoverfyldte park, denne salatmark, denne stenede og forblæste køkkenhave, hvor det uforudseende Forsyn bestemte os til at leve nøgne i huler og under træerne, og ernære os ved det blodige kød af vore brødre, dyrene, eller af rå grøntsager, der er skudt op under solen og regnen!

Der skal kun et sekunds eftertanke til at forstå, at denne verden ikke er skabt for skabninger som os. Den tankeevne, der ved et nervøst mirakel i vore hjerneceller har udfoldet sig og udviklet sig, gør, skønt den er fuldstændig afmægtig, uvidende

og famlende, os, alle os kulturmennesker til evige og elendige forviste her på jorden.

Se en gang rigtig på den, denne jord, som Gud har givet os til bolig. Er det ikke klart og tydeligt, at den ene er anlagt og beplantet med henblik på dyrene? Hvad er der for os? Intet. Og for dem, alt: huler, træer, løv, kilder, ly, føde og drikke. Derfor kommer mennesker, der som jeg er lidt kræsne, aldrig til at befinde sig rigtig vel her. Kun de, der står dyrene nærmest, er lykkelige og tilfredse. Men de andre, digterne, drømmerne, de søgende, de urolige! … Å, de stakler! …

Jeg spiser kål og gulerødder, løg, roer og radiser, fordi vi er blevet tvunget til at vænne os til det, og derigennem endog har fået smag for alle disse ting, men i virkeligheden er det kun føde for kaniner og geder, ligesom græs og kløver er foder for heste og køer. Når jeg ser aksene på en moden kornmark, tvivler jeg ikke et øjeblik om, at de er spiret op af jorden til næring for spurve og lærker, men det falder mig ikke ind, at de skulle være bestemte for min mund. Når jeg tygger mit brød, stjæler jeg altså fra fuglene, ligesom jeg bestjæler måren og ræven, når jeg spiser høns. Er vagtlen, duen og agerhønen ikke høgens naturlige bytte, er geder, dådyr og okser ikke de store rovdyrs? I stedet for bliver alt dette kød stegt og serveret os med trøfler, som du måske tror, svinene har gravet op med den særlige tanke, at vi skulle nyde godt af dem?

Se på dyrene! De har intet andet at bestille end at leve hernede. De hører hjemme her, de får ly og føde, de behøver blot at gnave af græsset og jage hinanden, således som deres instinkt tilskynder dem, for Gud har aldrig forudset mildhed og

fred, han har kun tænkt sig væsener, som gik ud på at ødelægge og opsluge hinanden.

Og se så på os! Å, hvad har vi ikke måttet udrette, hvor meget arbejde og hvor mange anstrengelser har vi ikke ofret, hvor megen tålmodighed, hvor megen opfindelsesevne, hvilken industri, hvilket talent og hvilket geni har der ikke måttet til for at gøre denne stenede og rodfyldte jordbund nogenlunde beboelig! Tænk dog på alt, hvad vi har skabt på trods af naturen og mod naturens vilje, for at indrette os på en nogenlunde antagelig måde, der ikke er proper, ikke hyggelig, knapt nok elegant og aldeles ikke os værdig.

Og jo mere civiliserede, intelligente og forfinede vi bliver, desto mere må vi bekæmpe og stride imod det dyriske instinkt, der repræsenterer Guds vilje i os.

Tænk på, at vi selv har måttet udtænke hele civilisationen, der rummer så meget, så meget af al slags lige fra sokker til telefonen. Tænk på alt, hvad du hver dag ser om dig, på alt, hvad vi på en eller anden måde gør brug af!

For at mildne den skæbne, der har sat os på lige fod med dyrene, har vi opfundet og fabrikeret noget af alt, til at begynde med vore huse, så lækre retter, godter, bagværk, fristende drikke, likører, stoffer, klæder, smykker, senge, hovedpuder, vogne, jernbaner og talløse maskiner. Vi har yderligere udfundet de skønne kunster og videnskaber, kunsten at skrive og kunsten at lave vers. Ja, det eros, der har skabt kunsten, poesien, musikken og dansen. Alle idealerne har vi fremtryllet sammen med al livets koketteri, kvindernes toiletter og mændenes talenter, som har endt med i vore øjne at smykke og gøre mindre ensformig og mindre hård den tilværelse, som fra

det guddommelige Forsyns side udelukkende var givet os, for at vi kunne fuldbyrde forplantningsakten.

Se dig om i dette teater! Er den menneskeverden, som her er til stede, ikke vort værk alene? Den har aldrig været forudset af den evige skæbne, som ikke kender den, fordi det kun er os, der med vor ånd formår at forstå den, fordi den er en koket, sanselig og intelligent adspredelse, som ene og alene er opfundet for at glæde det lille urolige og misfornøjede dyr, som vi er.

Se en gang på grevinde de Mascaret! Hende havde Gud skabt til nøgen eller indsvøbt i dyrehuder at leve i en hule. Er hun ikke meget skønnere, som hun nu er?

Men à propos, ved man hvorfor det asen til mand, som har en sådan livsledsagerinde, og som oven i købet har været plump nok til syv gange at gøre hende til moder, pludselig er blevet ked af hende og har givet sig til at løbe efter fruentimmere?"

Grandin svarede:

"Ih, kære, det er måske netop grunden. Han har vel endt med at finde, at det i længden blev for dyrt at elske sin egen kone. Han har måske af sparsommelighedshensyn antaget de samme principper, som du fremsætter som filosof."

De tre slag, der forkyndte, at sidste akt tog sin begyndelse, rungede gennem teatret. De to venner vendte sig om, tog deres hatte af og satte sig ned.

IV

I vognen, der efter forestillingen kørte dem hjem, sad greve og grevinde de Mascaret tavse ved siden af hinanden. Men lige på en gang sagde han til hende:

"Gabrielle!"

"Hvad vil du mig?"

"Finder du ikke, at dette har varet længe nok?"

"Hvad mener du?"

"Den forfærdelige kval, som du i seks år har fordømt mig til."

"Hvad forlanger du? Jeg kan intet gøre."

"Sig mig bare, hvem af dem det er."

"Aldrig."

"Tænk på, at jeg ikke mere kan se mine børn, ikke mere føle dem om mig, uden at tvivlen knuser mit hjerte! Sig mig, hvem af dem, det er, og jeg sværger dig til, at jeg skal tilgive dig og behandle det, ligesom jeg behandler de andre børn."

"Det har jeg ikke ret til."

"Ser du da ikke, at jeg ikke længere kan udholde dette liv, denne stadige tanke, der nager mig, dette stadige spørgsmål, som jeg atter og atter stiller mig selv, og som piner mig, hver gang jeg ser på børnene. Jeg bliver vanvittig over det."

Hun spurgte:

"Du har altså virkelig lidt?"

"Forfærdeligt. Ville jeg ellers have fundet mig i den kval at leve ved din side og den endnu større at føle, at vide, at der imellem dem er én, som jeg ikke kan kende, og som hindrer mig i at elske de andre?"

Hun gentog:

"Du har altså virkelig lidt meget?"

Han svarede med en behersket og smertefyldt stemme:

"Jeg gentager jo, at hver eneste dag har været mig en uudholdelig lidelse. Hvis jeg ikke havde elsket dem, ville jeg så være kommet tilbage, ville jeg så være blevet hos jer og levet

under tag med dig og med dem? Å, du har opført dig afskyeligt imod mig. Den eneste kærlighed, mit hjerte rummer, er helliget mine børn, det ved du godt. Jeg er for dem en fader fra en svunden tid, ligesom jeg mod dig var en ægtemand, som der kun kendes i gamle familietraditioner, for jeg er en mand, der lader mig lede af mit instinkt, en mand, som lever efter naturens lov, en mand fra gamle dage. Ja, jeg tilstår det, du gjorde mig skrækkelig skinsyg, fordi du er en kvinde, der tilhører en anden race og har en anden sjæl og andre krav. Å, de ting, du sagde mig, dem glemmer jeg aldrig. Fra den dag holdt jeg forresten op med at bryde mig om dig. Jeg dræbte dig ikke, fordi jeg så ikke mere ville have nogen udsigt til at få at vide, hvem af vore … af dine børn, der ikke er mit. Jeg ventede, men jeg led mere, end du nogensinde vil kunne tænke dig, for jeg tør ikke længere elske dem, måske dog med undtagelse af de to ældste. Jeg tør ikke længere se på dem, kalde på dem, kysse dem; jeg kan ikke længere tage et af dem op på mine knæ uden at spørge mig selv: "Er det ikke dette?" I de seks år har jeg over for dig været korrekt, ja, endog blid og imødekommende. Sig mig sandheden og jeg sværger dig, at jeg intet ondt skal gøre."

I vognens halvmørke forekom det ham, at hun var blevet bevæget, og han følte, at hun nu måske endelig ville tale.

"Jeg beder dig," sagde han, "jeg bønfalder dig …"

Hun hviskede:

"Jeg har måske været mere brødefuld, end du tror. Men jeg kunne ikke, jeg kunne ikke fortsætte denne svangerskabs-tilværelse. Jeg havde kun et eneste middel til at jage dig ud af min seng. Og jeg løj – jeg løj foran Guds alter og jeg løj med

hænderne på mine børns hoveder, for jeg har aldrig bedraget dig."

Han greb i mørket hendes arm og knugede den, således som han havde knuget den hin forfærdelige dag på deres køretur i Boulogneskoven, og han stammede:

"Er det sandt?"

"Ja, det er sandt."

Men gennembævet af angst stønnede han:

"Å, det nytter intet. Jeg vil igen blive et bytte for den skrækkelige tvivl, der aldrig får ende! Hvilken dag løj du, den gang eller nu? Hvorledes skal jeg nu kunne tro dig? Hvorledes kan man tro på en kvinde efter dette? Jeg vil aldrig mere vide, hvad jeg skal tro. Jeg ville ti gange hellere have haft, at du havde sagt til mig: "Det er Jacques eller det er Jeanne.""

Vognen drejede ind ad porten og kørte op foran trappen. Greven steg først ud og bød som altid sin hustru armen for at hjælpe hende op ad trinnene.

Da de var kommet op på første sal, spurgte han:

"Må jeg få lov til at tale endnu et par øjeblikke med dig?"

Hun svarede:

"Ja, som du vil."

De gik ind i en lille dagligstue, hvor tjeneren lidt overrasket skyndte sig at tænde lysene.

Så snart de var blevet alene, fortsatte han:

"Hvorledes skal jeg vide sandheden? Over tusinde gange har jeg bedt dig om at tale, men du er blevet ved at være stum, uigennemtrængelig, urørlig og ubønhørlig, og så pludselig i dag siger du mig, at det var en usandhed. I seks år har du kunnet lade mig tro noget sådant! Nej, det er nu, det er i dag,

du lyver, og jeg ved ikke hvorfor. Har du måske fået medlidenhed med mig?"

Hun svarede med en oprigtig og overbevist mine: "Ellers havde jeg jo i de sidste seks år fået fire børn til."

Han afbrød:

"Og det er en moder, der taler på den måde!"

"Å," svarede hun, "jeg føler mig aldeles ikke som moder til børn, der ikke er fødte; det er mig tilstrækkeligt at være en moder for dem, jeg har, og elske dem af hele mit hjerte. Jeg er, *vi* er civiliserede kvinder, skal jeg sige dig. Vi er ikke længere og vi vil ikke længere være hundyr, som kun er til for at befolke jorden."

Hun rejste sig, men han greb begge hendes hænder: "Et ord, kun et eneste ord, Gabrielle! Sig mig sandheden?"

"Jeg har sagt dig den. Jeg har aldrig bedraget dig!"

Han så hende lige ind i ansigtet; hun var så smuk med sine grå øjne, der var som kolde himle. I hendes dunkle frisure, i det sorte hårs tætte nat, lyste det diamantpudrede diadem som en mælkevej. Og han følte pludselig, som ved en slags intuition, at dette væsen dér foran ham, ikke blot var en kvinde, som var bestemt til at fortsætte slægten, men et underligt, hemmelighedsfuldt produkt af alle de sammensatte ønsker, som i århundredets løb er blevet sammenhobede i os, og som ikke længere går mod deres oprindelige, guddommelige mål, men søger imod en mystisk, skimtet og ugribelig skønhed. Han forstod, at der gives væsener, som ene og alene blomstrer for vore drømme, og som er smykkede med alt, hvad civilisationen har skabt af poesi, idel luksus, koketteri og æstetisk trylleri om

kvinden, denne levende statue, der vækker vore åndelige længsler lige så meget som vort sanselige begær.

Ægtemanden blev stående overfor hende, han var aldeles målløs over denne sene og dunkle opdagelse, som tåget strejfede årsagen til hans tidligere skinsyge, og han forstod den endnu kun utydeligt.

Endelig sagde han:

"Jeg tror dig. Jeg føler, at du i dette øjeblik taler sandhed. Jeg har i virkeligheden hidtil også hele tiden haft den fornemmelse, at du havde løjet for mig."

Hun rakte ham hånden:

"Er vi så venner?"

Han tog hendes hånd, kyssede den og sagde:

"Ja, vi er venner. Tak, Gabrielle."

Han gik henimod døren, idet han stadig betragtede hende. Han var betaget over, at hun endnu var så smuk, og i ham fødtes en ejendommelig følelse, der måske var endnu mere frygtindgydende end den antikke og enkle kærlighed.

Invaliden

Den historie, jeg vil fortælle, hændte mig henimod 1882.

Jeg havde sat mig til rette i hjørnet af en tom kupé og trukket døren til i håb om at blive alene, da den pludselig blev revet op, og jeg hørte en stemme sige:

"Pas på, herre, vi er uden for perronen, trinnet er meget højt."

En anden stemme svarede:

"Vær ikke bange, Laurent, jeg tager fat i håndtagene."

Et hoved med en rund hat på dukkede frem, to hænder hagede sig fast i læderremmene på hver side af døren, og et svært legeme, hvis ben slog imod trinnet med en lyd, som når man banker med en stok i jorden, hissede sig langsomt op.

Da manden havde fået sin overkrop ind i kupéen, så jeg et sortmalet stump træben stikke ud af det ene benklædeben, der hang tomt og slattent, et andet mage til det fulgte efter.

Et hoved kom til syne bag ved den nye passager og spurgte:

"Sidder herren nu godt?"

"Jo tak, min ven."

"Så er her Deres pakker og krykkerne."

Og en tjener, der så ud som en gammel soldat steg ligeledes op i kupéen med en masse ting, som omhyggeligt var pakket ind i gult og sort papir og omvundet med seglgarn, i armene. Han lagde forsigtigt pakkerne én efter én op i nettet over sin herres hoved og sagde derpå:

"Se så, herre, det var det hele. Der er fem i alt: godterne, dukken, trommen, geværet og leverpostejen."

"Det var godt, min ven."

"Lykkelig rejse, herre."

"Tak, Laurent, og hav det godt så længe."

Tjeneren gik og lukkede kupédøren efter sig.

Jeg kastede i smug et undersøgende blik på min rejsefælle. Han kunne næppe være mere end en fem og tredive år, skønt hans hår allerede var hvidt. Han var dekoreret og havde et stort krigerisk skæg. Han var temmelig svær, øjensynlig et bytte for den trangbrystede fedme, som gerne angriber virksomme og stærke mænd, der af en legemssvaghed tvinges til ubevægelighed.

Han tørrede sin pande, pustede og så mig lige ind i ansigtet:

"Generer røgen Dem, min herre!"

"Nej, på ingen måde."

Jeg kendte dette blik, denne stemme og dette ansigt. Men hvorfra? Hvornår havde jeg tidligere truffet ham, for jeg var vis på, at jeg havde været sammen med ham, talt med ham og trykket hans hånd. Det måtte have været længe, meget længe siden, det var gemt bag den tåge, hvori éns tanker famlende leder efter minderne og forfølger dem som vigende spøgelser uden at kunne gribe dem.

Han så også over på mig med en udholdenhed, der viste, at der også hos ham dæmrede en erindring, som han ikke kunne få fat på.

Vore øjne, der blev forlegne ved vore hårdnakkede blikke, gled til side, men efter nogle sekunders forløb mødtes de igen, på ny tiltrukket gennem vort tankearbejdes uvilkårlige og vedholdende anspændelse. Jeg sagde:

"Undskyld, min herre, men i stedet for at sidde en time og kigge på hinanden, skal vi så ikke hellere sammen prøve på at

udfinde, hvor det er, at vi tidligere har kendt hinanden?"

Han svarede godlidende og elskværdigt:

"De har fuldstændig ret."

Jeg sagde mit navn:

"Jeg hedder Henry Bonclair, jeg er assessor."

Han betænkte sig nogle øjeblikke, og hans blik blev svømmende og indadvendt, som når man af yderste evne anstrenger sin hukommelse. Så udbrød han:

"Ja, rigtigt! Jeg har truffet Dem hos Poincels, men det ligger langt tilbage. Det var inden krigen. Det må være en tolv år siden."

"Ja … nu går der også et lys op for mig … De er løjtnant Revalière, ikke?"

"Jo … jeg var endog kaptajn Revalière lige til den dag, da jeg mistede mine ben … begge to på én gang. Det var en kanonkugle, der rev dem af."

Og nu, da vi kendte hinanden, mødtes vore blikke på ny.

Jeg huskede nu fuldkommen tydeligt den slanke unge mand, der med en sådan iver og behændighed gik op i sin rolle som opførende balkavaler, at han, tror jeg da, havde fået tilnavnet: "Hvirvelvinden". Men bag dette billede, der tegnede sig meget skarpt, svævede et andet, som jeg ikke rigtig kunne få fat på; det var en historie, som jeg havde glemt igen, en af den slags historier, som man skænker en velvillig, men kort opmærksomhed, og som kun efterlader et næsten umærkeligt spor i éns hukommelse.

Det var noget om kærlighed, så meget erindrede jeg dunkelt, men derudover vidste jeg intet bestemt.

Lidt efter lidt var det dog, som om skyggerne spredtes en lille smule, og jeg så en ung piges skikkelse dukke op for mine øjne. Og pludselig rungede hendes navn gennem min hjerne som en raket, der bliver affyret, hun hed frk. de Mandal. Nu huskede jeg på én gang det hele. Det var ganske rigtigt en kærlighedshistorie, men den var meget almindelig. På den tid, jeg lærte dem begge at kende, elskede de hinanden, og der blev talt om, at de snart skulle giftes. Han lod endog til at være meget forelsket og meget lykkelig.

Jeg så op imod nettet, hvor alle pakkerne, som tjeneren havde lagt derop, lå og skumpledes mod hinanden ved togets rysten og tjenerens stemme lød igen i mine øren, som om han lige havde hørt op med at tale.

Han sagde:

"Se så, herre, det var det hele. Der er fem i alt: godterne, dukken, trommen, geværet og leverpostejen."

I et sekund havde jeg i mit hoved brygget en hel roman sammen. Den lignede for øvrigt alle dem, jeg tidligere havde læst, hvor snart den unge mand og snart den unge pige opofrer sig og ægter sin forlovede, som er blevet ramt af en legemlig eller økonomisk ulykke. I dette tilfælde var det altså den unge officer, der var blevet lemlæstet under krigen og efter felttoget havde genfundet den unge pige, som havde skænket ham sit hjerte og trofast holdt sit løfte om at vente på ham.

Jeg fandt, det var smukt, men selvfølgeligt, som man plejer at finde selvfølgelige alle de begivenheder og slutninger, man er vant til fra bøger og teatre. Når man på den måde gennem øjnene eller øret får et kursus i højsindethed, har man altid indtrykket af, at man selv med oprigtig glæde og varm

begejstring ville være parat til at ofre sig. Men man bliver i meget dårligt humør, hvis en af éns fattige venner den næste dag kommer for at låne penge.

Pludselig afløste en anden, mindre poetisk og mere realistisk udgang af historien den roman, jeg først havde opdigtet. Måske var de allerede blevet gift inden krigen, inden den skrækkelige ulykke med kuglen, som havde taget begge hans ben med sig, og hun havde så fortvivlet og tålmodig måttet tage imod, trøste, pleje og støtte den mand, som var draget ud rask og stærk og nu kom tilbage med afmejede ben som en skrækkelig, menneskelig ruin, der var viet til ubevægelighed og pintes af afmægtig vrede og skæbnesvanger fedme.

Var han lykkelig, eller var hans tilværelse ham en kval? Jeg blev grebet af en først ganske flygtig, men så voksende og til sidst uimodståelig lyst til at få hans historie at vide i det mindste i dens hovedtræk, så at jeg selv kunne gætte mig til resten, til det, han ikke ville sige.

Imens jeg anstillede alle disse betragtninger, var jeg blevet ved at tale, og vi havde udvekslet en del ligegyldige bemærkninger. Jeg kunne ikke få mit blik fra nettet, og jeg tænkte:

"Han har altså tre børn. Godterne er til hans kone, dukken til hans lille pige, trommen og geværet til de to drenge og leverpostejen til ham selv."

Pludselig tog jeg mod til mig og spurgte:

"De er fader, ikke sandt?"

Han svarede:

"Nej, jeg er ikke."

Jeg følte mig flov og forvirret, som om jeg havde begået en stor taktløshed, og jeg skyndte mig at sige:

"Jeg beder Dem om forladelse. Jeg troede det, fordi jeg hørte, at Deres tjener talte om legetøj. Man kan jo ikke undgå at høre efter, og uvilkårligt drager man sine slutninger."

Han smilede, så mumlede han:

"Nej, jeg er ikke en gang gift. Jeg kom ikke videre end til de indledende forhandlinger."

Jeg lod, som om jeg først nu huskede det:

"Ja, det er sandt … det var jo Dem, der var forlovet med frk. de Mandal, tror jeg."

"Ja … De har en udmærket hukommelse."

Jeg blev endnu dristigere og tilføjede:

"Nu forekommer det mig også, at jeg har hørt sige, at frk. de Mandal var blevet gift med en hr. … hr. …"

Han udtalte roligt navnet:

"Hr. de Fleurel."

"Ja, der har vi det! … Jeg erindrer oven i købet, at jeg i den anledning hørte tale om Deres sår."

Jeg så lige på ham, og han blev rød i hovedet.

Hans fyldige, oppustede ansigt, som den stadige blodtilstrømning allerede gjorde purpurrødt, farvedes endnu mørkere.

Han svarede hurtigt og med den pludselige iver, hvormed en mand forsvarer en sag, som på forhånd er tabt i hans sind og i hans hjerte, men som han vil vinde andres meninger for:

"Man gør meget forkert, min herre, i at nævne fru de Fleurels navn sammen med mit. Da jeg kom tilbage fra krigen uden mine ben, desværre, ville jeg aldrig, aldrig være gået ind på, at

hun blev min hustru. Ville det have været muligt? Når man gifter sig, min herre, så er det ikke for at paradere med sit ædelmod, men det er for at leve sammen med en mand hver dag, hver time, hvert minut, hvert sekund; og hvis denne mand er krøbling, således som jeg, så fordømmer man ved at gifte sig med ham sig selv til en lidelse, der varer, lige til døden befrier én! Å, jeg forstår godt, og jeg beundrer ethvert offer, når det har en grænse, men jeg kan ikke se det skønne i, at en kvinde skulle give afkald på et helt liv, som hun har ret til at vente sig noget af, på alle sine glæder og alle sine drømme blot for at vinde galleriets bifald. Når jeg hjemme i mit værelse hører den stadige klapren af mine træben og mine krykker mod gulvet, kan jeg få sådanne anfald af raseri, at jeg er lige ved at kaste mig over min tjener og kvæle ham. Ville De virkelig have, at man skulle forlange af en kvinde, at hun skulle kunne finde sig i det, man ikke en gang selv kan udholde? Og desuden … Vil De måske fortælle, at de tager sig godt ud, mine træstumper? …"

Han tav. Hvad skulle jeg sige til ham? Jeg syntes, at han havde ret. Kunne jeg dadle og foragte hende eller blot give hende uret? Nej. Og alligevel? Denne løsning, der stemmede overens med gennemsnittet, med det dagligdags, med sandheden, tilfredsstillede ikke min poetiske trang. De to træpinde fremkaldte i mine tanker billedet af en heltemodig opofrelse, og det var mig en skuffelse, at den ikke eksisterede.

På én gang spurgte jeg ham:

"Har fru de Fleurel børn?"

"Ja, en pige og to drenge. Det er dem, jeg har legetøj med til. Både hun og hendes mand har altid været meget elskværdige mod mig."

Toget kravlede op ad den stejle skråning til Saint-Germain. Det kørte igennem tunnellerne op foran perronen og standsede.

Jeg ville lige til at tilbyde min rejsefælle min arm for at hjælpe ham ud af vognen, da døren blev lukket op og to hænder raktes op imod ham.

"God dag, kære Revalière!"

"God dag, Fleurel!"

Bag ved manden stod hustruen, der endnu var ung og smuk. Hendes ansigt strålede, og hun smilte og vinkede "God dag" med sine behandskede hænder.

Ved siden af hende stod en lille pige og trippede af glæde, og to drenge stirrede med grådige øjne på geværet og trommen, som deres fader havde taget ned fra nettet.

Da invaliden var kommet ned på perronen, fløj alle børnene om halsen på ham. Så begav de sig på vej; den lille pige havde med sin buttede barnehånd grebet fat om tværstangen i den ene krykke og travede så tillidsfuldt af sted, som om det var hendes store ven selv, hun holdt i hånden.

Gæsten

I

Da mændene i havnen, den lille provençalske havn ved Garandou inderst inde i Piscabugten imellem Marseille og Toulon, fik øje på fader Vilbois' båd, skyndte de sig ned til strandbredden for at hjælpe præsten, der kom tilbage fra en af sine fisketure, med at hale båden i land.

Præsten var alene i den og han roede som en rigtig sømand og med en sjælden kraft til trods for sine otte og halvtredsindstyve år. Ærmerne var smøget op over de muskuløse arme, præstekjolen, der var løftet op og snurret sammen mellem knæene, stod lidt åben i brystet, og præstehatten havde han lagt ved siden af sig og i stedet for taget en klokkeformet korkhat, overtrukket med hvidt lærred, på hovedet; han lignede en af de gejstlige, som lever i de varme lande og som syntes mere skabt til at drage ud på eventyr end til at læse messer.

Fra tid til anden kastede han et blik bag ud for at tage kending af det sted, hvor han skulle lande, så gav han sig atter til at ro med langsomme, stærke og taktfaste tag for endnu en gang at vise de sløje matroser her syd på, hvorledes mændene mod nord forstår at ro.

Båden stødte mod bunden, skurede henad den, som om den ville kravle helt op ad bredden, borede kølen ind i sandet og blev stående. De fem mænd, der havde stået og set den komme,

nærmede sig fornøjede og hjælpsomme præsten, der åbenbart måtte være meget afholdt.

"Nå," sagde den ene med sin stærke provençalske dialekt, "har pastoren fået en god fangst?"

Fader Vilbois trak årerne ind, tog korkhatten af for at sætte sin rigtige hat på hovedet, smøgede sine ærmer ned og knappede sin embedsdragt. Da han således på ny havde bragt sit ydre i overensstemmelse med sin værdighed som Herrens tjener der på stedet, svarede han stolt:

"Ja vist, rigtig god, tre ulke, to muræner og nogle rokker."

De fem fiskere var gået helt hen til båden og undersøgte, bøjede over rælingen, med kendermine de døde dyr, de fede ulke, murænerne, som med deres flade hoved lignede hæslige søslanger og de zigzagstribede rokker med de orangegule pletter.

En af dem sagde:

"Jeg skal nok bære dem op til villaen, hr. pastor."

"Mange tak, min ven."

Præsten trykkede deres hænder og begav sig på vej, fulgt af den ene af mændene, medens de andre tog sig af båden.

Han gik langsomt og med en holdning, der tydede på styrke og værdighed. Da han endnu var varm efter den anstrengende roning, tog han, hver gang han kom ind under oliventræernes lette skygge, sin hue af for at lade aftenluften køle sin firkantede pande, som var dækket med kort, lige opstående, hvidt hår og mere lignede en officers end en præsts pande. Hans tindinger var endnu fugtige, men den lune vind, der stod ind ude fra havet, tørrede dem hurtigt. Landsbyen dukkede

frem oppe på en høj midt i den brede dal, der som en slette skrånede ned mod havet.

Det var en aften i juli. Den blændende sol, der var lige ved at gå ned bag de fjerne bakkers øverste, takkede omrids, kastede præstens umådelig store skygge på skrå ned over den hvide vej, hvor støvet som en sveddug lagde sig over den. Inde på markerne ved siden af vejen fulgte skyggen af hatten med som en mægtig, bred, vandrende sort plet, der syntes at more sig med hurtigt at kravle op ad oliventræernes stammer for straks igen at falde ned på jorden og krybe videre mellem træerne.

Under fader Vilbois' fødder rejste sig en let sky af det næsten usynlige støv, der om sommeren bedækker de provençalske landeveje, og slørede det nederste af hans embedsdragt med en grå tone, der blev lysere og lysere. Han var nu helt afkølet, og med hænderne i lommen gik han ganske langsomt med den samme sindige og seje gang som en bjergboer, der stiger op ad et bjerg. Hans rolige blik var rettet imod landsbyen, *hans* landsby, hvor han i tyve år havde været præst, den landsby, han selv havde valgt, hvor han ved særlige begunstigelser havde opnået at få kald, og hvor han håbede en gang at dø. Kirken, *hans* kirke, lå øverst oppe på den store kegle af huse, der var hobet sammen omkring den og dens to ulige store, firkantede, gamle tårne hævede sig midt i den skønne, sydlandske dal mere som forsvarstårne på en fæstning end som fredelige klokketårne på en hellig bygning.

Præsten var tilfreds, for han havde fanget tre ulke, to muræner og nogle rokker.

Det var en ny lille triumf overfor hans sognebørn, der især nærede ærbødighed for ham, fordi han til trods for sin alder

måske var den kraftigste mand på hele egnen. Den slags små uskyldige tilfredsstillelser af hans forfængelighed var hans bedste fornøjelse. Han skød med pistoler med en sådan sikkerhed, at han kunne skyde en blomsterstilk over, han fægtede undertiden med tobakshandleren, som var hans nabo og tidligere havde været regimentsprofos, og han roede bedre end nogen anden på hele kysten.

Han havde i øvrigt fordum tilhørt den fornemme verden, hvor han som baron Vilbois havde været kendt som en meget smuk og elegant mand. Da han var to og tredive år, var han som følge af en kærlighedssorg blevet præst.

Han tilhørte en gammel, kongeligsindet og religiøs picardisk slægt, hvis sønner flere århundreder i træk enten var blevet officerer, øvrighedspersoner eller gejstlige. Han havde først tænkt på at følge sin moders råd og blive præst, men så gav han efter for faderens indtrængende forestillinger og bestemte sig til simpelthen at tage til Paris for først at studere jura og derpå skaffe sig et eller andet alvorligt embede i Justitspaladset.

Men medens han studerede, bukkede faderen under for en lungebetændelse, som han havde pådraget sig på en mosejagt, og moderen tog sig det så nær, at også hun kort tid efter døde. Da han således arvede en stor formue, gav han afkald på alle sine planer om at bryde sig en løbebane og foretrak i stedet for blot at leve som en rig mand.

Han så godt ud og havde en god forstand, skønt hans horisont var noget indsnævret af religiøs overbevisning, traditioner og principper, som han var født med, ligesom han var født med en picardisk landjunkers kraftige muskler. Alle syntes om ham, og han blev meget feteret i de alvorlige kredse,

han sluttede sig til. Han nød kort sagt livet, således som en ung, velhavende, almindelig agtet og principfast mand kan nyde det.

Men en dag traf han hos en af sine venner en skuespillerinde, som var ganske ung elev fra konservatoriet og lige med stort held havde debuteret på Odéonteatret, og blev forelsket i hende.

Han blev forelsket i hende, således som en mand, der er født til at tro på absolutte anskuelser, bliver forelsket, voldsomt og ubegrænset. Han blev forelsket, fordi han så hende i skæret af den romantiske rolle, hvori hun, samme dag hun første gang havde vist sig for publikum, havde haft en så stor succes.

Hun var smuk, men fordærvet lige fra fødslen, hvad der ikke hindrede hende i at have et troskyldigt barneudtryk, som han sammenlignede med en engels. Hun forstod at erobre ham fuldstændig, at gøre ham til en af den slags vanvittigt underkastede slaver og begejstrede fanatikere, som en kvindes blik eller en raslen af hendes kjole får til at brænde i fuld flamme på de dødelige lidenskabers mægtige bål.

Han gjorde hende altså til sin elskerinde, fik hende til at gå fra teatret og elskede hende i fire år med en stedse voksende kærlighed. Til trods for sit navn og sin families traditioner og æresbegreber var han sikkert alligevel endt med at gifte sig med hende, hvis han ikke en dag havde opdaget, at hun i lang tid havde bedraget ham med den ven, hos hvem han havde gjort hendes bekendtskab.

Dramaet var så meget forfærdeligere, som hun var frugtsommelig og han kun ventede på barnets fødsel for at gøre hende til sin hustru.

Da han stod med beviserne, nogle breve, som han havde fundet i en skuffe, mellem hænderne, bebrejdede han hende

hendes troløshed, løgnagtighed og vanære med al sin medfødte brutalitet.

Men hun, som var et barn af Paris' fortove og lige så fræk som skamløs, og som desuden var lige så sikker på ham som på den anden, trodsede ham og hånede ham med samme dristighed, hvormed pøblens kvinder blot for at vise sig stiger op på barrikaderne. Da han løftede sin hånd mod hende, viste hun ham sit underliv.

Han standsede, blegnede og tænkte på, at en ætling af ham befandt sig i dette besudlede legeme, at hans barn levede inde i denne forbryderiske skabning! Så kastede han sig over hende for at knuse dem begge og tilintetgøre sin dobbelte skam. Hun blev bange, et næveslag slog hende i gulvet, og da hun så hans fod løfte sig, parat til at sende et spark i hendes svulmende skød, hvori hun mærkede begyndelsen til et menneske røre sig, troede hun, at hun var fortabt, og skreg, idet hun strakte armene op for at afbøde slagene:

"Dræb mig ikke, det er ikke dit, det er hans!"

Han veg et skridt tilbage, til den grad overvældet og forfærdet, at han et øjeblik glemte sit raseri, ligesom hans fod glemte at fuldende den påbegyndte bevægelse. Han snappede efter vejret og stammede:

"Hvad ... hvad er det, du siger?"

Hun var pludselig blevet helt vanvittig af rædsel for døden, som hun i et sekund havde set lige i øjnene, og hun gentog:

"Det er ikke dit, det er hans."

Han bed tænderne sammen og mumlede tilintetgjort:

"Barnet?"

"Ja."

"Du lyver!"

Og på ny løftedes hans fod som for at knuse nogen under sig, mens hans elskerinde, der havde rejst sig op på sine knæ, søgte at vige tilbage, idet hun stadig stammede:

"Jeg siger dig jo, at det er hans. Hvis det var dit, ville jeg så ikke have fået det for længe siden?"

Denne bevisførelse slog ham som sandheden selv. I et af den slags tankelyn, hvori alle fornuftgrunde på én gang viser sig i et skarpt, klart, uimodsigeligt, uimodståeligt og afsluttende lys, blev han overbevist om, blev han sikker på, at han ikke var fader til den usle skøgeunge, som hun bar under sit hjerte. Han følte sig på én gang lettet, befriet og næsten rolig, og han tænkte ikke længere på at dræbe den skændige skabning, han havde for sig.

Med roligere stemme sagde han til hende:

"Rejs dig og gå din vej. Lad mig aldrig mere se dig for mine øjne."

Hun adlød overvundet og gik.

Han så hende aldrig mere.

Han rejste bort. Han tog syd på, ned til solen, og gjorde holdt i en lille landsby, som lå midt i en dal, der mundede ud mod Middelhavet. En kro, der vendte ud mod havet, faldt i hans smag, og han lejede et værelse og blev boende der.

I halvandet år levede han i den mest fuldstændige ensomhed, indelukket i sin sorg og sin fortvivlelse. Det fortærende minde om den forræderiske kvinde, om hendes yndigheder og om det sanselige trylleri, hun havde udøvet over ham, forfulgte ham og han pintes af længsler efter hendes nærhed og hendes kærtegn.

Han strejfede rundt i Provences dale og lod solen, der dæmpedes af oliventræernes grålige løv, skinne på sit stakkels

hoved, der kun havde rum for den samme smertefyldte tanke, som han forgæves søgte at blive af med.

I denne triste ensomhed vendte lidt efter lidt hans tidligere fromme anskuelser og hans barnetros første glødende overbevisning tilbage i ham. Religionen, der tidligere var forekommet ham som et værn mod det ukendte liv, syntes ham nu et tilflugtssted for den skuffende og kvalfulde tilværelse. Han havde altid beholdt bønnens vane, nu klyngede han sig i sin sorg fastere til den, og når tusmørket begyndte at falde på, gik han ofte ind for at knæle i den dunkle kirke, hvor kun lampens lille flamme, helligdommens stille vogterske, symbolet på den guddommelige nærværelse lyste over koret.

Han betroede Gud, sin Gud, sin sorg og sagde ham hele sin ulykke. Han bad ham om råd, medlidenhed, hjælp, beskyttelse og trøst, og for hver dag blev hans bønner inderligere og hans betagelse dybere.

Hans hjerte, der var blevet såret til blods af elskov til en kvinde, var blevet stående åbent og dirrede, stadig hungrende efter kærlighed; og efterhånden, som han blev ved at bede og blev ved at føre den samme eneboertilværelse, tog hans andagtsiver til; han hengav sig mere og mere til det hemmelighedsfulde samvær, som alle fromme sjæle føler med Frelseren, der trøster de ulykkelige og drager dem til sig, og uden at han mærkede det, voksede den mystiske kærlighed til Gud frem i ham og besejrede den anden.

Så genoptog han sine første planer og bestemte sig til at vie kirken det knuste liv, som han havde været lige ved at give den uberørt.

Han blev altså præst. Gennem sin familie og sine forbindelser opnåede han at blive udnævnt til sognepræst i den provençalske landsby, hvortil tilfældet havde ført ham. Han stillede en stor del af sin formue til godgørenhedens tjeneste og beholdt kun så meget, at han lige til sin død kunne være i stand til at støtte og hjælpe de fattige, der henvendte sig til ham. Og fra nu af førte han en rolig og stille tilværelse, der var optaget af andagtsøvelser og opofrelser for næsten.

Han blev en snæversynet, men godmodig præst, en slags religiøs fører med soldatertemperament, en kirkens fører, der med stor kraft ledte den blinde og famlende menneskehed, som var faret vild i livets skov, hvori dens instinkter, dens tilbøjeligheder og dens ønsker er lige så mange vildsomme stier, tilbage til den rette vej. Men meget af den mand, han tidligere havde været, levede endnu i ham. Han hørte ikke op med at holde af voldsomme legemsøvelser, al slags sport og omgang med våben, men han afskyede alle kvinder, for hvem han nærede den samme angst som et barn overfor en hemmelighedsfuld fare.

II

Matrosen, som ledsagede præsten, følte sydboernes sædvanlige snakkelyst brænde på sine læber, men han turde ikke give efter for den, for alle i menigheden nærede den største ærbødighed for præsten. Endelig tog han mod til sig og spurgte:

"Så er De altså fornøjet med Deres villa, hr. pastor?"

Ved en "villa" forstår man i Provence et af de mikroskopiske huse, hvortil beboerne af byerne og landsbyerne søger hen for at trække frisk luft. Præsten havde lejet sin på en fri mark, der kun

var en fem minutter fra præstegården, som var alt for lille og lå alt for indeklemt ved siden af kirken midt inde i landsbyen.

Han beboede ikke regelmæssigt, ikke en gang om sommeren dette landsted. Kun fra tid til anden tog han derud for at tilbringe nogle dage i det grønne og skyde med pistoler.

"Jo, tak, min ven," svarede præsten, "jeg har det rigtig rart der."

Den lave bygning dukkede frem midt imellem oliventræerne, som var plantet over en hel mark uden fjerneste indhegning. Løvet ligesom afstribede, sønderhakkede og skar i småstumper de lyserøde mure, der for et flygtigt øjekast gav huset en vis lighed med de store provencalske champignons, som i frodig mængde skyder op i de mørke olivenmarker.

En høj, svær kvinde gik frem og tilbage foran døren og lavede med rolig sindighed middagsbordet i stand. Der var kun dækket til én med en tallerken, en serviet, et stykke brød og et glas. På hovedet havde hun arleserindernes hue, en spids kegle af sort fløjl eller silke, hvorpå der er broderet en hvid champignon.

Da præsten var kommet så nær, at hans stemme kunne høres, råbte han:

"Hej, Marguerite!"

Hun standsede for at vende sig om og genkendte sin herre:

"Å, er det Dem, hr. pastor?"

"Ja. Jeg har en storartet fangst med. De skal lige med det samme stege mig en ulk, en ulk i smør, i rent smør, forstår De?"

Pigen, som var gået de to mænd i møde, undersøgte med et kenderblik fiskene, som matrosen bar på.

"Ja, se, vi har jo rigtignok allerede en hønsefricassé med ris," sagde hun.

"Det spiller ingen rolle. Anden dags fisk kan ikke måle sig med den fisk, der kommer lige op af vandet. Så kan jeg fryde mig ved et rigtig lækkert måltid; det går ikke så ofte på, og synden er ikke så stor."

Pigen tog den af ulkene, hun anså for at være den bedste, og skulle lige til at bære den ud i køkkenet, da hun pludselig kom i tanker om noget og vendte sig om:

"Det er sandt, her har været en mand og spurgt tre gange efter præsten."

Han spurgte ligegyldigt:

"En mand? Hvad var det for en slags mand?"

"En af den slags, som man helst går udenom."

"Nå ... en tigger!"

"Det kan godt være, det ved jeg ikke noget om. Han så ud til at være en rigtig landevejsrøver."

Præsten kunne ikke lade være at trække på smilebåndet, for han vidste af erfaring, at Marguerite var så bange af sig, at hun, når de boede ude i villaen hele dagen og især hele natten igennem, bildte sig ind, at der ville komme nogen for at myrde dem.

Han stak et par skilling til matrosen, der med en ærbødig hilsen forføjede sig bort, og råbte til Marguerite, som inde i køkkenet allerede var travlt beskæftiget med ved hjælp af en kniv at skrabe ryggen på ulken, så at skællene lidt blodplettede dryssede ned som små bitte sølvmønter:

"Jeg går bare ud og vasker mig en lille smule."

Han havde endnu ikke aflagt alle sine vaner fra tidligere dage og var altid yderst soigneret. Han var imidlertid endnu ikke nået hen til døren, da han hørte Marguerite råbe:

"Se, der er han igen!"

Præsten gik et par skridt til siden, så at han kunne se ned ad vejen, og fik øje på en mand, som unægtelig på afstand så ud til at være meget slet klædt, og som med små skridt kom op imod huset. Fader Vilbois blev stående og ventede, idet han endnu smilede over sin tjenestepiges rædsel og tænkte:

"Jeg tror næsten, hun har ret. Han kunne godt ligne en landevejsrøver."

Den ubekendte kom nærmere uden i mindste måde at skynde sig; han havde hænderne i lommen og stirrede uafbrudt på præsten. Han var ung og havde lyst, krøllet fuldskæg. Nogle enkelte hårtotter stak frem under den bløde filthat, der var så bulet og snavset, at ingen længere ville have formået at skelne dens oprindelige form og farve. Han havde en lang, kastanjebrun overfrakke, og hans benklæder hang i frynser om anklerne. På fødderne havde han et par strandsandaler, der gjorde hans gang tavs, ængstende og luskende som hos én, der har ondt i sinde.

Da han kun var et par skridt fra præsten, tog han den las, der dækkede hans pande, af og blottede med en lidt teatralsk mine et medtaget, kønt, men forsviret hoved, der oppe på issen var ganske skaldet, hvad der måtte være et tegn på udslidthed eller tidlige udsvævelser, for han kunne sikkert ikke være mere end en fem og tyve år.

Præsten tog også sin hat af med en uvilkårlig følelse af, at manden, der stod for ham, ikke var den sædvanlige vagabond,

arbejderen uden arbejde eller den løsladte straffefange, som flakker omkring mellem to fængselsophold, og som næsten ikke mere kan tale andet end den hemmelighedsfulde jargon, der bruges i tugthuset.

"God dag, hr. pastor," sagde manden.

Præsten indskrænkede sig til tørt at svare:

"God dag."

Han kunne ikke bekvemme sig til at sige "min herre" til denne mistænkelige og pjaltede person.

De betragtede stift hinanden, og den omstrejfende landstrygers blik gjorde fader Vilbois forvirret, han var til mode, som om han befandt sig lige overfor en ukendt fjende, og en besynderlig uro, som han ikke kunne forklare sig, isnede gennem ham.

Omsider fortsatte vagabonden:

"Nå, kan De ikke kende mig?"

Præsten svarede forbavset:

"Nej, på ingen måde. Jeg kender Dem aldeles ikke."

"Nå, så De kan virkelig ikke kende mig? Se så en gang rigtig på mig!"

"Det nytter ikke noget, jeg har aldrig før set Dem for mine øjne."

"Næ, det er sandt nok," svarede den anden, "men nu skal jeg vise Dem én, som De bedre kender."

Han satte igen hatten på hovedet og knappede frakken op. Hans bryst var nøgent indenfor den. Et rødt bælte, der var rullet omkring hans slunkne mave, holdt hans benklæder oppe om hofterne.

Frem af inderlommen tog han en konvolut, en af den slags utrolige konvolutter, hvorpå alle pletter har sat deres aftryk, og som, gemte i foret hos alle omflakkende stakler, omslutter de få papirer, ægte eller falske, stjålne eller legitime, der overfor gendarmerne er frihedens kostelige garanti. Han tog et fotografi ud af den, et fotografi af format som et brev, således som man tidligere brugte det. Det var slidt og gulnet af længe at være slæbt rundt med i lommen tæt ind imod mandens legeme og falmet ved hans varme.

Han løftede det op ved siden af sit ansigt og spurgte:

"Og ham her? Kender De ham?"

Præsten gik et par skridt frem for bedre at se og blev stående ligbleg og skælvende, for det var hans eget fotografi, som han den gang for lang tid siden i sine elskovsdage havde ladet lave til hende.

Han svarede ikke. Han forstod ikke, hvorledes dette kunne gå for sig.

Vagabonden gentog:

"Nå, kender De ham så?"

Præsten stammede:

"Ja, jeg gør!"

"Hvem er det?"

"Det er mig."

"Er De vis på, at det er Dem?"

"Ja, det er jeg."

"Nå, så se på os begge to, på Deres portræt og på mig!"

Han havde allerede set det, den stakkels mand, han havde set, at de to ansigter, det på fotografiet og det, der ondskabsfuldt grinede ved siden af, lignede hinanden, som om

de tilhørte to brødre; men endnu forstod han det ikke rigtigt, og han stammede:

"Men hvad er det egentlig, De vil mig?"

Fyren sendte ham et skulende blik og svarede triumferende:

"Hvad jeg vil? Jeg vil først og fremmest have, at De skal indrømme, hvem jeg er."

"Hvem er De da?"

"Hvem jeg er? Spørg ligegyldigt hvem, der går forbi på vejen, spørg Deres pige, lad os gå op til mairen, hvis De har lyst, og vise ham dette her, og De kan bande på, at han vil få sig et ordentligt grin. Nå, så De vil virkelig ikke indrømme, at jeg er Deres søn, fa'r præst, hva?"

Den gamle løftede med en fortvivlet, bibelsk bevægelse armene og stønnede:

"Det er ikke sandt."

Den unge mand gik helt hen til ham og sagde tæt ind i ansigtet på ham:

"Ho, ho, så det er ikke sandt? Hold nu op med at lyve, præst, hører De!"

Hans ansigt var truende, han havde knyttet hænderne, og han talte med en så voldsom overbevisning, at præsten, idet han søgte at vige tilbage, spurgte sig selv, hvem af dem det var, som i dette øjeblik bedrog sig selv.

Alligevel bekræftede han endnu en gang:

"Jeg har aldrig haft noget barn."

Den anden svarede:

"Har De måske heller aldrig haft en elskerinde?"

Den gamle udtalte fast og besluttet som en stolt tilståelse det ene ord:

"Jo."

"Og var den elskerinde ikke frugtsommelig, da De jog hende bort?"

Den gamle vrede, der for fem og tyve år siden var blevet, ikke kvalt, men muret ned på bunden af elskerens hjerte, sprængte pludselig de hvælvinger af tro, tålmodig opofrelse og selvfornægtelse, som han havde bygget op over den, og ude af sig selv skreg præsten:

"Jeg jog hende bort, fordi hun bedrog mig, og fordi hun bar en andens barn under sit hjerte, for ellers havde jeg dræbt hende, det kan De stole på."

Den unge mand tøvede, han var overrasket over præstens hidsighed, og han svarede blidere:

"Hvem var det, der sagde Dem, at barnet var en andens?"

"Det sagde hun selv, da hun trodsede mig."

Uden at bestride denne forsikring sluttede vagabonden med en ligegyldig mine som en sjover, der kommer med sin uforgribelige mening om en sag:

"Det har været noget, hun sagde for at gøre grin med Dem."

Ved en kraftanstrengelse lykkedes det præsten igen at blive herre over sig selv ovenpå sit voldsomme vredesudbrud, og nu var det ham, der gav sig til at spørge:

"Og hvem har sagt Dem, at De var min søn?"

"Det har hun selv, da hun døde, hr. pastor … hun selv og så dette!"

Og han stak fotografiet lige op i næsen på præsten.

Den gamle tog det, og med hjertet gennembævet af angst sammenlignede han længe og langsomt den ubekendte med det

gamle billede af sig selv. Der var ingen tvivl mulig, det var virkelig hans søn.

Hans sjæl bævede i fortvivlelse, en uudsigelig, skrækkelig, pinlig fortvivlelse som samvittighedsnag efter en for lang tid siden begået forbrydelse. Han forstod noget, gættede sig til resten og så igen den brutale adskillelsesscene for sig. Det var for at redde sit liv, der truedes af den krænkede mand, at den troløse og skamløse kvinde havde slynget ham sin løgn i ansigtet. Og det var lykkedes hende at få ham til at tro på den. Og en søn af ham var blevet født og var vokset op og blevet til denne lasede, farende svend, hvori lasten synlig havde opslået sin bolig.

Han mumlede:

"Skal vi ikke gå et par skridt sammen, så kan vi bedre forklare os for hinanden?"

Den anden slog en hånlig latter op:

"Ja, begribeligvis, det er jo netop det, jeg er kommet for."

Side om side gik de ind gennem olivenmarken. Solen var forsvundet. Sydens tusmørke med sin store kølighed bredtes som en usynlig kold kappe ud over jorden.

Præsten gøs, og idet han på vanemæssig, præstelig vis løftede øjnene mod himlen, så han over alt oven over sig, skælvende mod den blå bund, det gråligtgrønne løv, der er et særkende for det hellige træ, som under sin spinkle skygge så den største af alle lidelser, Kristus' eneste svaghed.

En kort og fortvivlet bøn brast frem af hans hjerte og med den indre stemme, som ikke når frem over læberne og hvormed de troende taler med Frelseren, anråbte han:

"Min Gud, hjælp mig!"

Så vendte han sig om imod sin søn:

"Deres moder er altså død?"

Idet han udtalte disse ord: "Deres moder er altså død," vågnede en ny sorg i ham og fik hans hjerte til at krympe sig; det var hans sanser, som aldrig helt havde glemt, der våndede sig, og på samme tid var den et grusomt ekko af den kval, han havde udstået, men endnu mere var den måske fremkaldt ved visheden om, at hun var død, en sidste skælven af den korte, dårende ungdomslykke, hvoraf der nu kun var mindets lidelse tilbage.

Den unge mand svarede:

"Ja, hr. pastor, min moder er død."

"Er det længe siden?"

"Ja, tre år allerede."

En ny tvivl dukkede op i præsten:

"Hvor kan det da være, at De ikke tidligere har opsøgt mig?"

Den anden betænkte sig lidt:

"Jeg kunne ikke. Jeg fik forhindringer … Men undskyld mig, hvis jeg afbryder disse fortrolige meddelelser, som jeg gemmer til senere. De skal nok få dem lige så omstændelige, som De ønsker dem, men lad mig først fortælle Dem, at jeg ingenting har fået at spise siden i går morges."

Et ryk af medlidenhed gik igennem den gamle mand og uvilkårligt rakte han begge sine hænder frem.

"Å, mit stakkels barn," sagde han.

Den unge mand tog imod de store fremstrakte hænder, der omsluttede hans tyndere, varme og febrilske fingre.

Så svarede han med det spottende tonefald, der sjældent syntes at forlade hans læber:

"Se, det var ret! Jeg begynder at tro, at vi alligevel vil komme til at forstå hinanden."

Præsten gav sig til at gå.

"Lad os skynde os hjem til middagsmaden," sagde han.

Med en instinktmæssig, ubestemt og forvirret glæde var han pludselig kommet til at tænke på den smukke fisk, som han selv havde fisket, og som sammen med hønsefricasséen ville blive et godt måltid for et forsultent menneske.

Arleserinden, som allerede var blevet ængstelig, stod og ventede foran døren, parat til at skænde.

Men præsten gav hende ikke tid til det.

"Marguerite," råbte han, "skynd Dem at få taget af bordet og flyt det ind i spisestuen, men hurtigt, hurtigt! Og dæk så til to. Skynd Dem."

Pigen blev stående uden at røre sig, aldeles forfjamsket ved tanken om, at hendes herre agtede at spise til middag sammen med røveren.

Så gav fader Vilbois sig til selv at tage af bordet og bære tingene ind i spisestuen, det eneste værelse, der lå i stueetagen.

Fem minutter senere sad han overfor vagabonden foran en terrin dampende kålsuppe, der sendte en lille sky af koghed damp op mellem deres ansigter.

III

Da der var øst op i tallerknerne, gav landstrygeren sig til med hastige skefulde at slubre suppen i sig. Præsten var ikke længere sulten og han indsugede kun langsomt den kraftige kålbouillon og lod alt brødet blive liggende på bunden af sin tallerken.

Pludselig spurgte han:

"Hvad hedder De?"

Manden lo af glæde over at få sin sult stillet.

"Da jeg er søn af en ukendt fader," sagde han, "har jeg ikke andet efternavn end min moders, som De sandsynligvis endnu ikke har glemt. Til gengæld har jeg to fornavne, der i parentes sagt ikke passer videre godt til mig: "Philippe-Auguste"."

Præsten blegnede og spurgte med sammensnøret strube:

"Hvorfor har De fået de navne?"

Vagabonden trak på skulderen:

"Det kan De vel nok gætte. Da mo'r havde forladt Dem, prøvede hun på at bilde den anden, Deres rival, ind, at jeg var hans, og han troede det, lige indtil jeg blev omtrent femten år gammel. Men fra det øjeblik begyndte jeg at ligne Dem alt for meget. Så fornægtede han mig, den kæltring. Derfor var det altså, at jeg havde fået hans to fornavne og havde jeg bare været så heldig ikke at ligne nogen eller blot at være en søn af en tredje røver, som ikke havde vist sig, så ville jeg nu have heddet vicomte Philippe-Auguste de Pravallon og været en uægte, men senere hen legitimeret søn af greven og senatoren af samme navn."

"Hvorfra ved De alt det?"

"Fra de opgør, der fandt sted i overværelse af min ringhed. Det var opgør, der kunne blive til noget, kan De tro. Det er den slags, som nok skal lære én livet at kende."

Noget endnu pinefuldere, endnu mere kvalfuldt end alt, hvad han hidtil i den sidste halve time havde lidt og følt, stemte præsten for brystet. Det var en underlig kvælende fornemmelse, der ville blive ved at vokse og ende med at dræbe

ham, og den kom ikke så meget af de ting, der blev sagt, som af den måde, hvorpå de blev sagt, og af det udtryk, der i det af udskejelser prægede ansigt understregede ordene. Han begyndte at forstå, at der mellem ham og denne mand, mellem ham og hans søn fandtes en kloak af det moralske snavs, der for visse sjæle er som dødbringende gift. Og det var hans søn? Han kunne endnu ikke tro det. Han ville have alle beviserne, dem alle, han ville høre alt, lide alt. Han tænkte på ny på oliventræerne, der omgav hans lille hus, og for anden gang hviskede han:

"Å, min Gud, hjælp mig!"

Philippe-Auguste var færdig med sin suppe. Han spurgte:

"Vanker der ikke mere?"

Da køkkenet lå langt borte, i en lille tilbygning til huset, og Marguerite derfor ikke kunne høre præstens stemme, havde han anskaffet sig en kinesisk gongong, der hang på væggen bag ved ham, for ved dens hjælp at lade hende vide, når han behøvede hende.

Han tog altså den læderbetrukne hammer og slog et par gange på den runde metalplade. Den gav først en ganske svag lyd fra sig, lyden voksede, blev stærkere, dirrende, skarp, skingrende, sønderrivende, forfærdelig som en klagen af det mishandlede kobber.

Pigen viste sig. Hendes ansigt var helt fortrukket af vrede, og hun kastede rasende blikke hen på landevejsrøveren, som om hun med en trofast hunds instinkt havde en følelse af den ulykke, der havde ramt hendes herre. I hænderne havde hun fadet med den stegte ulk, hvorfra der hævede sig en liflig duft af smeltet smør.

Med en ske flækkede præsten fiskens ryg helt ned igennem, og idet han bød sin gæst et stykke, sagde han med en stolthed, der pludselig dukkede op midt i hans elendighed:

"Den har jeg selv fanget for lidt siden."

Marguerite var blevet stående inde i stuen.

Præsten vendte sig om imod hende:

"Hent noget vin, men af den gode, af den hvide fra Korsika."

Hun gjorde en næsten oprørsk bevægelse, men med en streng mine lukkede han munden på hende, idet han gentog:

"Nå, bliver det til noget! To flasker."

Når præsten bød nogen vin, en fornøjelse, han sjældent tillod sig, tog han sig altid selv en flaske med det samme.

Philippe-Augustes ansigt strålede, og han mumlede:

"Bravo, det var en glimrende idé! Det er længe siden, jeg har fået sådan en middag."

Efter et par minutters forløb kom pigen tilbage. Præsten syntes, at det havde varet en evighed, for en trang til at få alt at vide brændte som helvedesild i hans blod.

Flaskerne var trukket op, men pigen blev alligevel stående med øjnene stift hæftet på den fremmede.

"De kan godt gå," sagde præsten.

Hun lod, som om hun ikke hørte det.

Han gentog næsten hårdt:

"Jeg sagde til Dem, at De godt kunne gå."

Så gik hun endelig.

Philippe-Auguste åd fisken med ilfærdig forslugenhed, medens hans fader sad og så på ham, mere og mere overrasket og trøstesløs over alt det lave, der stod skrevet på det ansigt, som lignede ham så meget.

De små stykker, som præsten førte til sine læber, blev i munden på ham, hans sammensnørede hals nægtede at lade dem passere, og han blev ved med at sidde og tygge på dem, medens han blandt alle de spørgsmål, der trængte sig frem, søgte efter det, hvorpå han hurtigst ønskede svar.

Endelig mumlede han:

"Hvad døde hun af?"

"Det var brystsyge."

"Var hun længe syg?"

"Nej, omtrent halvandet år."

"Hvor havde hun fået det fra?"

"Det er ikke godt at vide."

De tav. Præsten grublede. Der var så meget, der tyngede på ham, så meget han allerede gerne havde villet vide, for lige fra den dag, han brød med hende, den dag, han havde været lige ved at dræbe hende, havde han intet hørt om hende. Ganske vist havde han heller ikke ønsket at vide noget om hende, for sin beslutning tro havde han kastet hende og sine lykkelige dage ned i glemselens grav, men nu, nu da hun var død, fødtes der pludselig i ham et brændende ønske, en skinsyg længsel, næsten en elskers længsel efter at få besked om alt.

Han fortsatte:

"Hun var vel ikke alene?"

"Nej, hun levede stadig sammen med ham."

Den gamle mand skælvede:

"Med ham? Med Pravallon?"

"Ja, hvem ellers?"

Den mand, der selv var blevet forrådt, regnede ud, at den kvinde, som havde bedraget ham, var blevet over tredive år

sammen med hans rival.

Næsten mod sin vilje stammede han:'

"Var de lykkelige sammen?"

Den unge slog en hånlig latter op:

"Å ja, det gik sådan op og ned. Det kunne måske have været godt uden mig. Jeg har altid været den, som ødelagde al ting."

"Hvorledes det? Hvorfor?" spurgte præsten.

"Det har jeg jo allerede fortalt Dem. Fordi han troede, at jeg var hans søn, lige til jeg omtrent var femten år. Men han var ikke dum, den gamle, han opdagede selv ganske alene ligheden, og så blev der jo scener. Jeg stod udenfor dørene og lyttede. Han beskyldte mo'r for at have holdt ham for nar. Men hun svarede: "Er det min skyld? Da du tog mig, vidste du meget godt, at jeg var den andens elskerinde." Den anden, det var Dem."

"Nå, de talte altså sommetider om mig?"

"Ja, men de nævnede aldrig Deres navn, når jeg hørte på det, uden lige på slutningen, på det aller sidste, da mo'r følte, at hun ikke kom over det. De var alligevel forsigtige."

"Og De? ... Forstod De tidligt, at Deres moders levevis ikke ... ikke var regelmæssig?"

"Ja, selvfølgelig. Jeg er da ikke noget fjols, og det har jeg heller aldrig været. Den slags ting gætter man ligestraks, så snart man begynder at se sig om i verden."

Philippe-Auguste skænkede sig det ene glas efter det andet. Hans øjne begyndte at skinne, den lange faste gjorde, at han hurtigt blev beruset.

Præsten opdagede det. Han var lige ved at standse ham, men så fløj den tanke ham igennem hovedet, at en rus gør uforsigtig

og snakkesalig, og han tog flasken og fyldte på ny den unge mands glas.

Marguerite kom med hønsefricasséen. Da hun havde sat den fra sig på bordet, stirrede hun igen stift på landstrygeren og sagde med en oprørt mine til sin herre:

"Men se dog på ham, hr. pastor! Han er jo fuld!"

"Lad os dog nu være i fred," svarede præsten, "og gå Deres vej."

Hun gik og smækkede døren hårdt i efter sig.

Præsten fortsatte sine spørgsmål:

"Hvad sagde Deres moder om mig?"

"Om Dem? Å, hun sagde sådan, hvad man altid plejer at sige om en mand, man er stukket af fra, at De var sær og ikke til at omgås, og at De havde gjort hende livet meget vanskeligt med alle Deres luner."

"Sagde hun ofte det?"

"Ja, sommetider med omsvøb, for at jeg ikke skulle forstå det, men jeg gættede mig til det."

"Og De selv? Hvorledes blev De behandlet der i huset?"

"Jeg? I begyndelsen rigtig godt og senere meget slet. Da mo'r så, at jeg ødelagde tingene for hende, lod hun mig sejle min egen sø."

"Hvorledes det?"

"Hvorledes det! Det er meget simpelt. Da jeg var omtrent seksten år, gjorde jeg et par små dumheder, og så satte de asener mig i en offentlig opdragelsesanstalt for at blive af med mig."

Han satte begge albuerne på bordet og støttede sine kinder på hænderne; han var nu ganske fuld, hans forsigtighed var

gået til bunds i vinen og han blev pludselig grebet af den uimodståelige lyst til at tale om sig selv, der får alle drukkenbolte til at fortabe sig i fantastiske pralerier.

Han smilte velvilligt og om hans læber lå en næsten kvindelig ynde, som præsten genkendte. Ikke alene kendte han den igen, men han følte den, denne forhadte og kærtegnende ynde, som fordum havde erobret ham og ført ham i fortabelse. Nu var det moderen, som barnet lignede mest, ikke i ansigtstrækkene, men ved det falske og fængslende blik og især ved det forførende trylleri, der lå i det løgnagtige smil, som syntes at smække mundens dør på vid gab for al den skændsel, der fandtes indenfor.

Philippe-Auguste fortalte:

"Haha, De kan tro, jeg har ført et nydeligt liv, siden jeg kom ud af opdragelsesanstalten, et liv, som en stor romanforfatter ville betale mange penge for. Ja, det ved Gud, fa'r Dumas med sin Monte Christo har ikke kunnet finde på noget så grinagtigt som det, der er hændt mig."

Han tav, og med en berusets filosofiske højtidelighed fortsatte han langsomt:

"Når man vil have, at en dreng skal blive til noget ordentligt, så skulle man aldrig sætte ham i sådan en anstalt, på grund af de bekendtskaber, som han gør der. Nej, det skulle man aldrig, hvad han så siden har gjort. Det var bare en lille spøg, jeg havde fundet på, men den faldt skidt ud. Det var en aften, jeg var ude med tre kammerater, vi havde alle fire lidt i hovedet og vi drev hen ad landevejen lige ved færgestedet ved Folac, og så mødte jeg en vogn, hvori de alle sammen sov, både ham, der kørte, og hele familien. Det var folk fra Martinon og de havde været inde i

byen for at spise til middag. Jeg tog hesten ved tømmen og ledte den ud på færgen og så stødte jeg færgen med vogn og det hele midt ud i floden. Det gjorde et farligt spektakel, manden på bukken vågnede og gav sig til at piske på hesten. Hesten satte i galop og sprang lige midt ud i suppen med dem alle sammen. De druknede hver og en! Kammeraterne sladrede af skole; til en begyndelse havde de ellers grint godt nok. Men vi havde nu forresten ikke tænkt os, at det skulle gå på den måde. Vi troede, de skulle have sluppet med et koldt bad, det var jo bare spøg.

Siden efter har jeg lavet ganske anderledes andre ballader for at hævne mig efter den første, som jeg sandt for dyden ikke fortjente at komme på anstalten for. Men det er ikke umagen værd at fortælle Dem det alt sammen. Jeg vil kun sige Dem den sidste, for den vil De synes om, det er jeg vis på. Jeg har hævnet Dem, fa'r min."

Præsten så på sin søn med et par rædselsslagne øjne og han spiste ikke mere.

Philippe-Auguste ville igen give sig til snakke.

"Nej," sagde præsten, "ikke nu, om lidt."

Han vendte sig om, tog hammeren og lod den kinesiske gongong runge.

Marguerite kom straks.

Med en stemme så barsk, at hun forskrækket og lydig sænkede hovedet, befalede hendes herre:

"Bring os lampen og alt, hvad De endnu har at sætte på bordet. Og så viser De Dem ikke mere, før jeg igen slår på gongongen!"

Hun gik og kom tilbage med en hvid porcelænslampe med grøn skærm, et stort stykke ost og nogle frugter. Hun satte det

alt sammen på bordet og gik sin vej.

Præsten sagde bestemt:

"Nu hører jeg på Dem."

Philippe-Auguste fyldte roligt sin tallerken og sit vinglas. Den anden flaske var næsten tom, skønt præsten slet ikke havde rørt ved den.

Lallende, med munden fuld af mad og med tyk stemme fortsatte den unge mand:

"Det var altså den sidste ballade. Den var s'gu god, kan De tro! Jeg var kommet hjem igen … og jeg blev hjemme, skønt de ikke ville have det … de var nemlig bange for mig, skal sige Dem, og det havde de grund til … ja, jeg finder mig ikke i noget, nej, det gør jeg ikke … jeg er i stand til alt, når jeg bliver gal i hovedet … De ved … de levede sammen og de levede ikke sammen. Han havde to hjem, et som senator og et sådan mere privat. Men han var mere hos mo'r, end han var hjemme hos sig selv, for han kunne ikke længere undvære hende. Ja … hun var min sandten et klogt stykke fruentimmer … var mo'r … hun forstod at holde på en mand! Hun havde taget ham med hud og hår og hun beholdt ham lige til det sidste. Gud, hvor mandfolkene er dumme! Jeg var altså kommet tilbage og de var som sagt bange for mig. Jeg kan nok klare mig, når det gælder, både med hovedet og med næven, jeg er ikke bange for nogen. Så var det, at mo'r blev syg og han lod hende flytte ud i en stor smuk ejendom lige i nærheden af Meulan, den lå midt i en park, der var lige så stor som en skov. Det varede omtrent halvandet år … som jeg sagde Dem. Så mærkede vi, at enden var nær. Han kom hver dag fra Paris og han var morderlig forknyt, det ved Gud han var.

Så var det en morgen, da de havde sludret sammen næsten en time og jeg spurgte mig selv, hvad de kunne have at snakke så længe om, at de kaldte mig ind. Mo'r sagde til mig:

"Jeg er lige ved at dø og der er noget, jeg først vil sige dig, endskønt greven mener, at jeg ikke skulle gøre det – hun kaldte ham altid greven, når han talte om ham – det er navnet på din fader, som lever endnu."

Det havde jeg spurgt hende om over hundrede gange … over hundrede gange havde jeg spurgt om det … om min fa'rs navn … over hundrede gange … men hun havde aldrig villet sige mig det … Jeg tror endda, at jeg en dag stak hende et par lussinger for at få lukket op for hendes snakketøj, men det nyttede ikke noget. For at blive fri for mine plagerier havde hun sagt, at De var død uden at eje en skilling, at De ikke havde været noget videre … en ungdomsforvildelse, en ungpigedumhed … og hvad hun ellers kunne finde på. Og hun så så ærlig ud, da hun sagde det, at jeg gik i vandet og troede på det.

Hun sagde altså til mig:

"Det er din faders navn."

Den anden, der sad i en lænestol, svarede tre gange sådan:

"Det er forkert, det er forkert, det er forkert, Rosette!"

Mo'r satte sig op i sengen. Jeg ser hende endnu for mig med hendes hektisk røde kinder og hendes skinnende øjne; for hun holdt alligevel meget af mig; og hun sagde til ham:

"Så gør noget for ham, Philippe!"

Når hun talte til ham, kaldte hun ham "Philippe" og mig "Auguste".

Han gav sig til at skrige op som en rasende: "For den kæltring, aldrig, for den døgenigt, den forbryderspire, den …

den … den …"

Og han blev ved at finde den slags navne til mig, som om han havde ledt efter dem hele sit liv igennem.

Jeg skulle lige til at blive vred, men mo'r fik mig til at holde mund, og hun sagde til ham:

"Du vil altså have, at han skal dø af sult, for jeg har jo ingenting."

Uden at lade sig forvirre, svarede han:

"Rosette, jeg har i tredive år givet dig fem og tredive tusinde om året, det udgør over en million. Takket være mig, har du levet som en rig, tilbedt og jeg tør vel også nok sige lykkelig kvinde. Men den slyngel, der har ødelagt vore sidste år, skylder jeg intet og han får heller intet af mig. Det kan ikke nytte, at du vil trænge ind på mig. Sig ham, hvem den anden er, hvis du vil det, jeg beklager, at det sker, men jeg vasker mine hænder."

Så vendte mo'r sig om imod mig og jeg sagde til mig selv:

"Halløj … nu finder jeg på én gang min rigtige fader … hvis det er én, der har syle, så er jeg ovenpå …"

Hun fortsatte:

"Din fader er baron de Vilbois, men nu kalder han sig fader Vilbois og er sognepræst i Garandou, i nærheden af Toulon. Han var min elsker og jeg forlod ham for grevens skyld."

Derpå fortalte hun mig det hele blot med undtagelse af, at hun havde holdt Dem for nar og bildt Dem ind, at den anden var fader til hendes barn. Men sådan er nu en gang kvinderne, ved De, de kan aldrig sige sandheden."

Han slog en hånlig latter op og så ud, som om han sad og nød al det skarn, han væltede ud af sig. Han tømte på ny sit glas og med et stadig lige fornøjet ansigt vedblev han:

"Mo'r døde to dage … ja, to dage efter. Vi havde fulgt hende til jorden, han og jeg … er det ikke sjov … hva? … han og jeg … og så tre tjenere … det var hele følget … Han vandede høns efter en større målestok … og vi gik ved siden af hinanden … akkurat som om det kunne være fa'r og søn … det var helt nydeligt.

Jeg gik med ham hjem og vi var ganske alene. Jeg sagde til mig selv:

"Nu bliver du altså nødt til at stikke af, og det uden en skilling!"

Jeg ejede ikke mere end som halvtreds francs. Hvad skulle jeg finde på for at hævne mig?

Han lagde hånden på min arm og sagde til mig:

"Jeg har noget at tale med Dem om."

Jeg fulgte med ham ind på hans kontor. Han satte sig foran sit skrivebord og fortalte mig, stadig snøftende og med øjnene fulde af tårer, at han ikke ville være så hård imod mig, som han havde sagt til mo'r, og han bad mig om at lade Dem være i fred … Det var nu for resten en ting, der kun kommer os ved, ikke sandt? … Så tilbød han mig en tusind-francs seddel … jeg be'r Dem? Tusinde francs! … Hvor langt skulle jeg komme med tusinde francs … jeg! Jeg så, at der lå flere i skuffen, en hel dynge. Synet af pengene fik det til at lyse rødt for mine øjne. Jeg strakte hånden ud som for at tage imod, hvad han tilbød mig, men i stedet for at tage hans almisse, sprang jeg ind på ham, kastede ham om på gulvet og kværkede ham, lige til han hverken vidste ud eller ind. Men da jeg så, at han var lige ved at opgive ånden, slap jeg mit tag, bandt arme og ben sammen på ham og stak ham en knebel i munden. Så vendte jeg ham om, flåede alt tøjet af ham og … ha! ha! ha! … det var s'gu

grinagtigt … De er blevet fint hævnet, min gode præst, det kan De lige bande på! …"

Philippe-Auguste lo, så at han var nær ved at kvæles, og om hans læber lå bestandig det samme lystige og ubarmhjertige smil, som fader Vilbois genkendte som det smil, der hos den elskede kvinde havde fået ham til at tabe hovedet.

"Nå, hvad gjorde De så?" spurgte han.

"Hvad jeg så gjorde? … Ha, ha, ha! … Der flammede et vældigt bål i kaminen … det var i december, og det var meget koldt … det var kulden, mo'r døde af … der var fyret op med kul … Hvad gør jeg? Jeg tager ildrageren … jeg gør den glødende … og vær så artig! … brænder jeg ham en række kors på ryggen … otte, ni, ti, jeg ved ikke hvor mange. Så vender jeg ham om, og så gør jeg det samme på maven af ham. Hvad siger du om det, papa? … Det var på den måde, at man i gamle dage mærkede tugthusfangerne. Han vred sig som en ål … men jeg havde kneblet ham godt og han kunne ikke komme til at skrige. Så tog jeg sedlerne … der var tolv, med den, han havde givet mig, blev det tretten … det tal bragte mig uheld. Derpå skyndte jeg mig afsted, idet jeg sagde til tjenerne, at greven sov, og at de ikke måtte forstyrre ham, før han skulle spise til middag.

Jeg tænkte, at han ville holde bøtte, fordi han er senator og måtte være bange for en skandale. Men jeg forregnede mig. Fire dage efter blev jeg hugget i en restaurant i Paris. Jeg fik tre års fængsel. Det er derfor, jeg ikke har kunnet komme før."

Han drak igen og fortsatte så lallende, at han næsten ikke kunne udtale ordene:

"Nå … fa'r… fa'r præst … det er s'gu helt løjerligt at have en fader, der er præst … nu er du vel god mod din sønneke … for

ham er der noget ved... Han er ikke som de andre ... synes du ikke, at det var en ligefrem genial streg ... den med den gamle ... hva'?"

Den samme vrede, som fordum overfor den troløse elskerinde havde gjort ham ude af sig selv, voksede frem i præsten overfor dette udskud af menneskeheden.

Han, der i Vorherres navn havde tilgivet så mange syndefulde hemmeligheder, som blev hvisket frem i skriftestolens halvmørke, han følte sig nu ude af stand til i sit eget navn at vise mildhed og medlidenhed, og han kaldte ikke længere den kærlige og barmhjertige Gud til sin hjælp, for han forstod, at ingen himmelsk eller jordisk beskyttelse her på jorden kan frelse dem, der rammes af sådanne ulykker.

Al den ild, som fandtes i hans lidenskabelige hjerte og i hans voldsomme blod og som præstegerningen havde slukket, blussede på ny op i uimodståelig harme mod den elendige usling, der var hans søn, mod ligheden imellem dem, mod moderen, den skamløse moder, der havde undfanget ham så lig med hende selv, og mod den blinde skæbne, der lænkede denne skurk til hans faderlige fod ligesom jernkuglen, der lænkes til galejslavens ben.

Han så, han forudså alt med en pludselig klarhed. Dette stød havde vækket ham af hans fem og tyve år lange fromme, rolige søvn.

I pludselig overbevisning om, at han måtte tale højt for at gøre denne forbryder angst og straks ved det første ord få ham kuet ned, skreg han frem imellem sine tænder, som han bed sammen i raseri, og uden længere at tænke på den andens rus:

"Nu, da De har fortalt mig alt, vil De så høre, hvad jeg har at sige Dem. De rejser herfra i morgen tidlig. Jeg skal nok nærmere anvise Dem et sted, hvor De kan bo, og dér tager De ikke fra uden min tilladelse. Jeg skal udbetale Dem en månedlig sum, som De kan leve af, men den bliver ikke stor, for jeg har ingen penge. Men hvis De blot en eneste gang holder op med at adlyde, så er det forbi og så skal De få med mig at gøre ..."

Skønt Philippe-Auguste var helt bedøvet af vinen, forstod han alligevel præstens trussel, og ondskaben skød pludselig op i ham. Han halvt spyttede og halvt hikkede ordene frem:

"Nej, papa, den går ikke ... Du er præst ... jeg har en klemme på dig ... og du skal nok komme til at føje dig ligesom de andre!"

Præsten fo'r op og hans gamle, herkuliske muskler strammedes i en uovervindelig trang til at gribe det uhyre, han havde for sig, til at bøje ham sammen som en kvist og vise ham, at han var nødt til at give efter.

Han greb med begge hænder om bordkanten og ruskede i den, idet han slyngede ham lige i ansigtet: "Tag Dem i agt! Tag Dem i agt! ... jeg er ikke bange for nogen, forstår De?"

Drukkenbolten tabte ligevægten og svinglede på stolen. Da han følte, at han måtte falde og det stod ham klart, at han så ville være i præstens magt, strakte han med et morderisk blik hånden ud efter en af de knive, der lå på dugen. Fader Vilbois så hans bevægelse og gav bordet et sådant skub, at sønnen tumlede om på ryggen og blev liggende på gulvet. Lampen blev revet med i faldet og slukkedes.

I nogle sekunder lød en skarp klirren af glas, der søndersloges, ud i mørket, så var det som en slags famlen af et blødt legeme over gulvet og så intet mere.

Da lampen knustes, havde mørket bredt sig ud over dem så pludseligt, så hurtigt, uventet og dybt, at det gjorde dem målløse som en forfærdelig begivenhed. Drukkenbolten, der var krøbet sammen ind mod væggen, rørte sig ikke mere; og præsten blev siddende på sin stol, skjult af mørket, hvori hans vrede druknede. Dette sorte slør, der på en gang var kastet over ham, standsede hans hidsighed og stilnede det opbrusende raseri i hans sjæl. Andre tanker dukkede op i ham, tanker, der var sorte og sørgelige som mørket.

Der var ganske stille, en tæt, uigennemtrængelig stilhed som i en lukket grav, hvor intet mere synes at leve og ånde. Der kom heller ikke en lyd udefra, ingen rullen af en vogn langt borte, ingen hundegøen, ikke en gang en raslen i grenene eller vindens lette susen imod muren.

Det varede længe, meget længe, måske en hel time. Pludselig klang gongongen! Det var kun en eneste hård, tør og stærk tone, efterfulgt af en besynderlig støj som af et fald og en stol, der blev væltet omkuld.

Marguerite, der stod på lur udenfor, skyndte sig ind, men idet hun åbnede døren, fo'r hun tilbage i rædsel foran det uigennemtrængelige mørke. Skælvende, med bankende hjerte og lav, stønnende stemme kaldte hun:

"Hr. pastor! Hr. pastor!"

Ingen svarede og intet rørte sig.

"Å Gud, å Gud!" tænkte hun, "hvad har de gjort? Hvad er der sket?"

Hun turde ikke gå ind og hun turde heller ikke gå tilbage for at hente lys. Hun følte en vanvittig lyst til at løbe sin vej, til at flygte og til at hyle, og på samme tid havde hun en fornemmelse

af, at benene svigtede under hende og at hun måtte falde om på den plet, hun stod på. Hun hviskede igen:

"Hr. pastor, hr. pastor, det er mig, Marguerite."

Og pludselig, til trods for hendes frygt, dukkede der op i hende et instinktsmæssigt ønske om at hjælpe sin herre og det ejendommelige mod, der i enkelte øjeblikke gør kvinderne til heltinder, fyldte hendes sjæl med rædselsslagen dristighed. Hun løb ud i køkkenet og kom tilbage med sin køkkenlampe.

På dørtærsklen ind til spisestuen standsede hun. Hun fik først øje på landstrygeren, der lå op imod væggen og sov eller syntes at sove, så på den ituslåede lampe og så, under bordet, på et par ben i sorte strømper. De tilhørte fader Vilbois, som måtte være faldet om på ryggen, og som i faldet havde ramt gongongen med sit hoved.

Rystende af skræk og med dirrende hænder mumlede hun:

"Hvad er dog det? Hvad er dog det?"

Langsomt og forsigtigt vovede hun sig et par skridt længere frem, gled i noget fedtet og var lige ved at falde.

Han bukkede sig ned og så, at en rød strøm flød hen over gulvet, bredte sig ud omkring hendes fødder og løb videre ned mod døren. Hun gættede, at det var blod.

Som en vanvittig kastede hun lampen fra sig for ikke at se mere og styrtede ud i marken ned imod landsbyen. Med øjnene stift rettede imod de fjerne lys og skrigende af alle kræfter løb hun lige frem for sig uden at bryde sig om, at hun hvert øjeblik rendte imod træerne.

Hendes skarpe hvin lød ud i natten som uheldsvarslende ugleskrig, og hun fandt kun det ene ord, som hun blev ved at gentage:

"Røveren ... røveren ... røveren! ..."

Da hun nåede de første huse, kom nogle forskrækkede mænd ud og omringede hende, men hun slog om sig uden at svare på deres spørgsmål, for hun havde aldeles tabt hovedet.

Omsider forstod de dog, at der oppe i præstens villa var hændet en ulykke, og en del af dem gik ind og hentede deres våben for at ile til hjælp.

Den lille rosenrøde bygning midt i olivenhaven var blevet sort og usynlig i den dybe og tavse nat. Fra det øjeblik skæret fra det oplyste vindue var blevet slukket som et øje, der lukker sig, var huset forsvundet, det var druknet i mørket og gemt for enhver, der ikke var barnefødt på egnen.

Snart løb små blus over jorden og ind gennem træerne henimod det. De kastede lange, gule pletter henover det afsvedne græs. Oliventræerne, der af og til oplystes af deres flakkende skær, lignede uhyre, sammenslyngede og forvredne helvedesslanger. I lyset, der blev kastet langt fremad, dukkede pludselig noget hvidligt frem i mørket, og snart efter blev den lille boligs lave og firkantede mur atter rosenrød foran lygterne. Bønderne, der bar dem, eskorteredes af to gendarmer med ladte revolvere, skovfogeden, mairen og Marguerite, som et par mænd måtte støtte, da hun var ganske svimmel.

Foran den skrækindgydende dør, der var blevet stående åben, blev der et øjebliks betænkning. Men så tog den ene af gendarmerne en lygte og gik ind, fulgt af de andre.

Pigen havde ikke løjet. Blodet, der nu var stivnet, dækkede gulvet som et tæppe. Det var løbet helt hen til landstrygeren, hvis ene hånd og ben lå badet i det.

Faderen og sønnen sov, den ene med overskåren strube: den evige søvn, og den anden: drukkenboltens. De to gendarmer kastede sig straks over den sidste, og førend han vågnede, havde han lænken om håndleddene. Han gned sine øjne, endnu helt fortumlet af vin og søvn. Da han fik øje på præstens lig, kom der et skrækslagent udtryk i hans øjne og han så aldeles uforstående ud.

"Hvorfor er han mon ikke løbet sin vej?" spurgte mairen.

"Han har været alt for fuld," svarede gendarmen. Og de var alle af samme mening, for det ville aldrig være faldet nogen ind, at fader Vilbois måske havde givet sig selv døden.

En skilsmissegrund

Fru Chassels advokat tog ordet:

"Hr. retsformand, mine herrer edsvorne!

Den sag, jeg har den pligt at forsvare for Dem, har adskilligt mere med medicinen end med juraen at gøre; den er langt mere et patologisk fænomen end en almindelig retssag. Til at begynde med synes den dog ganske ligefrem.

En ung, meget rig mand, der er i besiddelse af en begejstret sjæl og et ædelt hjerte, bliver forelsket i en ung pige, der er ubetinget smuk, ja endog mere end smuk, tilbedelsesværdig og lige så yndefuld, lige så bedårende, lige så god og lige så kærlig, som hun er dejlig, og han gifter sig med hende.

I nogen tid opfører han sig imod hende som den mest omhyggelige og forelskede ægtemand, men så forsømmer han hende, overfuser hende og synes at have fået en ubetvingelig modbydelighed for hende. En dag går han oven i købet så vidt, at han banker hende, ikke alene uden grund, men endog uden påskud.

Jeg vil ikke skildre Dem, mine herrer, hele hans besynderlige optræden, der er uforståelig for alle. Jeg vil heller ikke afmale Dem disse to menneskers frygtelige liv og den unge frues skrækkelige smerte.

For at overbevise Dem vil jeg nøjes med at læse nogle brudstykker af den dagbog, der næsten regelmæssigt er blevet ført af den stakkels mand, den stakkels sindssyge. For det er en sindssyg, vi står overfor, mine herrer, og tilfældet er så meget mere mærkeligt, så meget mere interessant, som det på mange

punkter minder om det vanvid, en nylig afdød fyrste, den ulykkelige konge, der af navn herskede over Bayern, led under. Jeg vil kalde tilfældet: det poetiske vanvid.

De husker nok alt, hvad der blev fortalt om den besynderlige fyrste. Midt i sit riges skønneste landskaber lod han bygge sande eventyrslotte. Tingenes og naturens virkelige skønhed tilfredsstillede ham ikke, i sine fantastiske slotte udtænkte han, skabte han kunstige udsigter, som blev opnået ved hjælp af teatereffekter, skiftende belysninger og malede skove. Der var hele trylleriger, hvor træernes blade var kostbare stene. Han lavede alpelandskaber og isbræer, stepper og sandørkner, gennembagte af solen, og om natten sejlede han på søer, der under den rigtige måne oplystes af et feagtigt, elektrisk skær. Rundt omkring ham på disse søer svømmede svaner og gled både, medens et orkester, der var sammensat af verdens bedste musikere, berusede den kongelige sindssyges sjæl med poesi.

Denne mand var kysk; han var uberørt, han elskede aldrig andet end en drøm, sin drøm, sin guddommelige drøm.

En aften havde han en ung og smuk kvinde med i båden, det var en stor kunstnerinde, og han bad hende om at synge. Hun blev selv revet med af det vidunderlige landskab, af luftens lune mildhed, af blomsterduften og af den unge og smukke fyrstes begejstring, og hun sang for ham.

Hun sang, som en kvinde synger, når kærligheden er over hende, så faldt hun skælvende og betaget i kongens arme og søgte hans læber.

Men han kastede hende i søen, greb årerne og roede ind til bredden uden at bekymre sig om der var nogen til at redde hende.

Vi står, mine herrer dommere, overfor et ganske lignende tilfælde. Jeg vil nu kun læse et par uddrag af den dagbog, som vi fandt i en skuffe i sekretæren."

"... Hvor alt er trist og hæsligt, altid ens, altid lige grimt! Hvor drømmer jeg ikke om en jord, hvor alt var skønnere, ædlere og mere forskelligt. Hvor ville deres guds opfindsomhed ikke være fattig, hvis deres gud eksisterede, og hvis han ikke andet steds havde skabt andre ting!

Altid skove, små skove, floder, som ligner andre floder, og marker, som ligner andre marker, alt er ens og ensformigt. Og mennesket! ... Mennesket? ...

Hvilket frygteligt, ondskabsfuldt, hovmodigt og frastødende dyr!

Man skulle elske, elske vanvittigt uden at se den, man elsker. For at se er at forstå, og at forstå er at foragte. Man skulle elske således, at man blev beruset af hende, ligesom man beruser sig i vin, så at man ikke mere ved, hvad man drikker. Og drikke, drikke, drikke uden igen at trække vejret, dag og nat!

Jeg tror, at jeg har fundet hende. Hun har i hele sin skikkelse noget ideelt, noget, som ikke synes at være af denne verden, og som giver min sjæl vinger. Å, min drøm, hvor viser den mig ikke menneskene forskellige fra, hvad de er! Hun er blond, ganske blond, hendes hår har en ubeskrivelig nuance. Hendes øjne er blå. Det er kun blå øjne, der formår at rive min sjæl med sig. Hele kvinden, den kvinde, der eksisterer på bunden af mit hjerte, ser jeg i hendes øje, kun i hendes øje.

Oh, mysterium! Hvilket mysterium? Øjets! ... Hele universet er i det, eftersom det ser det, eftersom det afspejles i det. Det

indeholder verdensrummet, alle ting og alle væsener, skovene og havene, menneskene og dyrene, solnedgangene, stjernerne, kunsten, alt, alt; det ser, indsamler og bærer alt med sig; og der er endnu mere i det, der er sjælen, der er mennesket, der tænker, mennesket, der elsker, mennesket, der lér, mennesket, der lider! Å, se en gang på et par blå kvindeøjne, de er dybe som havet, skiftende som himlen og så blide, så blide, blide som vinden, blide som musik, blide som kys; og så er de så gennemsigtige og så klare, at man ser ind bag ved dem, man ser sjælen, den blå sjæl, der farver dem, giver dem liv og gør dem guddommelige.

Ja, sjælen har blikkets farve. Ene den blå sjæl bærer drømmen i sig, den har hentet sin azur fra bølgerne og himmelrummet.

Øjet! Tænk over det! Øjet! Det inddrikker livet for at nære tanken. Det inddrikker verden, farverne, al bevægelse, alle bøger og malerier, alt, hvad der er smukt, og alt, hvad der er grimt, og laver det om til tanker. Og når det ser på os, giver det os en følelse af en lykke, som ikke tilhører denne jord. Det giver os en anelse om det, vi aldrig vil lære at kende, det får os til at forstå, at vore drømmes virkelighed kun er elendige skyggebilleder ..."

"... Jeg elsker hende også for hendes gangs skyld.

"Selv når fuglen går, føler man, at den har vinger," siger digteren.

Når hun går, føler man, at hun er af en anden race end de almindelige kvinder, en lettere, en mere guddommelig race ..."

"... I morgen skal jeg giftes med hende ... Jeg er bange ... jeg er bange for så meget ..."

"... To dyr, to hunde, to ulve, to ræve strejfer om i skoven og møder hinanden. Den ene er en hun, den anden en han. De parrer sig. De parrer sig af et dyrisk instinkt, der tvinger dem til at fortsætte racen, deres race, hvis form, skind, størrelse, bevægelser og vaner de har.

Alle dyr gør det samme uden at vide hvorfor!

Vi også ..."

"... Det var det, jeg gjorde, da jeg ægtede hende; jeg adlød den dumme magt, der drager os til hunnen.

Hun er min hustru. Så længe jeg attråede hende som et ideal, var hun for mig drømmen, der ikke kan blive til virkelighed og dog er lige ved at virkeliggøres.

Men fra det samme sekund, jeg holdt hende i mine arme, var hun ikke længere andet end det væsen, hvoraf naturen har betjent sig for at bedrage alle mine forhåbninger.

Har hun bedraget dem? – Nej? Men alligevel er jeg træt af hende, så træt af hende, at jeg ikke længere kan strejfe hende med min hånd eller mine læber, uden at mit hjerte vånder sig i en ubeskrivelig væmmelse, måske ikke væmmelse for hende, men en højere, mere vidtrækkende, mere foragtende væmmelse, væmmelsen for elskovens favntag, der er så hæsligt, at det for alle forfinede væsner er blevet til en handling, som man skammer sig over, som man er nødt til at skjule, og som man kun taler om, rødmende og med dæmpet stemme ..."

"... Jeg kan ikke længere holde ud at se min hustru komme hen imod mig med sit smilende blik og armene fremstrakte som en kalden. Jeg kan ikke. Inden vi blev gift, troede jeg, at hendes kys ville bære mig op til Himlen.

En dag var hun ikke rask, hun havde en lille smule feber, og i hendes ånde følte jeg et let, næsten umærkeligt pust, der mindede om rådne menneskelegemer. Jeg blev aldeles ude af mig selv!

Å, denne krop, der ikke er andet end en levende og fristende mødding, denne vandrende råddenskab, der tænker, taler, ser og smiler, hvori madresterne ligger og gærer, og som er rosenrød, smuk, dårende og skuffende ligesom sjælen ..."

"... Hvorfor er det kun blomsterne, som lugter godt? De lugter så godt, de store skrigende eller blege blomster, hvis toner og nuancer får mit hjerte til at skælve og forvirrer mine øjne. De er så skønne, så fine i deres bygning, så forskellige og så sanselige; de står halvt åbne, og de er endnu mere lokkende end en mund med deres ombøjede, takkede og fyldige læber, hvorpå der ligger et støv af liv, som i enhver af dem undfanger en forskellig duft.

De alene i hele verden forplanter sig, uden at deres ukrænkelige race besudles, og de udånder deres kærligheds guddommelige røgelse, deres kærtegns duftende sved, essensen af deres uforlignelige legemer, deres legemer, som er smykket med enhver ynde, enhver elegance og enhver form, som ejer alle farvers koketteri og alle duftes berusende forførelse ..."

Udvalgte brudstykker, et halvt år senere.

"... Jeg elsker blomsterne, ikke som blomster, men som bedårende, levende og henrivende væsener. Jeg tilbringer mine dage og mine nætter ude i drivhusene, hvor jeg skjuler dem, ligesom tyrkerne skjuler deres kvinder i haremer.

Hvem uden jeg kender min elskovs på én gang sanselige og ideale, sitrende, overmenneskelige salighed? Og hvem har nogensinde kendt kys som mine på de vidunderlige blomsters rosenrøde hud, højrøde hud, eller hvide hud, den hud, der er så underfuld forskellig, sart, skær, fin, sjælden og salvet.

Jeg har drivhuse, hvori der aldrig kommer andre end jeg selv og den mand, der passer blomsterne.

Jeg lister mig derind, som man lister sig ind på de steder, der huser forborgen lyst. Når jeg står inde i det høje glasgalleri, går jeg først ned igennem to lange grupper lukkede, halvt åbne eller helt udfoldede blomsterkalke, der nede fra gulvet hæver sig skråt op til taget. Det er det første kys, de sender mig.

Alle disse blomster, der smykker forgården til min hemmelighedsfulde lidenskabs allerhelligste, er mine slavinder og ikke mine favoritter.

De hilser mig, idet jeg går forbi, med deres vekslende glans og friske duft. De er nysselige og kokette, som de dér står opstillet i otte rækker til højre og otte rækker til venstre, så tjenstivrige, at de ser ud som to haver, der iler mig i møde.

Ved synet af dem banker mit hjerte og mine øjne tindrer, blodet ruller raskere i mine årer, min sjæl begejstres og mine hænder dirrer allerede af attrå efter at berøre dem. Men jeg går

alligevel koldt forbi dem. Ved enden af galleriet er tre døre. Jeg kan vælge. Jeg har tre haremer.

Men som oftest går jeg ind til orkidéerne, som jeg frem for alle elsker at sove hos. Deres kammer er lavt og kvælende. Den hede og fugtige luft gør huden klam, får halsen til at stønne og fingrene ti i at skælve. De kommer, disse underlige piger, fra dyndede, brændende og usunde lande. De er dragende som sirener, dødbringende som gifte, vidunderligt sære, enerverende og skrækindjagende. Nogle af dem ligner sommerfugle med deres uhyre vinger, deres spinkle fødder og deres øjne! For de har øjne! De ser på mig, de ser mig, disse underfulde væsener, usandsynlige feer, døtre af den hellige jord, den ugribelige luft og det varme lys, verdens ophav. Ja, de har vinger og øjne, og de har farver, som ingen malers pensel formår at efterligne; de ejer ethvert trylleri, enhver ynde og alle de former, man kan drømme. Deres skød er hult, duftende og gennemsigtigt, åbent til elskov og mere fristende end alle kvindelegemer. De fantastiske tegninger på deres små legemer henflytter den berusede sjæl til billedernes paradis og fylder den med idel vellyst. De skælver på deres stilke, som om de ville flyve bort. Er det mig, de vil flyve i møde? Nej, de bliver, men mit hjerte flyver hen over dem som en hemmelighedsfuld, elskovspint han.

Ingen insektvinge kan strejfe dem. Vi er alene, de og jeg, i det klare fængsel, jeg har bygget til dem. Jeg mætter mig ved synet af dem, jeg indånder dem, jeg beundrer dem og jeg tilbeder dem én for én.

Hvor de er buttede, dybe og rosenrøde, en rosenrød tone, der får mine læber til at brænde af begær! Hvor jeg elsker dem!

Kanten af deres bæger er kruset, blegere end deres svælg, og bladene gemmer sig ned i det, det er som en hemmelighedsfuld, dragende mund, der føles som sukker under tungen, og inderst inde skimtes de sarte, beundringsværdige og hellige organer, som kun disse guddommelige små skabninger, der lugter godt og ikke taler, er i besiddelse af.

Undertiden får jeg for en af dem en lidenskab, der varer lige så længe som dens tilværelse, nogle dage, nogle aftener. Den bliver så taget bort fra fællesgalleriet og lukket ind i et lille glaskabinet, hvor en rislende vandstråle hvisker ved siden af et leje, der er lavet af tropisk grønsvær fra Stillehavets øer. Og dér bliver jeg så hos den, glødende, febrilsk og forpint, fordi jeg ved, at dens død er nær; og jeg ser den visne, medens den er i mit eje, og jeg indånder den, inddrikker den og plukker dens korte liv i et ubeskriveligt kærtegn ..."

Da advokaten havde tilendebragt læsningen af disse uddrag, fortsatte han:

"Hensynet til velanstændigheden, mine herrer dommere, forbyder mig at gå videre i denne uhyggelige sindssyges besynderlige tilståelse. Men jeg tror, at de brudstykker, jeg her har læst for Dem, vil være tilstrækkelige til at give Dem den rette forståelse af dette tilfælde, der forekommer mindre sjældent, end man tror, i vor åndeligt svækkede, hysteriske og degenererede tidsalder.

Efter min formening er min klient mere end nogen anden kvinde berettiget til at fordre skilsmisse, og jeg fortrøster mig til, at De, mine herrer, vil gøre Deres til at hjælpe hende ud af

den ualmindelige og uudholdelige situation, hun er bragt i gennem sin mands besynderlige sanseforvildelse."

Prøven

I

Ægteparret Bondel levede rigtig godt sammen, skønt stemningen som regel var en lille smule krigersk. De skændtes ofte om ganske ubetydelige ting, men bagefter blev de altid forsonet.

Efter at Bondel i sin forretning havde skrabet så mange penge sammen, at han kunne leve i overensstemmelse med de beskedne fordringer, han stillede til livet, havde han trukket sig tilbage og lejet en lille villa i Saint-Germain, hvor han og hans kone nu boede.

Han var en rolig og besindig mand, hvis anskuelser sad godt fast og vanskeligt lod sig rokke. Han var i besiddelse af dannelse, læste alvorlige blade, men forstod dog alligevel at sætte pris på det galliske vid. Han havde en god forstand, var logisk og besad den praktiske, sunde fornuft, som er den franske næringsdrivendes fremherskende egenskab. Han tænkte lidt, men sikkert, og han bestemte sig først til at tage en eller anden beslutning efter omhyggelige overvejelser, som hans instinkt sagde ham måtte være ufejlbarlige.

Han var af middelhøjde og hans stærkt gråsprængte hår gav ham et elegant udseende.

Hans kone, der var fuld af solide dyder, havde også enkelte fejl. Hun var hidsig, så stødende oprigtig, at det grænsede til voldsomhed, og ganske ualmindelig stædig, hvad der alt sammen gjorde, at hun let fik noget mod folk og blev ved at

bære nag. Hun havde tidligere været køn, men hun var blevet alt for svær og alt for rød; ikke desto mindre gik hun stadig i deres kvarter, i Saint-Germain, for at se godt ud og være sundheden selv, men det var en sundhed, der ikke var god at komme for nær.

Deres stridigheder begyndte næsten altid ved frokostbordet i anledning af en eller anden diskussion uden spor af vigtighed og varede lige til aften, sommetider lige til næste dag. Deres beskedne og indskrænkede livsførelse gav enhver ubetydelighed noget højtideligt og ethvert samtaleemne blev årsag til strid. Således havde det ikke været tidligere den gang, de havde forretningen, som optog dem, gav dem de samme bekymringer, knyttede deres hjerter sammen og bandt dem til hinanden med den fælles kamp og de fælles interessers faste bånd.

Men i Saint-Germain så de mindre til andre folk. De havde måttet gøre nye bekendtskaber og midt imellem fremmede skabe sig en ny tilværelse, der var blottet for enhver alvorlig beskæftigelse. Det daglige livs ensformighed havde gjort dem lidt bitre på hinanden og den rolige lykke, de havde håbet på og ventet ville komme sammen med velstanden, udeblev ganske.

En formiddag i juni havde de lige sat sig til bords, da Bondel spurgte:

"Kender du de mennesker, der bor i den lille røde villa ved enden af Rue du Berceau?"

Fru Bondel måtte have fået det forkerte ben ud af sengen. Hun svarede:

"Ja og nej, jeg kender dem nok af udseende, men jeg sætter ikke pris på at gøre deres bekendtskab."

"Hvorfor ikke det? De ser rigtig elskværdige ud."

"Fordi ..."

"Jeg mødte manden i morges henne på udsigtsterrassen og vi spadserede lidt frem og tilbage sammen."

Og med en fornemmelse af, at der var fare i luften, tilføjede Bondel:

"Det var ham, der standsede mig og først gav sig til at snakke."

Fru Bondel så meget misfornøjet over på sin mand og svarede:

"Det havde du gjort bedre i at undgå."

"Hvorfor dog det?"

"Fordi der går så megen sladder om dem."

"Hvad er det for sladder?"

"Hvad det er for sladder? Herregud, sladder er sladder, der siges jo så tit noget om folk!"

Bondel var så uforsigtig at blive lidt heftig:

"Kære ven, du ved, at jeg har en rædsel for al sladder. Det er mig nok at høre sladder, så er de folk, den går ud over, mig straks sympatetiske. Hvad de mennesker angår, så synes jeg for mit vedkommende overordentlig godt om dem."

Hun spurgte indædt:

"Også om konen?"

"Ja, hvorfor ikke? Også om konen, skønt jeg knapt har set hende."

Diskussionen fortsattes og blev langsomt mere og mere ondsindet, stadig hårdnakket kredsende om det samme emne af mangel på andre.

Fru Bondel holdt stædig fast ved ikke at ville fortælle, hvad det var, der blev sagt om deres naboer, men kom med ret graverende hentydninger uden at sige noget rent ud. Bondel trak på skulderen, lo hånligt og gjorde sin kone ganske ude af sig selv. Hun endte med at skrige:

"Godt, siden du endelig vil have det at vide! Han er hanrej! Værs'go!"

Men hendes mand svarede uden at lade sig røre:

"Jeg kan ikke, se, hvad det har at gøre med hans hæderlighed?"

Hun var aldeles forbløffet:

"Hvad behager? ... Hvad er det, du siger? ... Nej, det er ved Gud for galt!... Gør det ham ikke noget? Det er jo en offentlig skandale; det sætter virkelig i højeste grad en plet på ham!"

Han svarede:

"Nej, vist gør det ikke nej! Skulle der blive sat en plet på en mand, fordi han bliver bedraget, fordi han bliver forrådt, fordi han bliver bestjålet? ... Det manglede minsandten bare! ... Jeg giver dig ret, hvad konen angår, men ham! ..."

Hun blev rasende:

"Det angår ham lige så meget som det angår hende. Der er en plet på dem begge. Det er en offentlig skændsel."

Bondel spurgte meget rolig:

"Hvem ved forresten, om det er sandt? Hvem kan vide besked med den slags ting, så længe parterne ikke er blevet grebet på fersk gerning?"

Fru Bondel kunne ikke længere sidde roligt på stolen:

"Hvad for noget? Hvem der kan vide det? Det kan virkelig alle mennesker! *Alle* mennesker, hører du! Den slags ser man lige så

tydeligt, som man ser øjnene i et ansigt. Alle ved det, og alle siger det. Der kan ikke være mindste tvivl om det. Det er fuldstændig notorisk."

Han slog en hånlig latter op:

"Alle mennesker troede også i lang tid, at solen drejede sig rundt om jorden og tusinde andre ting, som ikke var mindre notoriske, men som alligevel har vist sig at være falske. Den mand tilbeder sin kone; han taler om hende med den største kærlighed og den største ærbødighed. Det er ikke sandt."

Hun stammede, idet hun stampede i gulvet af arrigskab:

"Som om han skulle vide det, den dumrian, det fjols, den idiot!"

Bondel blev ikke vred, men svarede ganske roligt og ræsonnerende:

"Undskyld, han er langt fra dum. Jeg har tvært imod fået indtrykket af, at han var meget klog og meget forstandig, og du kan ikke få mig til at tro, at en begavet mand ikke skulle lægge mærke til, at den slags ting går for sig i hans hus, når hans naboer, som ikke sætter deres fod i huset, er bekendt med alle enkelthederne i det brødefulde forhold, for det er de såmænd nok, det er der vist ingen tvivl om."

Fru Bondel fik et anfald af støjende og indædt rasende lystighed, der i høj grad irriterede hendes mands nerver:

"Ha, ha, ha! … de er alle éns, alle, alle! Som om der var en eneste ægtemand i hele verden, der var i stand til at opdage sådan noget, med mindre det blev stukket lige op i næsen på ham."

Striden kom ind på et andet spor. Den drejede sig nu om bedragne ægtemænds blindhed. Bondel forholdt sig tvivlende,

men hans kone blev ved sit, og tonefaldet i hendes stemme var så foragteligt og så personligt nærgående, at han endte med at blive vred.

Det udartede til et voldsomt skænderi, hvori hun tog konernes parti og han tog mændene i forsvar.

Med overlegen selvfølelse erklærede han:

"Jeg vil kun sige dig, at hvis jeg var blevet bedraget, så sværger jeg dig til, at jeg nok skulle have opdaget det og det lige med det samme. Og jeg skulle nok have betaget dig lysten til det på en sådan måde, at der skulle mere end en læge til at få dig på benene igen."

Hun rystede af vrede og hun slyngede ham lige ind i ansigtet:

"Du? Du? Du er lige så dum som de andre, forstår du!"

Han forsikrede på ny:

"Nå, så det mener du? Næ, du kan tro nej."

Hun slog en så uforskammet latter op, at hans hjerte gav sig til at banke, og det løb ham koldt ned ad ryggen.

For tredje gang sagde han:

"Jeg ville have opdaget det."

Hun rejste sig, stadig leende på samme måde.

"Nej, det er for morsomt," udbrød hun.

Og hun fo'r ud og knaldede døren i efter sig.

II

Bondel blev alene tilbage. Han var meget ilde berørt. Denne hånlige, udfordrende latter havde gjort samme virkning på ham som et giftigt bistik, som man først ikke mærker noget til, men som hurtigt begynder at svie og snart bliver aldeles uudholdeligt.

Han gik ud og slentrede grublende ned ad vejen. Ensomheden i hans nye liv kaldte triste tanker frem i ham og fik ham til at se mørkt på tingene. Den omstridte nabo, som han havde mødt om morgenen, dukkede pludselig igen op foran ham. De trykkede hinandens hænder og gav sig til at passiare. Efter at de havde drøftet forskellige emner, kom de til at snakke om deres koner. Det var, som om de begge havde noget at betro hinanden, noget, de ikke kunne få sagt, noget ubestemmeligt pinligt, der vedrørte det gådefulde væsen, som var knyttet til deres liv: en kvinde.

Naboen sagde:

"Det er virkelig sandt, man skulle tro, at de undertiden pludselig fik noget imod deres mand ene og alene, fordi han er deres mand. Jeg for mit vedkommende holder af min kone. Jeg holder endda meget af hende, jeg forstår at sætte pris på hende og jeg respekterer hende. Hun ved det, men alligevel er det sommetider, som om hun har mere tillid og mere fortrolighed til vore venner end til mig."

Bondel tænkte straks:

"Der har vi det, min kone havde ret."

Da han havde sagt farvel til den anden, gav han sig atter til at grunde. Han følte i sin sjæl en forvirret blanding af modstridende tanker, en slags smertelig summen, og i hans øre klang stadig den uforskammede latter, den forbitrede latter, der syntes at sige:

"Dit fjols, det er med dig som med alle de andre!"

Det var ikke til at tage fejl af, det var en udfordring, en af den slags frække og trodsige udfordringer, hvori en kvinde vover alt

og udsætter sig for alt, blot for at kunne såre og ydmyge den mand, hun har hidset sig op imod.

Den stakkels fyr var altså også en bedragen ægtemand som så mange andre. Det var med et anstrøg af bedrøvelse, at han havde sagt:

"Det ser sommetider ud, som om hun har mere tillid og mere fortrolighed til vore venner end til mig."

Det var altså den måde, hvorpå en ægtemand – denne vandrende blindhed, som loven benævner ægtemand – formulerer sin iagttagelse med hensyn til den særlige opmærksomhed, hans kone viser en anden mand. Det var alt. Han havde ikke set mere. Han var ligesom de andre … som de andre!

Det var også en løjerlig maner, hvorpå hans kone, hans, Bondels, kone havde lét:

"Du også … Du også!"

Hvad kvinderne dog er for nogle tåbelige og uforsigtige skabninger, at det således kan more dem at kaste mistanke ind i deres mands hjerte, bare for at trodse ham!

Han søgte i tankerne tilbage i deres samliv og gennemgik deres tidligere bekendte for at se, om der var nogen iblandt dem, som hun havde vist mere tillid og fortrolighed, end hun havde vist ham. Det var aldrig før faldet ham ind at mistænke nogen, for han havde altid været fuldkommen rolig og tillidsfuld.

Ja, det var rigtig nok, hun havde haft en ven, en fortrolig ven, som et helt år igennem havde spist til middag hos dem tre gange om ugen. Det var Taneret, den rare Taneret, den brave Taneret, som han, Bondel, holdt af som en broder, og som han

blev ved at omgås i smug, efter at hans kone, han vidste ikke af hvilken grund, havde set sig gal på den skikkelige fyr.

Han stod stille for bedre at tænke efter og stirrede med urolige øjne på fortiden. Så blev han pludselig oprørt på sig selv, på den skændige formodning, der var opstået i det mistænksomme, det skinsyge, det ondsindede Jeg, ethvert menneske bærer i sig. Han dadlede sig selv, han anklagede sig selv og skældte sig selv ud, medens han mindedes de hyggelige timer, de alle tre havde tilbragt sammen. Han kunne ikke se andet, end at denne ven, som hans kone først havde sat så megen pris på og bagefter uden nogen alvorlig grund havde lukket sin dør for, altid havde opført sig yderst korrekt. Han forstod ikke hendes opførsel, men så kom han til at huske på andre lignende brud, der skyldtes den hævngerrige karakter, som hans kone var i besiddelse af, og som gjorde, at hun aldrig formåede at tilgive en fornærmelse. Han morede sig oprigtigt over sig selv og over den begyndende angst, der havde gjort ham helt beklemt. Han tænkte på den hadefulde mine, som hun satte op, når han om aftenen kom hjem og sagde til hende: "Jeg har mødt Taneret i dag; han spurgte mig, hvorledes du havde det," og det beroligede ham fuldstændig.

Hun plejede altid at svare:

"Når du igen ser den herre, kan du sige ham, at jeg fritager ham for at bekymre sig om mig."

Å, med hvilken ærgerlig stemme, med hvilken uforsonlig mine sagde hun ikke disse ord! Hvor mærkede man ikke tydeligt, at hun ikke tilgav, og at hun aldrig ville tilgive … og han havde kunnet mistænke hende! … selv kun et øjeblik! … Du gode Gud, hvor det var dumt!

Men alligevel – hvorfor var hun blevet så vred på vennen? Hun havde aldrig givet nogen rigtig grund til dette brud, han, Bondel, havde aldrig kunnet få rede på, hvad det var, der således havde forandret hendes følelser. Men en kendsgerning var det, at hun var vred, meget vred på Taneret. Mon? … nej … nej, vist ikke … Og Bondel erklærede, at han nedværdigede sig selv ved at tænke på den slags ting.

Ja, vist nedværdigede han sig, men han kunne alligevel ikke bare sig for at tænke på det, og rædselsslagen spurgte han sig selv, om han nogensinde igen kunne slippe denne tanke, om den ikke ville bide sig fast i hans hjerte og blive årsag til frygtelige sjælekvaler. Han kendte sig selv, han var af den slags mennesker, der godt kunne blive ved at gå og gruble over sin tvivl, ligesom han tidligere dage og nætter igennem havde grublet over sine forretningsforetagender og utrættelig blevet ved at veje alt, hvad der kunne tale for og imod.

Han var allerede blevet helt febrilsk. Han fremskyndede sine skridt, og han havde mistet sin sædvanlige ro. Har man først fået en fiks idé, er der intet at gøre. Det er umuligt at få bugt med den, den lader sig ikke jage bort og den lader sig ikke dræbe.

Og pludselig fødtes der i ham en plan så dristig, at han til at begynde med betænkte sig på at bringe den i udførelse.

Hver gang han mødte Taneret, spurgte denne til fru Bondels befindende, og Bondel havde regelmæssigt svaret:

"Hun er stadig lidt vred."

Intet mere. – Du gode Gud … hvor havde han alligevel ikke været en rigtig ægtemand! … måske! …

Han ville altså tage med toget ind til Paris, gå op til Taneret og få ham med sig hjem endnu i aften med en forsikring om, at hans kones nag var gået over. Ja, men hvilket ansigt ville hun ikke stille op … hvilken scene ville der ikke blive! … hvilket raseri! … hvilken skandale! …

Men det fik være … det fik være … Det ville være en passende hævn for hendes latter, og når de pludselig kom til at stå lige overfor hinanden, uden at hun i forvejen vidste noget om det, ville han af deres bevægelse og minespillet i deres ansigter kunne læse sig til sandheden.

III

Han gik straks hen til stationen, købte sin billet og steg ind i en kupé, men da han mærkede, at toget satte sig i bevægelse ned ad den stejle bakke, blev han bange og helt svimmel ved tanken om, hvad det var, han havde indladt sig på. For ikke at få betænkninger og i sidste øjeblik vende alene tilbage, bestræbte han sig for ikke længere at tænke på det, men at tvinge sin ånd ind på andre ting og udføre det, han havde bestemt, med blind beslutsomhed. For at døve sine tanker gav han sig til at nynne operettemelodier, lige til han nåede Paris.

Så snart han så foran sig de fortove, ad hvilke han skulle vandre hen til den gade, hvori Taneret boede, fik han lyst til at standse. Han gik ganske langsomt, stod stille foran alle butiksvinduerne, lagde mærke til priserne, interesserede sig for de ny hjemkomne varer og følte trang til at drikke et glas øl, hvad der ellers ikke plejede at høre til hans vaner. Omsider nåede han sin vens hus, besjælet af et levende ønske om ikke at træffe ham hjemme.

Men Taneret var hjemme. Han var alene og sad og læste. Han blev overrasket, rejste sig og udbrød:

"Nej, Bondel! Det var da morsomt!"

Bondel svarede forlegen:

"Ja, ser du, jeg havde nogle ærinder her i Paris og så benyttede jeg mig af lejligheden til at gå op og hilse på dig."

"Det var pænt af dig. Det var virkelig pænt! Så meget mere, som du er kommet lidt ud af vane med at se op til mig."

"Ja, herregud, hvad skal man sige til det? Man er jo gerne under indflydelse af sine omgivelser, og da min kone lod til at være vred på dig ..."

"Det var som pokker! ... "lod til" siger du ... hun har da gjort mere end det, eftersom hun bogstavelig talt har kastet mig på døren."

"Ja, men i hvilken anledning? Det har jeg aldrig rigtig fået at vide."

"Å, i hvilken anledning? Der var slet ingen ... det var en dumhed ... en diskussion, hvori jeg ikke var af hendes mening."

"Men hvad drejede den diskussion sig om?"

"Om en dame, som du måske kender af omtale, fru de Boutin, en af mine veninder."

"Næ, virkelig? ... Nu tror jeg for resten, at det er gået over, og at min kone ikke længere er vred på dig. I alle tilfælde talte hun i morges om dig i meget venskabelige udtryk."

Taneret fo'r sammen og lod til at være så forbløffet, at han i nogle sekunder ikke kunne finde noget at sige. Endelig svarede han:

"Talte hun om mig? ... og det i venskabelige udtryk? ..."

"Ja, vist gjorde hun så."

"Er du vis på det?"

"Ja, det ved Gud jeg er. Jeg drømmer ikke med åbne øjne."

"Og hvad så? ..."

"Hvad så? ... Så mente jeg, at da jeg alligevel kom til Paris, ville det glæde dig at få det at vide."

"Ja, naturligvis ... naturligvis ..."

Bondel syntes at betænke sig lidt, så, efter et øjebliks pause, sagde han:

"Jeg har oven i købet fået en idé ... en original idé."

"Hvad er det for en?"

"At tage dig med hjem til middag."

Ved dette forslag så Taneret, der af naturen var forsigtig, ud til at blive lidt ængstelig:

"Tror du ... tror du, at det kan lade sig gøre? ... at vi ikke udsætter os for ... for historier?"

"Nej, vist ej ... vist ej."

"Ja, for du ved jo nok, at din kone, hun ... hun er slem til at bære nag?"

"Ja, men jeg forsikrer dig for, at alt er fuldstændig glemt. Jeg er endda overbevist om, at det i høj grad ville glæde hende at se dig således ganske uforberedt."

"Tror du virkelig?"

"Jeg siger dig jo, at jeg er vis på det."

"Godt, så lad gå! Jeg er henrykt over det, for dette brud, ser du, det gjorde mig virkelig meget ondt."

Med hinanden under armen begav de sig på vej til Saint-Lazare banegården.

I toget var de begge tavse. De syntes at være hensunkne i dybe grublerier. De sad overfor hinanden i kupéen og så på

hinanden uden at sige noget. De lagde gensidigt mærke til, at de var meget blege.

Da de steg ud af toget, tog de atter hinanden under armen, som om de ville slutte sig sammen mod en fare. Efter nogle minutters gang standsede de, begge lidt kortåndede, udenfor Bondels dør.

Bondel lod sin ven gå først og fulgte bagefter ham ind i dagligstuen. Så kaldte han på pigen og spurgte:

"Er fruen hjemme?"

"Ja, hun er."

"Vil De så ikke være så god at bede hende om at komme ned, lige med det samme."

De lod sig falde ned i to lænestole og gav sig til at vente, begge på en gang grebet af den samme lyst til hurtigst muligt at komme af sted, inden den frygtede, svære skikkelse viste sig på dørtærsklen.

De kendte, lidt tunge skridt lød ovenover deres hoveder og trappen knagede og gav sig trin for trin. En hånd tog i låsen og de to mænd så messingdørgrebet dreje sig. Så blev døren lukket op og fru Bondel standsede på tærsklen for at se, hvem der var i stuen, inden hun gik ind.

Hun fik øje på Taneret, blev ildrød i hovedet, skælvede, veg et halvt skridt tilbage og blev stående ubevægelig med blodet op i kinderne og hænderne støttede mod entrévæggen.

Taneret, der var blevet så bleg, som om han skulle besvime, havde rejst sig og tabte sin hat, der rullede henad gulvet. Han stammede:

"Undskyld, frue … det … det er mig … jeg troede … jeg vovede … det gjorde mig så ondt."

Da hun ikke svarede, fortsatte han:

"Tilgiver De mig … endelig?"

Så på en gang, som drevet af en pludselig tilskyndelse gik hun et par skridt frem og strakte begge hænderne ud imod ham. Han greb dem, trykkede dem og beholdt dem mellem sine; og med en spæd, bevæget, knust og svigtende stemme, som hendes mand aldrig havde hørt hos hende, sagde hun:

"Å, kære, kære ven … det er mig en stor glæde."

Og Bondel, der iagttog dem spændt, følte sig gennemisnet fra hoved til fod, som om han var blevet dyppet ned i koldt vand.

Forstanderindens 25 francs

Han var ved Gud grinagtig, Pavilly, med sine lange edderkoppeben og sin lille krop, sine lange arme og sit spidse hoved, hvorfra en ildrød hanekam strittede lige i vejret.

Han var klovn, bondeklovn, klovn af naturen, født til at gøre spilopper, til at holde grin og til at spille komedie, grov og plump komedie, for han var kun bondesøn og selv bonde; det var endda knapt nok, at han havde drevet det til at læse.

Ja, Vorherre havde skabt ham til at more de andre, de stakkels landboere, som ikke kan komme i teatret eller til fester, og han morede dem samvittighedsfuldt. I kroen blev der givet ham den ene omgang efter den anden, bare for at holde på ham, og han drak uforfærdet løs, mens han lo og spøgte og drillede alle, men der var aldrig nogen, som blev vred på ham, de sad bare og vred sig af latter.

Han var så grinagtig, at selv pigebørnene ikke kunne modstå ham, skønt han var meget grim, til den grad fik han dem til at le. Fjasende og fjantende trak han dem med sig om bag en mur, ned i en grøft eller ind i en stald og trængte ind på dem, medens han rev den ene vittighed af sig efter den anden, så at de måtte holde sig i siderne samtidig med, at de stødte ham tilbage. Så gav han sig til at springe omkring og lod, som om han ville hænge sig af fortvivlelse, og de vred sig af latter, så at tårerne randt dem ned ad kinderne; men han passede sit snit og væltede dem omkuld så belejligt, at de alle måtte give sig, selv de, der havde ladet hånt om ham, det gik i grin alt sammen.

I slutningen af juni lod han sig fæste til at deltage i høstarbejdet hos forpagter Harivau i nærheden af Rouville. Tre uger i træk var han både dag og nat en kilde til evig morskab for høstfolkene, både mændene og kvinderne. Om dagen var han, med en gammel stråhat, der skjulte hans røde top, på hovedet, ude i marken travlt beskæftiget med med sine lange magre arme at samle det gule, afmejede korn sammen og binde det op i neg; af og til standsede han og gjorde en eller anden pudsig bevægelse, som fik alle de andre, der hele tiden holdt øje med ham, til at briste i latter. Om natten sneg han sig så behændig som en kat ind i laden, hvor alle kvinderne sov, og krøb op i halmen til dem; der blev en hvinen og skrigen og en farlig tumult. Kvinderne jagede ham bort ved at kaste deres træsko i hovedet på ham og mens hele laden rystede af latter og lystighed, flygtede han bort på alle fire som en stor, fantastisk abe.

Den sidste dag, da den sidste høstvogn, smykket med brogede bånd og fuld af skrig og sang, løjer og lystighed, rullede hen ad den hvide landevej, trukket af seks blommede heste og kørt af en bluseklædt karl med kokarde på kasketten, var Pavilly rigtig i sit es. Midt imellem kvinderne, der lå henslængt ovenpå læsset, opførte han en række bukkespring, der fik de små snottede bønderdrenge, som løb og legede udenfor indkørslen til gårdene, til at blive stående og stirre med åben mund, rædselsslagne over den løjerlige skikkelses sære dans.

Idet vognen svingede ind ad led et til Harivaus gård, løftede Pavilly armene i vejret og gjorde et endnu højere spring, men var så uheldig at støde mod kanten af vognen; han mistede

fodfæstet, slog en baglæns kolbøtte, faldt ned på hjulet og blev derfra slynget ned på vejen.

Hans kammerater styrtede til. Han rørte sig ikke længere, men lå med sine lange lemmer stift udstrakt i støvet; det ene øje var lukket og det andet stod på klem. Han var ligbleg af angst.

Da der blev rørt ved hans højre ben, gav han sig til at skrige, og da de ville prøve på at rejse ham op på benene, sank han sammen.

"Jeg er bange for, at han har brækket det ene ben," sagde en af mændene.

Det var rigtig nok, det ene ben var brækket.

Harivau fik ham lagt op på et bord og en karl red afsted til Rouville for at hente lægen, der kom en time senere.

Forpagteren var en meget gavmild mand; han erklærede straks, at han ville betale for den tilskadekomne på sygehuset.

Doktoren tog altså Pavilly med i sin vogn og kørte ham til sygehuset. Han blev båret ind i en hvidkalket sovesal, hvor det brækkede ben blev lagt i skinner.

Så snart det gik op for Pavilly, at han ikke skulle dø, men at han ville blive plejet, helbredet og kælet for, og at han ville få god mad og kunne blive liggende på ryggen hele dagen igennem uden at bestille det fjerneste, blev han overstrømmende glad. Han gav sig til at le med en inderlig, men tavs latter, der blottede alle hans ormædte tænder.

Så snart en af søstrene kom hen til hans seng, skar han de gyseligste grimasser for at vise hende sin glæde; han blinkede med øjet, trak munden skævt og virrede med næsen, som var meget lang og som han kunne bevæge akkurat som han ville. De, der lå ved siden af ham, glemte deres smerter og lo af

hjertens lyst, og forstanderinden selv kom ofte hen til hans seng for at få sig et lille kvarters morskab. Sine bedste løjer og sine bedste vittigheder gemte han til hende, og da han i sig bar spiren til al slags gøgl, gjorde han sig hellig for at tækkes hende og talte om Vorherre med en højtidelig mine som en mand, der ved, at spøg og lystighed kan være godt nok for sig, men at der også gives andre ting her i verden, og at alt har sin tid.

En dag fandt han på at synge et par sange for hende. Hun blev henrykt og kom endnu oftere hen til ham; så, for at drage nytte af hans stemme, lånte hun ham en salmebog. Man kunne nu se ham sidde op i sengen, for han begyndte at kunne røre sig, og med skingrende diskant intonere en lovsang til Herren, jomfru Maria og den Helligånd, mens den skikkelige søster stod ved siden af og slog takt med den ene finger. Så snart han kunne stavre lidt omkring, tilbød forstanderinden at beholde ham i nogen tid, for at han kunne synge med ved gudstjenesten i kapellet, assistere ved messen og i det hele taget udføre en sakristans pligter. Han modtog tilbuddet uden at betænke sig. Og en hel måned igennem kunne man se ham humpe om i sin hvide messeskjorte og synge sine salmer og sine svar til præsten med så fornøjelige hovedbevægelser, at de troendes antal forøgedes og folk svigtede sognekirken for at gå til vespersang på sygehuset.

Men alt i denne verden får jo en ende, og da han omsider var fuldkommen helbredet, kunne de ikke beholde ham længere på sygehuset. For at takke ham forærede forstanderinden ham til afsked fem og tyve francs.

Så snart Pavilly stod ude på gaden med pengene i sin lomme, spurgte han sig selv, hvad han nu skulle tage sig for. Skulle han

gå hjem til landsbyen? Nej, ikke førend han havde fået sig et lille glas, det havde han måttet undvære i lange tider; han gik ind i en café. Han kom sjældent til byen mere end en eller to gange om året, og særlig et af disse besøg havde efterladt hos ham et forvirret minde om nogle berusende orgier.

Han forlangte et glas cognac, som han nedsvælgede i et drag for at linde på passagen, og lod sig derefter skænke et til for at få smag for det.

Så snart den stærke, krydrede cognac havde rørt ved hans gane og hans tunge, og han havde mærket den herlige og savnede, efter den lange tvungne afholdenhed, dobbelt kradsende følelse af spiritussen, der kildrer, kærtegner, pirker og brænder munden, stod det ham klart, at han ikke mere ville kunne give slip på flasken, og han spurgte derfor straks om, hvad han skulle give for den hele, da det naturligvis ville blive ham meget billigere. Den blev regnet for tre francs, som han betalte. Derpå begyndte han sindigt og roligt at beruse sig.

Han fulgte dog en vis metode, da han ville holde sine tanker så klare, at han også kunne nyde godt af andre fornøjelser. Så snart han derfor mærkede, at han var kommet til det punkt, hvor han så skorstenene give sig til at danse, rejste han sig, stak flasken under armen og begav sig med vaklende skridt ud i byen for at finde et offentligt hus.

Det lykkedes ham, men ikke uden besvær; han spurgte først en fragtmand, som ikke vidste besked, derpå et postbud, der viste ham forkert, så en bager, der gav sig til at bande og kaldte ham et gammelt svin, og endelig en soldat, som fulgte ham velvilligt lige til døren og rådede ham til at vælge "Dronningen".

Skønt klokken endnu ikke havde slået tolv, betrådte Pavilly uden at betænke sig denne lystens bolig, hvor han blev modtaget af en pige, der ville smide ham på døren. Men han gjorde en grimasse, der fik hende til at le, og fremviste tre francs, stedets sædvanlige pris. Hun lod ham komme ind og med stort besvær stavrede han bag efter hende op ad en lang, mørk trappe, der førte op til første sal.

han blev vist ind i et værelse og forlangte at komme til at tale med "Dronningen". Pigen forsvandt og han satte sig ned for at vente, efter at han først havde taget sig en ny slurk af flasken.

Døren gik op og et stort, rødt, fedt og lasket fruentimmer kom ind. Med et sikkert blik, et kenderblik, målte hun Pavilly, der mere og mere omtåget sad og hang på stolen, og sagde:

"Skammer du dig ikke, for at komme på denne tid?"

Han stammede:

"Næ, hvad skulle jeg skamme mig for?"

"For at forstyrre en dame, midt som hun sidder og spiser frokost."

Han gjorde et forsøg på at spøge:

"En tapper mand spørger ikke om, hvad klokken er."

"Han spørger nok heller ikke om, hvad klokken er for at drikke sig fuld, hva' din gamle stinkpotte."

Pavilly blev vred:

"Jeg er ingen gammel stinkpotte … for det første … og for det andet, så er jeg heller ikke fuld."

"Er du ikke fuld?"

"Nej, gu' er jeg ej."

"Er du ikke fuld? Du kan jo ikke en gang stå på benene."

Hun sendte ham et arrigt blik og tænkte på sine kammerater, der nu sad og spiste.

Han rettede sig op:

"Kan jeg ikke? ... Kan jeg ikke? ... Jeg kunne danse polka, om det skulle være."

Og for at vise, at han ingenting fejlede, steg han op på stolen, gjorde en pirouette og sprang midt over i sengen, hvor hans store, snavsede sko satte et par forfærdelige pletter.

"Uf, din svinehund!" skreg fruentimmeret. Hun styrtede frem og gav ham et så kraftig dunk lige i maven, at han tabte ligevægten, tumlede ned mod fodenden af sengen, slog en fuldstændig vejrmølle, faldt over mod servanten, rev vandfadet og vandkanden med sig i faldet og endte på gulvet, hvor han blev liggende og udstødte vilde hyl.

Støjen var så voldsom og hans skrig så gennemtrængende, at hele huset kom løbende, herren, fruen, pigen og hele personalet.

Herren prøvede først på at få manden samlet op, men så snart Pavilly var kommet op på benene, tabte han på ny ligevægten og lod sig atter falde, idet han vrælede, at han havde fået benet, det andet ben, det raske ben, brækket.

Det var sandt. Der blev sendt bud efter en læge. Det var tilfældigvis den samme, der havde taget sig af Pavilly hos Harivau.

"Hvad for noget? Er det Dem igen!" sagde han.

"Ja, det er det."

"Hvad er der nu i vejen med Dem?"

"Nu har jeg også fået det andet brækket, hr. doktor."

"Hvorledes er det gået til?"

"Det var naturligvis fruentimmerets skyld."

De lyttede alle spændt, damerne, som var i frisérkåber og endnu var helt fedtede omkring munden af den afbrudte frokost, fruen, der var rasende, og herren, som var ængstelig.

"Det kan nemt blive en styg historie," sagde doktoren til ham. "De ved jo nok, at magistraten i forvejen ikke er videre mildt stemt imod Dem. De må prøve på at få hele affæren dysset ned."

"Ja, men hvorledes skal jeg bære mig ad med det?" spurgte herren.

"Efter min mening ville det bedste være at sende ham tilbage til sygehuset, hvor han kommer fra, og betale for ham, hvad det koster."

Herren svarede:

"Ja, det vil jeg da hellere, end at der skal blive ballade."

En halv time senere blev Pavilly beruset og klagende båret ind på den samme stue, som han et par timer tidligere havde forladt.

Da forstanderinden så ham, løftede hun armene i vejret og udbrød bedrøvet, for hun holdt virkelig af ham, og på samme tid smilende, for hun var på ingen måde ked af at se ham igen:

"Er det Dem, min ven? Hvad er der dog sket?"

"Det er det andet ben, jeg har fået brækket, gode fru søster."

"Så har De vel allerede igen været oppe på et hølæs, gamle Uglspil?"

Flov, men med et lunt smil, stammede Pavilly:

"Nej ... nej ... ikke denne gang ... ikke denne gang ... nej ... nej ... Denne gang er det ikke min fejl ... det var ... en madras, som var skyld i det."

Hun kunne ikke få nogen anden forklaring ud af ham og hun fik aldrig at vide, at dette tilbagefald skyldtes hendes egne fem og tyve francs.

Gengangeren

I

Hele Fécamps befolkning kendte mo'r Patins historie. Hun havde såmænd ikke været lykkelig i sit ægteskab, mo'r Patin, det var både vist og sandt, for lige så længe manden levede, tærskede han hende igennem, ligesom man i loen tærsker kornet.

Han ejede selv en båd og havde i sin tid giftet sig med hende, fordi hun var køn, uden at bryde sig om, at hun var fattig.

Patin havde været en dygtig sømand, men en brutal fyr. Han var kommet meget i kroen hos fa'r Auban, hvor han på almindelige dage plejede at drikke en fire-fem glas brændevin, og på dage, hvor han havde haft en heldig fangst, otte eller ti og sommetider flere, efter som hovedet stod på ham, sagde han.

Fa'r Aubans datter vartede gæsterne op. Hun havde brunt hår og var sød at se på; hun trak mange til kroen, blot for sit gode udsendes skyld, for der havde aldrig kunnet siges det mindste om hende.

Når Patin kom ind i kroen, var det ham en hel fornøjelse at se på hende, og han talte høfligt og roligt til hende, således som det sømmer sig for en brav fyr. Når han havde drukket det første glas, fandt han allerede, at hun var meget sødere; efter det andet blinkede han med øjnene; efter det tredje sagde han: "Hvis bare De ville, jomfru Desirée ..." uden nogensinde at fuldende sætningen; og efter det fjerde forsøgte han at holde fast i hendes skørter for at komme til at kysse hende. Men når

han drak videre hen imod de ti, var det fa'r Auban selv, der skænkede resten.

Den gamle krovært, der var fortrolig med alle fif, lod Desirée trippe rundt imellem bordene, og Desirée, som ikke for ingenting var fa'r Aubans datter, svansede med sine skørter omkring gæsterne og spøgte med dem med leende mund og listige øjekast.

Gennem de mange glas, Patin drak, vænnede han sig til den grad til Desirées ansigt, at han til sidst endog tænkte på det på havet, når han i stormfulde nætter eller i rolige nætter, i måneklare nætter eller i kulsorte nætter, var taget ud for at sætte garn. Han tænkte på det, når han med hånden om rorpinden sad bag i båden, mens hans fire kammerater halvsov med hovedet hvilende på armene. Han så hende altid for sig, således som hun smilede til ham, når hun med en lille skulderbevægelse, der klædte hende nydeligt, havde skænket den gule brændevin i hans glas og gik fra ham, idet hun sagde:

"Værsgo'! Er det godt?"

Ved således bestandig at have hende i sine tanker og for sine øjne, blev han til sidst betaget af en sådan lyst til at gifte sig med hende, at han ikke længere kunne holde det ud, men friede til hende.

Han var rig, ejer af sin båd, sine garn og et lille hus, der lå nede ved foden af bakken, mens fa'r Auban ingenting havde. Hans frieri blev derfor med glæde modtaget og brylluppet blev fejret så hurtigt, det lod sig gøre, da begge parter af forskellige grunde længtes efter at få sagen i orden.

Men da Patin havde været gift i tre dage, kunne han ikke mere begribe, hvorfor han havde troet, at Desirée skulle være

forskellig fra andre kvinder. Du søde Gud, hvor han måtte være dum, at han havde kunnet gå hen og belemre sig med sådan en tøs, som ikke ejede en skilling, men som havde forstået at lokke ham med sin brændevin, hvori hun måtte have kommet et eller andet, der havde fået bugt med ham, det var sikkert nok!

Og hele vejen ud i bølgerne bandede og svor han, bed piben itu imellem tænderne og snerrede ad sit mandskab. Når han havde afleveret alle de eder, han kendte, og skældt ud over alt, hvad han kunne tænke sig at skælde ud over, lod han resten af sin vrede gå ud over fiskene og hummerne, som han én for én halede ud af garnet og smed ned i kurven med en regn af hånlige skældsord og usømmelige udtryk.

Når han var kommet hjem og havde fået sin kone, fa'r Aubans datter, indenfor sin munds og sin hånds rækkevidde, tog han fat på ny og behandlede hende som den værste skøge. Hun var vant til faderens voldsomheder og hørte derfor tålmodigt på ham, men denne ro gjorde ham fuldstændig ude af sig selv og en aften slog han løs på hende. Fra det øjeblik blev det et forfærdeligt liv.

I ti år blev der over alt i Fécamp talt om de lussinger, som Patin stak sin kone ud, og om de frygtelige eder og skældsord, han altid opvartede med, når han talte til hende. Han havde sin egen måde at bande på, med en sådan rigdom på ord og en stemme, der klang så barsk, at ikke én i hele Fécamp kunne komme på siden af ham. Så snart hans båd, når fiskerne vendte hjem med deres fangst, viste sig ved indløbet til havnen, havde han den første skylle parat for at kunne slynge den op på molen til konen i samme øjeblik, han opdagede hendes hvide hue.

Han stod bag i båden og styrede, på de dage havet gik højt, med blikket stift hæftet på sejlene; men til trods for den anspændelse, der udkrævedes for at slippe igennem det smalle og vanskelige indløb, og til trods for de høje bølger, der som bjerge brød ind i den snævre rende, skulle han nok mellem de andre fiskeres koner, som stod midt i skumsprøjtet og ventede på deres mænd, opdage sin, fa'r Aubans datter, det sleske fruentimmer!

Så snart han havde set hende, sendte han hende til trods for stormens og bølgernes larmen en salve så kraftig og så rungende, at alle de omkringstående, skønt de i deres hjerte beklagede hende, ikke kunne lade være at briste i latter. Så, når båden lagde til kajen, havde han en måde, hvorpå han, medens han fik fisken i land, udlossede sin høflighedsballast, som han sagde, der fik alle havnens unger og unge driverter til at samle sig om ham.

Det kom fra hans mund, snart som skrækkelige og korte kanonskud og snart som en torden, der kunne blive ved at rulle fem minutter i træk, en sådan orkan af skældsord, at det var, som om han havde al Vorherres uvejr i sine lunger.

Når han så endelig havde fået ankertovet surret fast og han stod foran hende midt imellem en flok fiskerkællinger og andre nysgerrige, fiskede han endnu en ny ladning krænkelser og forhånelser op nede fra bunden af lasten, og de gik hjem sammen, hun foran og han bagved, hun stille grædende og han skrigende og bandende.

Når han endelig var blevet alene med hende indenfor lukkede døre, bankede han hende ved det mindste påskud. Den mindste smule var for ham nok til at løfte hånden, og når han først

havde begyndt, holdt han ikke mere op. Mens han slog, slyngede han hende den sande grund til sit had lige i ansigtet. Ved hver ørefigen, ved hvert næveslag skrålede han:

"Dit fattighuslem! Din pjaltekræmmerske! Din stoddertøs! Det var s'gu en nydelig redelighed, jeg lavede, da jeg satte de giftblandinger, som din kæltring af en far rørte sammen, til livs!"

Den stakkels kone levede i en stadig rædsel, hendes legeme og hendes sjæl skælvede bestandig i angst forventning om overfald, forhånelser og bank.

Og det varede i ti år. Hun var blevet så forkuet og så frygtsom, at hun blegnede, så snart nogen talte til hende. Hun tænkte ikke længere på andet end de slag, der truede hende, og hun var blevet lige så mager, gul og tør som en røget fisk.

II

En nat, da hendes mand var ude på havet, blev hun pludselig vækket af den underlige vilddyrs-brummen, som blæsten udstøder, idet den kommer farende som en løssluppen hund. Hun satte sig op i sengen og lyttede beklemt, men da intet mere hørtes, lagde hun sig atter ned. Men næsten i samme øjeblik lød der i skorstenen en brølen, der fik hele huset til at ryste og bredte sig videre ud over himlen, som om en flok rasende dyr prustende og hærgende var jaget gennem rummet.

Hun stod op, kastede nogle klæder om sig og skyndte sig ned til havnen. Fra alle sider kom andre kvinder med lygter. De mænd, der var hjemme, ilede til og alle stod og stirrede ud i natten, ud over havet, hvor de hvide skumtoppe tændtes på bølgerne.

Stormen rasede i femten timer. Elleve af fiskerne kom ikke tilbage, og blandt dem var Patin.

I retning af Dieppe fandt man vragstumper af *Unge Amélie*, hans båd, og hans kammeraters lig blev skyllet op på kysten, ikke langt fra Saint-Valéry, men han selv blev aldrig fundet. Da skroget så ud til at være blevet skåret midt over, ventede og frygtede hans kone længe, at han skulle komme tilbage, for hvis han var blevet oversejlet, var det muligt, at skibet, der havde gjort det, havde fisket ham alene op og taget ham med på sin langfart.

Lidt efter lidt vænnede hun sig dog til den tanke, at hun var enke, skønt hun stadig begyndte at ryste hver gang en naboerske, en tigger eller en omvandrende bissekræmmer rev døren lidt pludseligt op.

En eftermiddag, omtrent fire år efter, at hendes mand var forsvundet, gik hun ned ad Rue aux Juifs og standsede foran et hus, hvori der havde boet en gammel kaptajn, som nylig var død, og hvis møbler nu var i færd med at blive solgt.

Lige idet hun gik forbi, blev en papegøje, en grøn papegøje med blåt hoved, der fra sin pind stirrede misfornøjet og ængstelig ud i verden, råbt op.

"Tre francs!" skreg auktionsholderen, "en fugl, der snakker lige så godt som en prokurator, kun tre francs!"

En veninde af hende stødte til hende med albuen:

"Den skulle De købe. De har jo penge nok," sagde hun. "Den kan altid være til lidt selskab for Dem. Den fugl er mindst sine tredive francs værd. Bliver De ked af den, kan De altid mageligt få fem og tyve for den."

"Fire francs er budt, mine damer, fire francs!" råbte manden. "Den synger salmer og den prædiker, ganske ligesom præsten. Den er et rent fænomen … et mirakel!"

Madam Patin bød halvtreds centimer til, og dyret med det krogede næb blev overleveret hende i et lille bur, som hun tog med sig.

Da hun var kommet hjem og havde fået dyret stillet på plads, lukkede hun ståltrådsdøren op for at give fuglen lidt vand, men i stedet for at drikke, huggede den hende således over fingrene med sit skarpe næb, at huden brast og blodet piblede frem.

"Fy, hvor den er ondskabsfuld," sagde hun.

Hun lagde noget hampefrø og noget majs ind til den og lod den så sidde i fred og pudse sine fjer, medens den med et skummelt blik så sig om i sit nye hjem og iagttog sin nye herskerinde.

Dagen var lige begyndt at gry næste morgen, da madam Patin pludselig fo'r op af søvne. Hun syntes tydeligt, at hun havde hørt Patins stemme. Nu lød den igen kraftig rullende og barsk lige som tidligere, den skreg:

"Kommer du så op, hva', dovendyr!"

Hendes rædsel var så stor, at hun skjulte hovedet under tæppet, for det var de samme ord, som hun så godt kendte, de samme ord, som hendes afdøde mand hver morgen, så snart hun slog øjnene op, havde plejet at vræle til hende.

Skælvende og rullet sammen som en kugle med ryggen skudt højt op for at afbøde slagene, som hun allerede ventede, mumlede hun med ansigtet gemt ned i dynerne:

"Å, herregud, der er han! Å, herregud, der er han! Han er kommet tilbage, å, herregud!"

Der gik nogle minutter. Ikke en lyd brød stilheden i stuen. Rystende og bævende stak hun forsigtigt hovedet op over tæppet; hun var vis på, at han stod ved siden af sengen og passede på hende, parat til at slå løs.

Men hun så intet uden en stribe af solen, der listede sig ind gennem ruden, og hun tænkte:

"Han har nok gemt sig."

Hun ventede længe, så sagde hun lidt beroliget til sig selv:

"Jeg må vel alligevel have drømt, siden han ikke viser sig."

Hun lukkede på ny øjnene for at falde lidt til ro oven på sin forskrækkelse, da pludselig den samme rasende stemme, den druknedes tordenstemme, brød løs lige tæt ved hende:

"Så skulle da Satan stå i dig! Kan det blive til noget, ellers skal jeg min salighed lære dig noget andet!"

Hun fo'r ud af sengen. Hun tænkte ikke mere, hun havde genfundet sin fordums lydighed, og instinktmæssigt adlød hun, således som hun, den stakkels mishandlede kvinde, der endnu efter fire års forløb huskede og altid ville blive ved at huske, bestandig ville adlyde denne stemme.

"Her er jeg, Patin, her er jeg! Hvad er det, du vil?" stammede hun.

Men Patin svarede ikke.

Aldeles forvildet så hun sig omkring, men der var stadig ingen. Så gav hun sig til at søge over alt, i skabene, i kaminen, under sengen, men hun fandt ingen. Endelig lod hun sig overvældet, halvt vanvittig af angst og fuldstændig overbevist om, at det var Patins sjæl, der var kommet alene tilbage for at pine hende, falde ned på en stol.

Pludselig huskede hun på, at man ved hjælp af en stige udefra kunne komme op på loftet. Dér havde han sikkert skjult sig for at komme bag på hende. Han måtte have været i fangenskab hos nogle vilde på en eller anden kyst, og han havde ikke tidligere kunnet slippe bort. Men nu var han kommet tilbage, mere ondskabsfuld end nogensinde, det kunne hun høre på klangen i hans stemme.

Hun løftede hovedet op imod loftet og spurgte:

"Er du dér oppe, Patin?"

Patin svarede ikke.

Hun gik udenfor, og med hjertet bævende i skrækkelig angst listede hun sig op ad stigen, lukkede loftslugen op og så ind. Der var ingen. Hun ledte over alt, men hun fandt intet.

Hun satte sig på et knippe hø og gav sig til at græde; men pludselig midt i den hjerteskærende hulken, som den overnaturlige rædsel, der sneg sig over hende, aftvang hende, hørte hun på ny Patin tale. Det var i stuen nedenunder hende, og han sagde en hel mængde. Han syntes at være mindre vred, og hans stemme lød roligere, han sagde:

"Afskyeligt vejr! – Slem blæst! – Afskyeligt vejr! – Fanden stå i det, jeg er skrupsulten!"

Hun råbte ned igennem loftet:

"Nu kommer jeg, Patin, nu kommer jeg. Jeg er her oppe. Nu skal jeg komme ned og lave noget mad til dig."

Hun skyndte sig ned ad stigen.

Men der var ingen i stuen.

Det løb hende koldt ned ad ryggen og hun havde en fornemmelse af, at døden nærmede sig hende. Hun skulle lige

til at løbe sin vej for at søge hjælp hos naboerne, da stemmen, denne gang tæt ved hendes øre, skreg:

"Får jeg den mad, for Satan?"

Og papegøjen, der sad i sit bur, kiggede hen på hende med det ene af sine ondskabsfulde, runde og lumske øjne.

Hun stirrede igen på den og mumlede forfjamsket:

"Nå, så det er dig!"

Fuglen fortsatte, idet den rokkede med hovedet:

"Vent bare, vent bare, vent bare, jeg skal nok lære dig at drive den af!"

Hvad foregik der i hende? Hun følte, hun forstod, at det virkelig var ham, den døde, der kom tilbage, der havde skjult sig under dyrets fjer for på ny at begynde at pine hende, hun forstod, at han ville bande og sværge ligesom tidligere hele dagen igennem og bide hende og skråle sine fornærmelser ud, så at naboerne ville stimle til og more sig over hende. Så styrtede hun sig over buret, rev det op og greb fuglen, der forsvarede sig og hakkede hende i fingrene med sit næb og sine kløer. Men hun holdt fast af al magt med begge hænder, og idet hun kastede sig ned på gulvet, lod hun sig rasende som en besat rulle hen over den gang på gang, indtil den var aldeles knust og der ikke mere var andet tilbage af den end en stump blodigt og laset kød med nogle grønne forpjuskede fjer på, noget ubestemmeligt noget, der ikke længere rørte sig og ikke længere talte, men hang dødt og slapt. Hun tog et viskestykke og svøbte det som et ligklæde om resterne af dyret, så gik hun, barfodet og i chemise, ud og ned til kajen, som havet skyllede op imod i små, korte bølger. Hun rystede den lille døde ting ud og den flød bort som lidt græs.

Hun fulgte den et sekund med øjnene, så vendte hun sig bort, løb lige hjem og kastede sig på knæ foran det tomme bur. Hendes sjæl var i vildt oprør over det, hun havde gjort, og hun bad Vorherre om forladelse og hulkede, som om hun havde begået en forfærdelig forbrydelse.

Fluen

Af en rosportsmands erindringer.

Han sagde til os:

"De kan tro, at jeg har haft mange løjerlige oplevelser og truffet mange løjerlige pigebørn den gang, jeg drev rosport! Hvor mange gange har jeg ikke haft lyst til at skrive en lille bog med titlen: "*På Seinen*" for at skildre det sunde, ubekymrede, glade, fordringsløse og støjende muntre liv, jeg levede fra jeg var tyve til jeg blev tredive.

Jeg var en almindelig lille kontorist og jeg ejede ikke en skilling, men var udelukkende henvist til at leve af min gage. Nu er jeg en mand, som har bragt det til noget, og som kan kaste store summer bort, blot for at tilfredsstille et øjebliks lune. Den gang boede der i mit hjerte tusinde beskedne og uopnåelige ønsker, som forgyldte min tilværelse med indbildte forventninger. Nu ved jeg ikke den ting, jeg kunne få lyst til, som kunne få mig til at rejse mig fra min lænestol, hvor jeg sidder og halvsover. Hvor var det dog, trods alle pekuniære vanskeligheder, naturligt og sundt og godt at leve, som jeg den gang levede mellem kontoret i Paris og floden ved Argenteuil! Min store, min eneste, min altopslugende lidenskab var i hele ti år – Seinen! Å, den skønne, vekslende, stinkende flod, der er så spejlblank og så fuld af uhumskheder! Jeg har elsket den så højt, fordi den, det forekommer mig i det mindste, lærte mig at føle livet. Jeg husker de vidunderlige timer, når båden gled langs de blomstersmykkede bredder, hvor frøerne lå rundt på åkandebladene og drømte med maven op i luften, og hvor

slanke, kokette vandliljer, midt imellem høje, fine strå, pludselig som et japanesisk albumblad åbenbarede sig bag ved et hængende piletræ, medens guldsmeddene flygtede for mig som blå flammer! Hvor elskede jeg det alt sammen – og gennem mine øjne drog kærligheden til livet ind i mit hjerte og bredte sig ud i hele mit legeme som en dyb og inderlig glæde!

Ligesom andre gemmer på minder om sværmeriske nætter, således ejer jeg minder om solopgange i morgendis, svævende tåger, som inden daggryet er hvide som døde kvinder, men som, når den første stråle glider hen over markerne, stråler i et rosenrødt skær, der er en fryd for hjertet. Og jeg har minder om månen, der forsølvede det sitrende, rindende vand med sit hvide lys, som får alle drømme til at blomstre.

Og alt dette fødtes for mig som symboler på de evige illusioner ude på det fordærvede vand, som bærer al Paris' råddenskab med sig ud imod havet.

Og så hvilket lystigt liv sammen med kammeraterne! Vi var fem, en hel bande, der nu er blevet alvorlige mænd. Da vi alle var fattige, havde vi i en gyselig knejpe i Argenteuil grundlagt en fantastisk koloni, som kun rådede over et eneste værelse, der tjente til sovesal for os alle, og hvori jeg tilbragte de fornøjeligste og mest vanvittige aftener i hele min tilværelse. Der var ikke den ting i verden, vi bekymrede os om, ud over at more os og at ro, for vore årer var for os alle, på én nær, en livssag. Jeg husker en mængde eventyr og en mængde gale streger, som vi fem unge mennesker fandt på og som var så besynderlige og så usandsynlige, at ingen i vore dage ville tro på dem. Nu til dags leves der ikke længere på samme måde på

Seinen, for det løsslupne humør, der holdt os i ånde, findes ikke længere hos nutidens ungdom.

Vi fem ejede tilsammen en eneste båd, som det havde voldt os stort besvær at få anskaffet, og hvori vi lo, som vi aldrig siden har lét. Det var en bred, lidt tung, men solid, rummelig og bekvem jolle.

Jeg vil ikke nærmere skildre Dem mine kammerater. Der var én, som var lille og meget lun, han gik under navnet "Grønskollingen". Så var der en lang én med grå øjne, sort hår og et noget vildt udseende, han hed aldrig andet end "Tomahawken". Den tredje, som var vittig og doven, blev kaldt "Aben", han var den eneste, der aldrig rørte ved en åre under påskud af, at han bare ville få båden til at kæntre. Nummer fire var høj, slank, meget soigneret og meget elegant; han havde fået tilnavnet "Glarøjet", dels som minde om en den gang nylig udkommen roman af Cladel og dels fordi han gik med monokel. Endelig var der den sidste, min ringhed, som var blevet døbt Joseph Prunier.

Vi levede i den mest fuldkomne forståelse med hinanden, og vor eneste sorg var, at vi ikke havde en kvinde til at styre for os. En kvinde er uundværlig i en robåd. Hun er uundværlig, fordi det er hende, der holder stemningen oppe; en kvindes nærværelse sætter liv i det hele, morer, adspreder og krydrer arbejdet, og så tager det sig godt ud med en rød parasol, der glider afsted langs de grønne bredder. Men vi fem, der ikke var som alle andre, kunne ikke nøjes med en almindelig kvinde. Vi måtte have noget uforudset, noget pudsigt, én, der kunne gå med til alt, kort sagt, én, som det næppe ville være muligt at finde. Vi havde allerede prøvet forskellige, men uden at have

held med os. Vi havde haft en hel række af pigebørn til at passe rorpinden, men de havde alle foretrukket vinen, der beruser, for vandet, som rinder afsted og fører båden med sig. Vi beholdt dem den ene søndag, men dermed fik vi nok og lod dem gå.

Men en lørdag aften kom "Glarøjet" anstigende med en lille, spinkel, kåd og springsk skabning, der sprudlede af den pudsige forslagenhed, som hos de fleste af de arbejderunger, der skyder op af Paris' brosten, træder i stedet for ånd. Hun var ikke køn, men nydelig, et udkast til en kvinde, hvori der var lidt af alt, en af disse flygtige skitser, som tegneren med et par blyantstreger kradser ned på en cafédug efter middag mellem et glas likør og en cigaret. Naturen laver sommetider magen til dem.

Den første aften forbavsede hun os og morede os, men vi kunne ikke danne os nogen bestemt mening om hende, til den grad lå hun udenfor vore forventninger. Hun var dumpet lige ned i en redefuld mænd, der var parate til at begå alle mulige dårskaber, men hun blev hurtigt herre over situationen og allerede den næste dag havde hun erobret os alle.

Hun var i øvrigt aldeles forrykt. Hun var født med et glas absinth, som hendes moder havde måttet drikke under sin nedkomst, i maven, og hun var aldrig siden blevet ædru, for hendes amme, sagde hun, havde haft den vane at styrke sig med solbærrom. Som følge deraf kaldte hun alle de flasker, der stod opstillet i rækker på hylderne bag vinstuernes diske, for "min kære familie".

Jeg ved ikke hvem af os, det var, der døbte hende "Fluen", heller ikke, hvorfor hun fik dette navn, men det passede godt til hende og hun beholdt det.

Fra nu af sås vor båd, "*Det brune Blad*" som den hed, hver søndag glide ned ad Seinen mellem Asnières og Maisons-Lafitte med fem glade og kraftige unge mænd og ved roret en lille overgiven person, som var udstyret med en malet papirsparasol, som behandlede os som slaver, hvis pligt det var at ro hende afsted, og som vi alle holdt meget af.

Vi holdt meget af hende, til at begynde med af tusinde forskellige grunde og senere af en eneste. Hun var, som hun sad dér bagest i båden, en slags sladremølle, der pludrede løs om kap med vinden, som strøg hen over vandet. Hun pludrede uden ophør, og det lød aldeles som støjen fra disse bevingede mekanismer, som snurres rundt af vinden. Uden at tænke over det kom hun med de mest uventede, de mest grinagtige, de mest forbløffende ting. Der var inde i det lille hoved, hvis enkelte dele var lige så brogede og forskellige som stumperne i et kludetæppe, der er riet, ikke en gang syet sammen, lidt af alt: fantasi som i et eventyr, djærvhed, ublufærdighed, frækhed, komik, sorgløshed og luft, luft og landskaber, som når man svæver i en ballon.

Vi stillede hende alle mulige spørgsmål for at fremkalde svar, som hun fandt Gud ved hvor. Et af dem, vi oftest kørte frem med, var dette:

"Hvorfor bliver du kaldt "Fluen"?"

Hun hittede på så utrolige grunde, at vi måtte holde op med at ro for at le ud.

Også som kvinde syntes vi godt om hende, og "Aben", som aldrig roede, men hele dagen igennem blev siddende ved siden af hende på rorbænken, svarede en gang på det sædvanlige spørgsmål:

"Fordi hun er en kantaride."

Ja, en lille, summende og hidsende kantaride, ikke den klassiske, giftige, skinnende, hermelinsbrogede, spanske flue, men en lille, rødvinget kantaride, som begyndte at gøre hele "*Det brune Blad*"s mandskab ikke så lidt forvirret.

Hvor mange dumme vittigheder blev der ikke også sagt om dette blad, som fluen havde slået sig ned på!

Siden Fluens ankomst havde "Glarøjet" spillet en indflydelsesrig og overlegen rolle, den rolle, der tilkommer den mand, som er i besiddelse af en kvinde, overfor fire andre, der ingen har. Han misbrugte denne forrettighed på en måde, der mange gange var lige ved at få os til at gå ud af vort gode skind, han kyssede Fluen lige for næsen af os, tog hende på skødet ved måltidernes slutning og tillod sig andre lignende ting, som det var lige så ærgerligt som ydmygende for os andre at se på.

De lå for sig selv i sovesalen bag et gardin, der skilte dem fra koloniens øvrige medlemmer.

Men jeg opdagede snart, at mine kammerater og jeg i vore ensomme hjerner anstillede den samme betragtning: "Hvorfor, i kraft af hvilken undtagelseslov og hvilke uantagelige principper, skulle Fluen, der ikke lod til at besværes af nogen som helst fordomme, være tro imod sin elsker, når selv damer, der tilhører det bedste selskab, ikke er det imod deres mænd?"

Vor betragtning var rigtig. Vi blev hurtigt overbevist om det. Vi burde blot have ladet os overbevise noget tidligere, så havde vi ikke behøvet at ærgre os over den tid, der var gået til spilde. Fluen bedrog "Glarøjet" med alle de andre matroser fra "*Det brune Blad*".

Hun bedrog ham uden vanskelighed, uden modstand og uden betænkeligheder, så snart blot en af os bad hende om det.

Ja, jeg ved godt, at alle ærbare folk vil føle sig højst forargede. Hvorfor! Hvilken kokotte, der er i vælten, har ikke elskere i dusinvis, og hvem af disse elskere skulle være så dum, at han ikke vidste fuld besked? Er det ikke mode at have sin bestemte aften hos en berømt og omstridt dame, ligesom man har sin aften i "Théâtre Français" og i "Odéonteatret", efter at det er begyndt at spille halve klassikere? Man anstrenger sig til det yderste for at kunne understøtte en kokotte, som kun ofrer én en brøkdel af sin tid, ligesom man anspænder sig over evne for at eje en væddeløbshest, der kun rides af en jockey, et fortræffeligt sindbillede på kokottens hjertensven.

Af finfølelse overlod vi samvittighedsfuldt Fluen til "Glarøjet" fra lørdag aften til mandag morgen. De dage, vi var ude for at ro, var hans. Vi bedrog ham kun om hverdagen inde i Paris, langt fra Seinen, hvad der for så forhærdede roere som os næsten ikke var at bedrage ham.

Der var det mærkelige ved situationen, at de fire, der havde tilranet sig Fluens gunst, udmærket godt vidste, at de delte den med hinanden; de talte endog indbyrdes om det, og selv når hun var til stede, kom de med tilslørede hentydninger, som fik hende til at le af fuld hals. Kun "Glarøjet" syntes at være uvidende om det, og denne særlige stilling affødte en vis forlegenhed mellem ham og os; det var, ligesom om det satte ham lidt udenfor, isolerede ham og rejste en skranke, der spærrede for vor tidligere gensidige tillid og fortrolighed. Han kom derved overfor os andre til at spille en vanskelig og lidt

latterlig rolle, den bedragne elskers, ja næsten ægtemandens rolle.

Da han var meget klog og udrustet med en vis kølig, dulgt spot, spurgte vi ofte hinanden med ængstelse, om han virkelig ikke skulle ane noget.

Han sørgede for at give os besked, og det på en måde, der var meget pinefuld for os. Vi havde en søndag bestemt at spise frokost i Bougival, og vi roede af fuld kraft, da "Aben", som den morgen havde anlagt en tilfreds triumfator-mine, og som efter sædvane sad ved siden af Fluen på rorbænken, hvor han efter vor formening trykkede sig lidt for frit op imod hende, pludselig standsede roningen ved at råbe:

"Årerne op!"

De otte årer fløj op af vandet.

Så vendte han sig om imod sin sidekammerat og spurgte hende:

"Hvorfor bliver du kaldt Fluen?"

Førend hun endnu havde kunnet svare, sagde "Glarøjet", der sad forrest, i en tør tone:

"Fordi hun sætter sig på alle æsler."

Der blev først en dyb tavshed, som gik over til forlegenhed og derpå til en uimodståelig lyst til at le. Selv Fluen lod til at have tabt mælet.

Så kommanderede Aben:

"Ro væk!"

Båden gled videre.

Optrinet var sluttet. Der var kommet fuldt lys i sagen.

Dette lille eventyr forandrede intet i vore vaner. Det bragte kun den gamle, hjertelige stemning tilbage mellem "Glarøjet" og

os. Han blev ved at være den uomstridte besidder af Fluen fra lørdag aften til mandag morgen, for hans overlegenhed var blevet slået fast gennem denne definition, som i øvrigt for bestandig satte en bom for alle videre spørgsmål vedrørende oprindelsen til ordet "Fluen". Vi nøjedes fremdeles med at spille den beskedne anden-rolle som opmærksomme og erkendtlige venner, der diskret, og uden at der nogensinde opstod den mindste misundelse imellem os, drog fordel af hverdagene.

Det gik rigtig godt i omtrent tre måneder. Men på én gang begyndte Fluens væsen overfor os at blive forandret. Hun var mindre lystig, nervøs, urolig og næsten irritabel. Vi spurgte hende hvert øjeblik:

"Hvad er der i vejen med dig?"

Hun svarede:

"Ingenting. Lad mig dog være i fred."

Det var "Glarøjet", der en lørdag aften afslørede gåden for os. Vi havde lige sat os til bords i den lille spisestue, som værten, den skikkelige Barbichon, altid reserverede til os. Suppen var spist og vi ventede på den stegte fisk, da vor ven, der ligeledes så bekymret ud, først tog Fluens hånd og derpå talte således til os:

"Kære kammerater! Jeg har en meget alvorlig meddelelse at gøre jer, en meddelelse, som vil give anledning til lange diskussioner. Vi får i øvrigt tid nok til at drøfte sagen mellem retterne. Den stakkels Flue har åbenbaret mig en forfærdelig nyhed, som hun på samme tid har bedt mig om at kundgøre for jer andre.

Hun er frugtsommelig.

Jeg vil kun tilføje to ord:

Det er ikke øjeblikket at svigte hende og al eftersøgning af paterniteten forbyder sig af sig selv."

Der blev først almindelig forfærdelse. Vi havde alle en fornemmelse af, at der var sket noget meget slemt, og vi så på hinanden, som om vi havde lyst til at anklage en eller anden. Men hvem af os skulle det være? Ja, hvem? Aldrig før eller siden har jeg som i det øjeblik følt, hvad det er for en skændig og grusom spøg, naturen driver med os, når den nægter manden enhver vished om, hvorvidt han er fader til sit barn eller ikke.

Lidt efter lidt var det dog, som om der netop igennem en tåget følelse af samdrægtighed opstod en mere fortrøstningsfuld stemning.

"Tomahawken", der ikke plejede at forsnakke sig, gav denne stemning ord:

"Ja, hvad … Herregud! Enighed gør stærk!"

Fisken blev bragt ind af køkkendrengen. Vi kastede os dog ikke over den, som vi ellers plejede, for vi var alligevel meget forvirrede over det, vi havde hørt.

"Glarøjet" fortsatte:

"Hun har under disse omstændigheder været fintfølende nok til at aflægge mig en uforbeholden tilståelse. Mine venner, vi er alle lige skyldige. Lad os give hinanden hånden og adoptere barnet."

Denne beslutning blev énstemmigt vedtaget. Vi strakte armene ud over den stegte fisk og svor:

"Vi adopterer det."

Fluen, der på én gang følte sig reddet og befriet for den skrækkelige, knugende angst, som i en hel måned havde pint den lille, forviltrede elskovs-stakkel, udbrød:

"Å, kære, kære venner! … I har et bravt hjerte … alle sammen … et bravt hjerte … det har I … Tak, tak alle sammen!"

Og for første gang så vi hende græde.

Fra nu af blev der i båden talt om barnet, som om det allerede var født, og hver af os interesserede sig med overdreven delagtigheds-følelse for den langsomt og regelmæssigt fremadskridende svulmen af Fluens skikkelse.

Vi hørte op med at ro for at spørge:

"Flue?"

Hun svarede:

"Her!"

"Dreng eller pige?"

"Dreng."

"Hvad skal han være?"

Så gav hun sin fantasi frie tøjler og lod den boltre sig så galt, den ville. Det var uendelige skildringer og de mest forbløffende påfund om alt, hvad den dreng ville udrette, lige fra den dag, han blev født, til den dag, han ville stå på sejrens tinde. Han blev til alt muligt, dette barn, der allerede eksisterede i den mærkelige, lille skabnings lidenskabelige og rørende drømme. Hun levede nu kyskt mellem os alle fem, som hun kaldte sine "fem papa'er", og tænkte kun på sin dreng. Hun så ham for sig, snart var han sømand og opdagede en ny verden, der var større end Amerika, og snart var han general og gav Elsass og Lothringen tilbage til Frankrig, snart var han kejser og grundlagde et dynasti af ædle og kloge herskere, som skænkede landet en rolig lykke, og snart var han en stor videnskabsmand, der først udfandt hemmeligheden ved at lave guld og derpå ved at bevare et evigt liv. Til sidst blev han luftskipper, opfandt et

middel, hvorved der kunne aflægges besøg på de forskellige himmellegemer, og forvandlede det uendelige himmelrum til en uhyre promenade for menneskene, kort sagt, han virkeliggjorde alle de prægtigste og mest fantastiske drømme.

Du gode Gud, hvor hun var sød og morsom hele sommeren igennem, den lille stakkel!

Det var den tyvende september, at hendes drømme brast. Vi havde spist frokost i Maisons-Lafitte og var på hjemvejen kommet ud for Saint-Germain, da hun blev tørstig og bad os om at lægge til ved Pecq.

I den sidste tid var hun begyndt at blive tung, og det ærgrede hende. Hun kunne ikke længere hoppe om som tidligere, og hun kunne heller ikke springe fra båden ind til bredden, således som hun altid ellers plejede. Hun forsøgte det endnu til trods for vore skrig og vore advarsler og over tyve gange ville hun være faldet, hvis ikke vore arme havde været udstrakte for at gribe hende.

Den dag var hun uforsigtig nok til at ville hoppe i land, inden båden havde lagt til; det var et anfald af den samme udæskende trods, der sommetider driver syge eller overanstrengte akrobater i døden.

Lige i det øjeblik, båden stødte imod, og uden at nogen af os kunne forudse og hindre hendes bevægelse, rejste hun sig op, satte fra og prøvede på at springe op på kajen.

Men hun var for svag, hendes fod berørte kun lige kanten af stenen, hun gled, hele hendes underliv skurede ned mod det skarpe hjørne, hun udstødte et højt skrig og forsvandt under vandet.

Vi sprang alle fem ud på samme tid og fik bragt et stakkels, ligblegt, halvdødt væsen, der allerede led de frygteligste smerter, i land.

Vi måtte hurtigst muligt bære hende op i den nærmeste kro, hvor en læge straks blev tilkaldt.

I ti timer udholdt hun med sandt heltemod de skrækkeligste pinsler. Vi andre stod trøstesløse omkring hende, feberhede af spænding og angst.

Langt om længe blev hun forløst med et dødt barn. Endnu i nogle dage nærede vi den største frygt for hendes liv.

Endelig sagde lægen en morgen til os:

"Nu tror jeg, at hun er frelst. Hun er af jern, det pigebarn."

Og glædestrålende gik vi sammen ind til hende.

"Glarøjet" talte for os alle og sagde:

"Nu er der ikke længere nogen fare, lille Flue, vi er alle sammen så glade."

For anden gang gav hun sig til at græde, medens vi så på det, og med øjnene skjult bag et slør af tårer stammede hun:

"Å, hvis I vidste, hvis I vidste … hvad det er for en sorg … Jeg kommer aldrig … aldrig … over det."

"Over hvad, lille Flue?"

"Over, at jeg har dræbt det, ja, for jeg har dræbt det, selv om det ikke var med vilje! … Å, hvad det er for en sorg! …"

Hun hulkede. Vi stod alle omkring hende, vi var meget bevægede og vidste ikke, hvad vi skulle sige til hende.

Hun fortsatte:

"Så I det?"

Vi svarede alle med én stemme:

"Ja."

"Det var en dreng, ikke sandt?"

"Jo."

"Han var smuk, ikke?"

Vi betænkte os lidt. "Grønskollingen", som var den mest samvittighedsløse, erklærede:

"Meget smuk."

Det skulle han ikke have gjort, for hun gav sig til at klage, næsten til at hyle af fortvivlelse.

Så fik "Glarøjet", som måske var den, der holdt mest af hende, for at berolige hende et genialt indfald; han bøjede sig ned, kyssede hendes øjne, der var helt matte af gråd, og sagde:

"Trøst dig, lille Flue, trøst dig, vi skal nok sørge for, at du får en anden."

Den komiske sans, der lå hende i blodet, vågnede pludselig, og halvt overbevist og halvt skælmsk, endnu helt klynkende og med hjertet sammenkrympet af sorg, spurgte hun, idet hun så rundt på os alle sammen:

"Kan jeg stole på det?"

Og vi svarede alle på én gang:

"Det kan du!"

Hvem ved?

I

Min Gud, min Gud! Jeg skal altså virkelig til at nedskrive, hvad der er hændt mig! Men kan jeg det? Tør jeg det? Det er så forunderligt, så uforklarligt, så uforståeligt, så vanvittigt!

Hvis jeg ikke var sikker på mine egne øjne, sikker på, at der ingen famlen er i min dømmekraft, ingen fejl i min hjerne, intet hul i mine iagttagelsers nøjagtige følgerække, ville jeg tro, at jeg simpelt hen led af hallucinationer og var et legetøj for underlige syner. Og, alligevel, når alt kommer til alt, hvem ved?

Jeg opholder mig nu på et sindssygehospital, men det er frivilligt, af forsigtighed, af frygt, at jeg er kommet herind. Kun et eneste væsen kender min historie. Det er lægen her på hospitalet. Nu vil jeg skrive den ned. Jeg ved ikke en gang selv rigtig hvorfor? Vel sagtens i håb om at blive af med den, for jeg føler den i mig som et uudholdeligt mareridt.

Så begynder jeg:

Jeg har altid sat pris på ensomhed. Alle mine dage har jeg været en drømmer, en slags menneskesky, men velvillig filosof, som var fornøjet med lidt og ikke nærede den mindste bitterhed mod menneskene eller det mindste nag mod himlen. Jeg har bestandig boet alene som følge af en ejendommelig forstemthed, der lister sig over mig, så snart jeg er sammen med andre. Hvorledes skal jeg forklare det? Jeg er ikke i stand til det. Jeg har ikke noget imod at se fremmede, at passiare og at spise til middag med gode venner, men når jeg er for længe

sammen med dem, selv om det er mine allerbedste og fortroligste kammerater, bliver jeg træt af dem, jeg bliver led ved dem, de gør mig nervøs, og jeg føler en stadig voksende og uovervindelig lyst til at se dem gå eller selv gå min vej, blot jeg kan blive alene.

Denne lyst er mere end en trang, den er en bydende nødvendighed. Og hvis jeg ikke kunne blive fri for de mennesker, der irriterer mig, hvis jeg skulle blive længe ved med ikke en gang at deltage i deres samtale, men blot høre på den, ville der ganske sikkert ske en ulykke. Hvilken? Ja … hvem ved! Måske ville jeg bare falde om og besvime? Ja, formodentlig!

Jeg holder så meget af at være alene, at jeg ikke en gang kan tåle at vide, at andre væsener sover under mit tag. Derfor kan jeg ikke bo i Paris, det er mig en stadig lidelse. Det er for mig som en åndelig død, jeg martres på mit legeme og i mine nerver ved tanken om den uhyre menneskemængde, der lever omkring mig. Selv om natten, når mængden er faldet til ro, piner den mig. Ja, andres søvn er mig endnu mere uudholdelig end deres tale. Jeg får aldrig nogen hvile, når jeg ved, når jeg føler, at der bag ved en væg findes tilværelser, som for en stund er afbrudte af disse forstandens regelmæssige formørkelser.

Hvorfor er jeg således? Hvem ved? Grunden ligger måske lige for: jeg bliver meget hurtigt træt af alt hvad der ikke foregår i mig selv. Der er mange mennesker, som har det på samme måde.

Der er to racer her på jorden. De, som trænger til andre, som beskæftiges, adspredes og udhviles ved at være sammen med andre, og som bliver lige så ud mattede, overanstrengte og tilintetgjorte af at være alene, som om de havde besteget et

snedækket bjerg eller var draget igennem en brændende ørken, og de der tværtimod trættes, ærgres og besværes af andre, medens ensomhed beroliger dem og bader dem i hvile, fordi de frit og uafhængigt kan følge deres tankes veje.

I grunden er det et ganske normalt psykisk fænomen. Nogle er udrustede til at leve udad til, andre til at leve indad til. Min interesse for yderverdenen er kort og hurtigt udtømt, og så snart den har nået sin grænse, bliver jeg utilpas både i mit legeme og i mit hoved.

Følgen af dette er, at jeg føler mig eller rettere følte mig stærkt bundet til livløse ting, der for mig får en lige så stor betydning som levende væsener. Mit hjem var således for mig blevet en verden, hvori jeg førte et ensomt, men virksomt liv imellem en masse ting, møbler og nips, som jeg var fortrolig med, og som jeg så på med samme sympati, som om de kunne have været levende ansigter. Jeg havde selv lidt efter lidt udstyret det og smykket det, og indenfor de kendte vægge følte jeg mig lige så tilfreds og lykkelig, som om jeg lå i armen på en elsket kvinde, hvis tilvante kærtegn var blevet mig en mild og rolig trang.

Jeg havde selv ladet huset bygge. Det lå midt i en smuk have, der skjulte det for vejen, og lige udenfor en by, hvor jeg, hvis lejlighed gaves, altid kunne finde selskab, når jeg en enkelt gang fik lyst til det. Alle mine tjenestefolk sov i en særskilt bygning, som lå temmelig langt borte, nede i den anden ende af køkkenhaven, der var omgivet af en høj mur. Når mørket og nattestilheden sænkede sig over huset, som lå gemt og afsondret under de store træers løv, var jeg salig; det var mig en

sådan hvile, at jeg hver aften betænkte mig flere timer på at gå i seng, blot for at nyde den endnu længere.

"*Sigurd*" [Note 1)] var den aften blevet opført inde på byens teater. Det var første gang, at jeg havde hørt dette vidunderligt skønne musikdrama, og det havde forskaffet mig en ublandet fornøjelse.

Jeg gik hjem. Mine skridt var lette og spændstige, mit hoved var endnu fuldt af klingende strofer og for mine øjne svævede dejlige syner. Det var mørkt, ganske mørkt, så mørkt, at jeg næsten ikke kunne se landevejen og flere gange var lige ved at gå på hovedet i grøften. Fra byporten og hjem til mig var der måske en kilometer, måske lidt mere, i alt fald beregnede jeg tyve minutter, når jeg gik langsomt. Klokken var et om natten, et eller halvto. Himlen lysnede lidt forude, og måneseglet, det sidste kvarters bedrøvelige månesegl dukkede frem. Når månen er i første kvarter og står op imellem klokken fire eller fem om eftermiddagen, er den lys og lystig og skinner som sølv, men den måne, som først står op efter midnat, er rødlig, tung og ængstende, det er sabbattens sande segl. Alle, der er vant til at være ude om natten, har sikkert gjort den samme iagttagelse. Selv om den første måne er lige så tynd som en tråd, kaster den et muntert skin, som fryder hjertet, og tegner klare og tydelige skygger på jorden, mens den sidste udsender et døende skær, der er så mat, at det næsten ingen skygger danner.

I nogen afstand så jeg min have dukke frem som en tyk, mørk masse, og en pludselig fornemmelse af utilpashed, som jeg ikke ville have været i stand til at give nogen begrundelse, greb mig ved tanken om, at jeg skulle derind. Jeg sagtnede mine

skridt. Den store klynge træer så ud som en grav, hvori mit hus var begravet.

Jeg lukkede lågen op og gik ind i den lange ahornallé, der førte lige op til huset som en hvælvet tunnel, der gennemskar tætte buskadser og svingede rundt om en græsplæne, hvis blomsterbede i det blegnende mørke lå som utydelige, aflange, udflydende pletter.

Da jeg kom i nærheden af huset, følte jeg mig med ét underlig forvirret. Jeg stod stille. Der hørtes ikke en lyd. Ikke et vindpust fik bladene til at bevæge sig. "Hvad går der af mig?" tænkte jeg. I ti år havde jeg været vant til således at komme alene hjem, uden at jeg nogensinde var blevet strejfet af den mindste ængstelse. Heller ikke nu var jeg bange. Jeg har aldrig været bange om natten. Synet af en mand, en vagabond, en tyv ville have gjort mig rasende, og jeg ville øjeblikkelig uden at betænke mig være sprunget på ham. Jeg var i øvrigt bevæbnet. Jeg havde min revolver. Men jeg rørte ikke ved den, for jeg ville bekæmpe den begyndelse til frygt, der spirede i mig.

Hvad var det? En forudfølelse? Den hemmelighedsfulde forudfølelse, der griber menneskenes sanser, når de skal se noget uforklarligt? Måske? Hvem ved?

Efterhånden som jeg gik nærmere, rislede det mig med mellemrum koldt over huden, og da jeg stod foran muren og de lukkede skodder, følte jeg, at jeg måtte vente et par minutter, inden jeg fik mod til at lukke døren op og gå ind.

Jeg satte mig på en bænk under et af dagligstuevinduerne dér blev jeg siddende, lidt dirrende, og stirrede op i det mørke løv. Til at begynde med mærkede jeg intet usædvanligt omkring mig. Der lød lidt summen for mine øren, men det hændte mig

ofte. Undertiden kunne det forekomme mig, at jeg hørte tog suse forbi, klokker ringe eller en menneskemængde trampe afsted.

Men snart blev denne summen stærkere, tydeligere og mere udpræget. Det var ikke blodets sædvanlige susen, men en ejendommelig og ubestemmelig støj, som ganske upåtvivlelig kom inde fra huset.

Larmen blev ved, nu skelnede jeg den tydeligt igennem muren, det var mere bevægelse end støj, det var, som om der blev flyttet om på en masse ting, som om alle møblerne blev rykket ud fra deres plads og forsigtigt skurede over gulvene.

Endnu i nogen tid blev jeg dog ved at tvivle på min høresans' sikkerhed. Men da jeg havde lagt det ene øre ind imod skodderne for bedre at opfange den underlige forvirring inde i mine stuer, blev jeg overbevist og var nu vis på, at der inde hos mig foregik noget usædvanligt og uforståeligt. Jeg var ikke bange, men … ja, hvorledes skal jeg udtrykke det? – jeg var ganske forfjamsket af forbavselse. Jeg ladede ikke min revolver – der var noget, som sagde mig, at jeg ikke ville få brug for den. Jeg blev stående og ventede.

Jeg ventede længe uden at kunne bestemme mig til noget. Jeg var vanvittig spændt, men min tanke var klar. Jeg stod stadig med øret trykket mod skodden og lyttede til støjen, som bestandig tog til, og som af og til voksede til en sådan voldsomhed, at den lød som en truende, utålmodig vredesmumlen fra en mystisk oprørsskare.

Pludselig skammede jeg mig over min fejhed, jeg tog mit nøgleknippe, søgte den nøgle frem, jeg behøvede, stak den ind i låsen, drejede den to gange om og stødte døren op med et så

kraftigt skub, at den fløj helt tilbage og slog imod forstuens væg.

Braget rungede som et geværskud, og knaldet besvaredes med en vældig tumult i hele huset. Det kom så pludseligt og var så forfærdeligt og så øredøvende, at jeg veg nogle skridt tilbage og, skønt jeg stadig følte, at det ikke var til nogen nytte, trak min revolver ud af futteralet.

Jeg ventede igen, men kun ganske kort! Jeg skelnede nu en besynderlig trampen ned ad trappetrinene, over gulvene og over tæpperne, men denne trampen kunne ikke stamme fra støvler eller sko, den lød snarere, som om den skyldtes krykker, trækrykker og jernkrykker, der rungede som bækkener. Og pludselig fik jeg på dørtærsklen øje på min lænestol, min store læselænestol, der slingrende hoppede over og forsvandt ud igennem haven. Andre møbler fulgte efter, først møblerne fra min dagligstue, så de lave kanapéer, der som krokodiller slæbte sig frem på deres korte ben, så alle mine stole, som sprang afsted som gemser, og så de små skamler, der trippede som kaniner.

Jeg kan ikke beskrive hvilket indtryk, dette syn gjorde på mig. Jeg listede mig hen til et buskads, hvor jeg blev siddende på hug og iagttog hele denne defilering af mine møbler, for de kom alle, det ene efter det andet, hurtigt eller langsomt, alt efter hvers størrelse og tyngde. Mit flygel, mit dejlige flygel galopperede som en løbsk hest, medens tonerne dirrede i maven på det, og de mindre genstande kravlede som myrer hen over gruset, mine børster, mine glas og mine krystalskåle, som i måneskæret lignede lysende St. Hansorme. Tæpper og gardiner arbejdede sig frem ved ligesom blæksprutter at trække sig

sammen og vide sig ud. Jeg så mit skrivebord komme trampende, det var et sjældent møbel fra forrige århundrede, og det indeholdt alle de breve, jeg har fået, mit hjertes hele historie, en gammel historie, der havde forskaffet mig mange kvalfulde timer! Alle de fotografier, jeg satte pris på, lå også i det.

Jeg glemte på én gang min frygt, og jeg greb fat i det, således som man griber fat i en tyv eller i en kvinde, der vil løbe sin vej; men det fortsatte uanfægtet sin gang, og til trods for alle mine anstrengelser og al min vrede var det mig ikke muligt at holde det tilbage. Jeg kæmpede som en fortvivlet mod denne rædselsfulde, usynlige magt, men det endte med, at bordet kastede mig omkuld. Det rullede mig et par gange omkring og slæbte mig et stykke med henad gruset, så at de andre møbler, som kom bagefter, allerede begyndte at vandre henover mig og trampe løs på mig, aldeles som en deling kavaleri, der rider frem over en styrtet soldat.

Vanvittig af rædsel gav jeg slip på det og trillede mig hen til siden af havegangen, hvor jeg igen skjulte mig mellem træerne og så resten forsvinde, rub og stub, lige til de mest ubetydelige småting, som jeg ikke en gang selv kendte eller vidste, at jeg var i besiddelse af.

Derpå hørte jeg inde fra huset, hvor alt nu gav genlyd i de tomme stuer, et vældigt spektakel af døre, der blev smækket i. Som af en usynlig hånd blev de alle fra øverst til nederst knaldet til lige til forstuedøren, som jeg selv i mit vanvid havde åbnet for møblernes flugt, og som nu var den sidste, der blev lukket i.

Jeg gav mig til at løbe, ud af haven og ind ad byen til. Først da jeg var kommet ind i gaderne, hvor jeg mødte enkelte

forsinkede nattevandrere, genvandt jeg min koldblodighed. Jeg ringede portneren op i et hotel, hvor jeg var kendt. Så godt det lod sig gøre, havde jeg med mine hænder børstet støvet af mine klæder, og jeg fortalte, at jeg havde tabt mit nøgleknippe, hvori der også fandtes nøglen til køkkenhaven og den bygning, som tjente til bolig for mine folk, og som lå for sig selv bag muren, der skulle beskytte mine frugter og mine grøntsager mod omstrejfende vagabonders udplyndringer.

Jeg skyndte mig i seng og trak tæppet højt op over ørene. Men jeg kunne ikke sove, jeg lå blot og ventede på, at det skulle blive dag, idet jeg forgæves søgte at dæmpe mit hjertes banken. Jeg havde givet ordre til, at der, så snart det begyndte at gry, skulle sendes bud ud til mine tjenestefolk, og da klokken var syv, bankede min kammertjener på døren.

Hans ansigt var ganske fortrukket.

"Ak, herre, der er sket en stor ulykke i nat," sagde han.

"Hvad er det?"

"Alle herrens møbler er blevet stjålet, alle sammen, huset er fuldstændig tømt."

Denne efterretning glædede mig. Hvorfor? Hvem ved? Jeg var fuldstændig herre over mig selv og fast bestemt på at lade uvidende og ikke sige til nogen, hvad jeg havde set, men skjule det og begrave det i mit bryst som en skrækkelig hemmelighed.

Jeg svarede:

"Så er det formodentlig de samme, der har stjålet mit nøgleknippe. Det må straks meldes til politiet. Nu skal jeg stå op, og om et øjeblik kan vi gå hen på stationen sammen."

Undersøgelsen varede i fem måneder. Der blev ikke opdaget noget som helst, selv de mindste af mine nipsting var og blev

borte, og der fandtes ikke det fjerneste spor af tyvene. Det var jo givet! Hvis jeg blot havde sagt, hvad jeg vidste … men hvis jeg havde gjort det … så var det mig, der var blevet sat bag lås og slå, ikke tyvene, men den mand, som havde kunnet se den slags ting.

Nej, jeg forstod at tie. Men jeg købte ikke nye møbler til huset. Det var ingen nytte til. Det samme ville bare være blevet ved at gentage sig. Jeg ville heller ikke selv derud mere. Og jeg kom der heller ikke. Jeg har ikke set det siden.

Jeg rejste til Paris, hvor jeg lejede mig ind i et hotel. Jeg spurgte en mængde læger til råds angående den nervøse tilstand, hvori jeg siden hin uhyggelige nat befandt mig. Mine nerver ængstede mig.

De opfordrede mig til at rejse. Jeg fulgte deres råd.

II

Jeg begyndte med en udflugt i Italien. Solen gjorde mig godt. I et halvt år strejfede jeg om, fra Genua til Venedig, fra Venedig til Florents, fra Florents til Rom og fra Rom til Neapel. Så gennemrejste jeg Sicilien, der er lige beundringsværdig for sin naturskønhed og sine bygningsværker, relikvier, som grækere og normanner har efterladt sig. Jeg tog videre over til Afrika og drog fredeligt gennem ørkenen, hvor man kun møder kameler, gazeller og vandrende arabere, og i hvis lette, gennemsigtige luft der hverken dag eller nat kan trives nogen som helst sygelige forestillinger.

Over Marseille vendte jeg tilbage til Frankrig og til trods for den provençalske lystighed gjorde det mattere lys over himlen mig nedtrykt. Så snart jeg atter var i mit eget land, fik jeg det

samme indtryk som en syg, der tror, at han er helbredet, men som gennem en dump smerte bliver oplyst om, at roden til sygdommen endnu ikke er fjernet.

Jeg var igen i Paris. Da der var gået en måned, kunne jeg ikke holde det ud for kedsomhed. Det var blevet efterår, og jeg besluttede mig til inden vinterens komme at gøre en udflugt til Normandiet, som jeg ikke kendte.

Jeg begyndte naturligvis med Rouen, hvor jeg drev om i otte dage, adspredt, henrykt og begejstret over denne middelalderlige by, der med sine mange mærkelige, gotiske bygninger er som et overraskende museum.

En eftermiddag, da jeg ved firetiden var kommet ind i en højst mærkværdig gade, i hvis midte, der flyder en flod, som er sort som blæk, og som går under navnet "Robec-løbet", blev min opmærksomhed, der hele tiden havde været henvendt på husenes besynderlige, gammeldags fysiognomi, pludselig afledet ved en række marskandiserbutikker, der lå lige ved siden af hinanden.

De kunne ikke have valgt noget bedre sted, disse snavsede sjakrere med deres gamle skrammel, end denne fantastiske gyde med dens stinkende vandløb og dens spidse, teglstens- eller skiferdækkede tage, hvorover fortidens vejrhaner endnu knirkede!

Bagest inde i de mørke butikker var hulter til bulter sammendynget udskårne kister, fajance fra Rouen, Nevers og Moustiers, malede statuer eller statuer af gammelt egetræ, kristusfigurer, madonnaer, helgenbilleder, kirkeprydelser, messehagler, korkåber, ja selv hellige kar og et gammelt forgyldt tabernakel, som Vorherre var flyttet fra. Hvad det var for nogle

underlige huler ind under de høje huse, som fra øverst til nederst var fyldt med alle slags genstande, hvis tilværelse skulle synes endt, men som har overlevet deres naturlige besiddere, deres århundrede, deres tid, deres moder for som kuriositeter at blive købt af nye slægtled! Al min kærlighed for antikke genstande vågnede i denne gade. Jeg gik fra butik til butik og skrævede hvert øjeblik i to skridt over de af fire rådne planker bestående broer, som var kastet tværs over den kvalmende strøm.

Evige barmhjertighed! Hvilket sæt det gav i mig! Ved kanten af en hvælving, som var overfyldt med genstande, og som kunne ligne indgangen til katakomberne på en kirkegård for gamle møbler, fik jeg øje på et af de smukkeste af mine skabe! Skælvende på alle lemmer gik jeg nærmere, jeg rystede således, at jeg ikke turde røre ved det. Jeg strakte hånden frem, men jeg betænkte mig. Det var dog ganske sikkert det: et meget sjældent skab, som der ikke kunne gives mage til, det stammede fra Ludvig den Trettendes tid, og hvem der blot én gang havde set det, måtte straks kunne kende det igen. Jeg lod mit blik søge dybere ind i hvælvingens mørke og jeg opdagede tre af mine gobelinsbetrukne lænestole og lidt længere inde mine to Henrik den Anden-borde, der var så sjældne, at folk fra Paris kom rejsende ned for at se dem!

Prøv, prøv på at forestille Dem, hvad der foregik i min sjæl!

Jeg gik videre, næsten lammet af angst og betagelse, men jeg gik alligevel videre, for jeg er en modig natur; jeg følte mig som en ridder, der i mørkets og overtroens tidsalder trænger ind på et sted, hvor en ond trolddom har magten. Skridt for skridt genfandt jeg alt, hvad der havde tilhørt mig, mine lysekroner,

mine bøger, mine malerier, mine tæpper, mine våben, kort sagt alt med undtagelse af skrivebordet med mine breve. Det kunne jeg intet steds opdage.

Jeg gik stadig videre, jeg kom igennem mørke gange og ad skumle trapper op i etagerne ovenover. Jeg var ganske alene. Jeg kaldte, men ingen svarede. Jeg var alene; der var ikke et menneske i det store hus, hvis rum var lige så indviklede som en labyrint.

Det begyndte at blive mørkt og jeg satte mig ned på en af mine stole og ventede, for jeg ville ikke gå igen. Fra tid til anden skreg jeg:

"Hejda! Hejda! Er der nogen?"

Jeg havde vist tilbragt over en time alene i mørket, da jeg hørte skridt, lette, langsomme skridt, der kom, jeg ved ikke hvorfra. Jeg var lige ved at løbe min vej, men jeg betvang mig, kaldte på ny og så et lysskær i værelset ved siden af.

"Hvem er der?" spurgte en mandlig stemme.

Jeg svarede:

"En køber."

Stemmen lød igen:

"Det er noget sent at komme ind i en butik."

Jeg fortsatte:

"Jeg har ventet over en time på Dem."

"De må komme igen i morgen."

"Nej, i morgen er jeg ikke længere i Rouen."

Jeg turde ikke røre mig af pletten og han kom ikke. Jeg så stadig skæret fra lampen, der oplyste et vævet tapet, hvorpå to engle fløj hen over en valplads med døde. Også det tilhørte mig.

Jeg sagde:

"Nå, kommer De så?"

Han svarede:

"Jeg venter på Dem."

Jeg rejste mig og gik ind til ham.

Midt i et vældigt, stort værelse stod en ganske lille, tyk mand; han var så lille og så tyk, at han lignede et markedsfænomen, et hæsligt markedsfænomen.

Han havde et mærkeligt skæg, bestående af ulige lange, gullige totter, og han ejede ikke et hår på hovedet! Ikke ét! Da han løftede lyset i vejret for bedre at se mig, skinnede hans blanke isse som en måne midt i det mægtige værelse, der var helt overlæsset med gamle møbler. Hans ansigt var rynket og oppustet og hans øjne så smalle, at de ganske forsvandt.

Jeg handlede med ham om tre stole, der var min ejendom, betalte lige på stedet en overdreven stor sum for dem og nøjedes med at opgive ham nummeret på mit værelse i hotellet. Stolene skulle blive bragt næste morgen inden klokken ni.

Så gik jeg. Med overstrømmende høflighed fulgte han mig lige til døren.

Jeg begav mig straks hen til den øverste politiembedsmand, til hvem jeg fortalte om tyveriet af mine møbler og om den opdagelse, jeg lige havde gjort.

Han telegraferede straks efter de nødvendige oplysninger til den domstol, der havde haft med sagen at gøre, idet han bad mig om at vente på svaret. Det indløb, en time senere og var fuldt ud tilfredsstillende med hensyn til min person.

"Jeg skal øjeblikkelig lade manden arrestere og med det samme underkaste ham et forhør," sagde han, "det må gøres med det samme, for at han ikke, hvis han har fattet mistanke,

skal få tid til at lade noget forsvinde. Vil De gå et sted hen og spise til middag og så komme igen om to timer, så har jeg ham her, og så vil jeg forhøre ham endnu en gang i Deres nærværelse."

"Ja, det skal jeg. Jeg takker Dem af ganske hjerte."

Jeg gik hjem på hotellet og spiste en middag, der smagte mig bedre, end jeg havde troet. Jeg følte mig alligevel tilfreds. Nu havde vi ham.

To timer senere var jeg igen hos politikommissæren, der ventede på mig.

"Ja, det gik ikke så let, som jeg troede," sagde han, da han fik øje på mig. "Vi har ikke fundet fyren. Betjentene har ikke kunnet få fat på ham."

"Såh!"

Jeg var lige ved at besvime.

"Men … De har da fundet huset?" spurgte jeg.

"Selvfølgelig. Det vil endda blive bevogtet, indtil han kommer tilbage. Men han selv er forsvundet."

"Forsvundet?"

"Ja, forsvundet. Han plejer at tilbringe sine aftener hos sin naboerske, der også er antikvitetshandler, en løjerlig, gammel heks, som hedder madam Bidoin og er enke, men i aften har hun ikke set ham og kan ikke give nogen som helst oplysning om ham. Vi må foreløbig vente til i morgen."

Jeg gik. Å, hvor Rouens gader dog forekom mig triste, uhyggelige og spøgelsesagtige!

Jeg sov elendigt, lige så snart jeg var faldet en lille smule i søvn, vågnede jeg straks igen, pint af det frygteligste mareridt.

Da jeg ikke ville have, at det skulle se ud, som om jeg var alt for forhippet eller ængstelig, ventede jeg næste dag, til klokken var ti, inden jeg gik hen på politistationen.

Antikvitetshandleren havde stadig ikke vist sig og butikken var ikke blevet lukket op.

Kommissæren sagde til mig:

"Jeg har foretaget alle de nødvendige skridt. Jeg har sat retsmyndighederne ind i sagen. Vi tager nu sammen hen til butikken og lader døren bryde op; så må De vise mig, hvad der tilhører Dem."

Vi kørte derhen i en droske. Nogle betjente stod sammen med en smed foran butiksdøren, der hurtigt blev dirket op.

Jeg kom indenfor, men jeg kunne hverken opdage mit skab, mine lænestole eller mine borde. Der var intet, intet, absolut intet af alt det, som havde møbleret mine stuer. Der var ikke et af mine møbler, medens jeg den foregående aften ikke havde kunnet gøre et skridt uden at støde på en genstand, der tilhørte mig.

Politikommissæren var overrasket og så uvilkårligt lidt mistænksom på mig.

"Ja, det er der ikke noget at gøre ved," sagde jeg til ham. "Møblernes forsvinden træffer mærkeligt sammen med møbelhandlerens."

Han smilede:

"Det er sandt! Det var forkert af Dem, at De købte og betalte nogle af deres egne ting i går. Det har naturligvis givet ham færten af, at han var opdaget."

Jeg fortsatte:

"Hvad der forekommer mig rent uforståeligt, er dog, at de pladser, hvor mine møbler stod, nu er optaget af andre møbler."

"Å," svarede politikommissæren, "han har jo haft hele natten og han har vel også haft medskyldige til at hjælpe sig. Dette hus står formodentlig på en eller anden måde i forbindelse med nabohusene. Men De kan være ganske rolig, min herre, jeg skal nok tage mig grundigt af sagen. Røveren skal ikke længe undgå os, når vi bare passer på hans hule."

Å, mit hjerte, mit stakkels hjerte, hvor det dog bankede!

Jeg blev endnu fjorten dage i Rouen. Manden kom ikke tilbage. Selvfølgelig! Selvfølgelig! Hvem skulle vel kunne genere ham eller overliste ham?

Den femtende dag om morgenen fik jeg fra min gartner, som havde opsyn med mit plyndrede og stadig tomme hus, følgende mærkelige brev:

> "Højstærede herre!
> Jeg har den ære at meddele herren, at her sidste nat er foregået noget, som ingen af os forstår og politiet heller ikke. Alle møblerne er kommet tilbage, alle sammen, alle uden undtagelse, selv de allermindste ting. Huset er nu aldeles, som det var dagen før tyveriet. Det er til at miste forstanden over. Det er sket natten mellem fredag og lørdag. Alle gangene i haven er rodet op, som om møblerne var blevet slæbt op fra havelågen. Således var det også den dag, de forsvandt.

Vi afventer herrens hjemkomst.
Med megen agtelse

ærbødigst

RAUDIN PHILIPPE."

Nej, nej, de kunne tro nej! Det kunne aldrig falde mig ind at tage hjem! Nej! Nej!

Jeg gik med brevet hen til Rouens politikommissær.

"Det er en meget behændig måde at ville slippe fra det hele på," sagde han, "lad os lade som ingenting. Vi skal nok en dag få slået klo i ham."

Nej, der blev ikke slået klo i ham. Selvfølgelig ikke! Der blev ikke slået klo i ham og nu er jeg blevet bange for ham, som om han var et vildt dyr, der var blevet sluppet løs bagved mig.

Han er ikke til at finde! Han er ikke til at finde, uhyret, med den måneblanke isse! De vil aldrig få fat på ham. Han kommer ikke mere tilbage. Hvorfor skulle han dog det? Der er ikke andre end mig, der kan finde ham, og jeg vil ikke.

Jeg vil ikke! Jeg vil ikke! Jeg vil ikke!

Og selv om han kommer tilbage, om han igen åbner sin butik, hvem vil så kunne bevise, at mine møbler virkelig har været hos ham? Der er kun mit vidnesbyrd imod ham og jeg føler, at det bliver mere og mere mistænkeligt.

Nej, tusinde gange nej! Denne tilværelse var ikke længere mulig. Jeg kunne ikke bevare hemmeligheden om det, jeg har set. Og jeg kunne ikke blive ved at leve, således som alle andre lever, jeg med min stadige frygt for, at de samme ting skulle begynde forfra.

Derfor gik jeg op til den læge, som står i spidsen for hospitalet her, og fortalte ham det hele.

Efter at han havde spurgt mig længe ud, sagde han:

"Ville De have noget imod at blive her i nogen tid?"

"Nej, ikke det mindste."

"De har formue?"

"Ja."

"Vil De have en isoleret pavillon?"

"Ja, helst."

"Bryder De Dem om at se Deres venner?"

"Nej, nej, jeg vil ingen se. Manden fra Rouen kunne jo for at hævne sig finde på at forfølge mig herind."

Og nu er jeg alene. I tre måneder har jeg været ene, ganske ene. Jeg er omtrent helt rolig. Jeg har kun en frygt … hvis antikvitetshandleren blev gal … og han blev bragt hertil … Selv fængslerne er ikke sikre …

Originaltitler og førsteudgaver

Masken: *Le Masque*, i *L'Écho de Paris* 10. maj 1889.

Et portræt: *Un portrait*, i *Le Gaulois* 29. oktober 1888.

Den unyttige skønhed: *L'Inutile Beauté*, i *L'Écho de Paris* 2.-7. april 1890.

Invaliden: *L'Infirme*, i *Le Gaulois* 21. oktober 1888.

Gæsten: *Le Champ d'oliviers*, i *Le Figaro* 19.-23. februar 1890.

En skilsmissegrund: *Un cas de divorce*, i *Gil Blas* 3. august 1886.

Prøven: *L'Épreuve*, i *L'Écho de Paris* 13. juli 1889.

Forstanderindens 25 francs: *Les 25 francs de la supérieure*, i *Gil Blas* 28. marts 1888.

Gengangeren: *Le Noyé*, i *Le Gaulois* 16. august 1888.

Fluen: *Mouche, Souvenir d'un canotier*, i *L'Écho de Paris* 7. februar 1890.

Hvem ved?: *Qui sait ?*, i *L'Écho de Paris* 6. april 1890.

Om "Masken og andre fortællinger"

Forfatter: Guy de Maupassant (1850-1893).
Org.udg.: *Œuvres complètes illustrées de Guy de Maupassant,* Libraire Paul Ollendorff, Paris 1899-1904.
Denne udgave efter: *Samlede værker af Guy de Maupassant: Masken og andre Fortællinger.* På dansk ved Loulou Lassen. Forhen A. Christiansens Forlag, København 1906.
Oversætter: Loulou Lassen (1876-1947).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter forside til *La Vie populaire* 10. august 1890: Illustration til "Masken" af Alphonse Mucha (1860-1939).

ISBN 978-87-7628-377-3
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-570-9 (Ølstykke 2018).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Sigurd: Opera fra 1884 af Ernest Reyer. *Udg. anm.*